

PAO
12

5
dinara

**DOKAZ U SMEĐOJ
OMOTNICI**

Henry Hart: DOKAZ U SMEĐOJ OMOTNICI

TRAG biblioteka kriminalističko ljubavnih romana
Broj: 12

DOKAZ U SMEĐOJ OMOTNICI. Komesar Iks ne rješava zamršene slučajeve samo svojim promatračkim darom i sposobnošću logičkog zaključivanja. Ovim osobinama svoga slavnog prethodnika Sherlocka Holmesa moderni detektiv Jo Walker dodaje i suvremenu sklonost pustolovinama i uživanje u angažiranje svoje fizičke kondicije. I ovdje ga pratimo kako sužava krug od nekoliko mogućih ubojica da bi pronašao pravoga. Pred nama defilira niz likova opterećenih motivima i interesima koji mogu voditi u zločin. No ovoga puta komesar Iks prevari i čitaoca, otkrivajući pravi smisao pojedinosti kojima ne pridajemo važnost, a koji vode do cilja. Pisano živo, plastično, dinamično i uvjerljivo,
(odlomak iz recenzije)

1

Guido Trenta prepoznao je ženu čim je ušla u bar. Nije to bilo samo zbog toga što je na reveru elegantnog kostima nosila karanfil, kako je bilo dogovoreno. Već nakon prvog razgovora Trenta se raspitao za Betty Jane Dewey. Sa svojim partnerom provezao se nekoliko puta u neupadljivom kombiju pokraj vile na Loing Islandu u kojoj je živjela obitelj Dewey. Jakim teleobjektivom uspjeli su napraviti nekoliko izvrsnih fotografija Betty Jane. U njegovu pozivu taj oprez bio je uobičajen; on je, naime, bio po zanimanju plaćeni ubojica. Ubijao je ljude po narudžbi, ali samo za određenu svotu novca.

Izgled mu nije odavao zanimanje, Trenta je bio vitak, srednjeg rasta i uvijek neupadljivo ali elegantno obučen. Lice mu je bilo pravilnih crta, gotovo simpatično.

Prišao je separeu u kojem ga je Betty Jane Dewey nestrpljivo očekivala.

Podigla je glavu i upitno ga pogledala.

— Betty Jane Dewey?

Betty potvrdno kimne.

— Ja sam čovjek kojega čekate.

Trenta sjedne ne čekajući da mu Betty ponudi mjesto. Zamijeti da ga iznenađeno promatra. Usta mu se razvukoše u osmijeh, ali mu oči ostadoše hladne.

— Dobro sam pazila — reče ona. — Nitko me nije pratio.

— Dobro.

Trenta domahne konobarica u kratkoj haljini i naruči campari sa sodom. Tek kad je čaša bila pred njim započe razgovor.

— Dakle, vi se želite riješili svojeg muža, gospođo Dewey — reče Trenta bez oklijevanja, kao da govori o vremenu. — Razlozi za to me ne zanimaju. To je vaš problem. Moja je cijena deset tisuća dolara. Obično uzimam polovicu unaprijed, ali biste i drugi dio već sada morali imati kod sebe u gotovom. Kažem vam to odmah, tako da poslije ne bi bilo nesporazuma. Prije nego što ne dokažete da posjedujete cijelu svotu neću ništa poduzeti.

— Što se tiče novca, nema nikakvih problema — odgovori Betty i posegne za torbicom koja je ležala na stolici pokraj nje. — Ponijela sam ga sa sobom.

— Ne sada — reče Trenta tiho.

— Malo kasnije napudrat ćete se i u isto vrijeme dodati mi ispod stola pet tisuća. Dalje je sve moja briga.

Trenta ležerno podigne čašu uživajući u Bettynom zbunjenom pogledu. Nije mogla ni sanjati da će sve ići tako jednostavno, ali se još pomalo pribojavala da će joj taj čovjek samo uzeti novac i nestati bez traga.

— Ali... čime mi jamčite da ćete me zaista osloboditi mogega muža? — upita ona.

— Ničim — odvratila Trenta mirno. — Isto tako ni ja nemam nikakve garancije da ćete mi isplatiti ostatak kad vaš muž bude mrtav. Nadam se samo, gospođo Dewey, da ćete biti tako razumni i pridržavati se dogovora.

Bila je to jasna prijetnja, izrečena vrlo uljudnim tonom.

Betty Jane oabiljno počela razmišljati o tome ne bi li bilo bolje odustati od cijelog plana. No, znala je da više ne može podnijeti život sa svojim mužem. U najgorem slučaju, platit će pet tisuća dolara za naivnost.

— Dobit ćete novac čim moj muž bude sahranjen — obeća. — Ali kako ćete to izvesti da na mene ne padne sumnja? Treba li da otputujem na nekoliko dana?

— Ne — odgovori Trenta. — To bi bila pogreška. Ponašat ćete se upravo tako kao da ja uopće ne postojim. Radit ćete ono što svakodnevno radite. Ne činite ništa što bi moglo izazvati sumnju. Naročito pazite na to da nitko ne zamijeti kako biste još za života svog muža htjeli doći do njegova novca. Ako vaš muž ima novac na bankovnom računu, ne dirajte ga. Ne zaključujte za njega životno osiguranje i ne upuštajte se u kupovinu velikih predmeta. Ako je moguće, izbjegavajte svaku svađu s njime koja bi se poslije mogla pogrešno protumačiti. Nakon smrti svoga muža bit ćete najsumnjiviji, čak ako mi i uspije da sve uredim tako da se vas ni u kojem slučaju ne može sumnjiviti. Nikako ne potcjenjujte policiju. Njihov je zadatak da otkrivaju zločine. Nisu svi policajci glupi i neiskusni, kako ljudi često vjeruju. Je li vaš muž osiguran?

Betty Jane potvrdno kimne.

— Tada će vjerojatno i osiguravajuće društvo na svoju ruku provjeravati taj slučaj. Što manje znate, to bolje. Izabrat ću takav način za koji nitko neće povjeravati da ga vi možete izvesti. Kada,

gdje i kako ću to učiniti, to vam sada još ne mogu reći, ali kada bih to i znao, bilo bi bolje da o tome ništa ne znate. I ja moram sebe osigurati. Još jedno, na žalost, intimno pitanje, gospođo Dewey. Postoji li, osim gospodina Deweyja, drugi muškarac u vašem životu?

Betty Jane spusti pogled, a lice joj oblije rumenilo.

— Ne! — reče oštrije nego što je željela.

Trentino se lice nije promijenilo, iako je znao da ga ova žena laže, ali u određenim stvarima ne može se od žena zahtijevati istina.

— Pitam samo zbog toga što bi bilo pametno da u naredna dva tjedna izbjegavate svaki susret s njime. U vašem i njegovu interesu. To vrijedi i za razdoblje nakon smrti vašeg muža. Tek nakon mjesec dana možete se osjećati mirni. Tada vas nitko više neće pitati što radite, ali do tada treba da budete oprezni. Pođite sada i napudrajte nos. Kad se vratite dodat ćete mi pet tisuća dolara ispod stola.

Betty Jane ugrize se za usnicu oklijevajući nekoliko trenutaka, a onda zgrabi torbicu i požuri prema toaleti. Tronta je gledao za njom. Bar je bio gotovo prazan. Dobro je izabrao i vrijeme i mjesto. Nitko se neće sjećati ni njega ni Betty Jane Dewey. Ovdje ga, doduše, nitko nije poznao, ali Trenta je po naravi bio vrlo oprezan. Ta je osobina u njegovu pozivu bila prijeko potrebna. Do sada je ubio sedmoro ljudi. Sedam »hitova«, kako ih je nazivao. Svakoga se sjećao do u tančine. Dvije su bile žene, jedna od njih mlada i vrlo lijepa. Ali nikada na Trentu nije pala ni trunka sumnje. Sve je izvršno organizirao i vrlo precizno izveo. Tri leša nikada nisu pronašli. Sa sobom nije nosio oružje i njegovo ime nije bilo u policijskoj kartoteci. Neprilike koje je s policijom imao u mladosti bile su zaboravljene. Trenta sebe nije ni smatrao zločincem. već više specijalistom za neobične stvari. Svoje je žrtve poznao samo iz viđenja i nikada se za njih nije zanimalo više nego što je bilo potrebno za njegov plan. Razlozi njegovih mušterija nisu ga zanimali. Obično su bili ili lažni ili banalni. Gotovo uvijek je novac igrao važnu ulogu. Ili je naručilac želio prisvojiti novac žrtve ili se radilo o visokom životnom osiguranju. Guido Trenta uzimao je samo svoj dio, nikada više. Ponekad je čak bio ponosan na način kako je izvršavao ubojstvo, kao na primjer u slučaju trgovca starim željezom, koji je netragom nestao u vlastitoj peći za topljenje željeza.

Nekoliko trenutaka zatim Betty Jane se ponovo pojavi. Zgodna ženica, pomisli Trenta, ali nije moj tip. Kao pravi kavalir, ustane kad je prišla stolu i pomogne joj da sjedne. Loše ponašanje nikad se nije isplaćivalo, to je imao prilike naučiti. Osim toga, radilo se o deset tisuća dolara, možda čak i više. Novac mu nije bio prijeko potreban da bi se po svaku cijenu morao prodati. Zajedno s partnerom vodio je malo poduzeće za prodaju automata za cigarete i slične sitnice. Ono što je na taj način zarađivao bilo mu je potpuno dovoljno za pristojan život.

Betty Jane otvori torbicu, izvuče iz nje novac pokriven stisnutom šakom i spusti ruku pod stol.

— Uzmite, brzo! — prošapće uzbuđeno.

Guido Trenta dodirne pod stolom Bettynu podlakticu. Bila je hladna kao led. Povuču ruku malo unatrag, napipa smotak novčanica u još grčevito stisnutoj šaci, uze ga i ležerno stavi u džep kaputa.

— Trebat će mi nekoliko dana da napravim plan — reče mirno.

— Nakon toga javit ću vam se telefonom i reći gdje treba da donesete ostatak, ali tek kad posao bude završen. Ostanite ovdje još barem pet minuta nakon što odem. Potom možete poći.

Iskapi čašu, ali je ne stavi natrag na stol, već je odnese i spusti u sudoper, u vodu: zbog otisaka prstiju.

Nekoliko časaka zatim sjedio je u taksiju i vozio se prema mjestu gdje je bio ostavio svoj auto.

Al Mazola upravo je vikao na montera Jerryja kad je Guido ušao u skladište svog poduzeća u Brooklynu. Već izdaleka čuo je Alov bijesni glas.

— Prokleta nemarnost! Misliš li da plivamo u parama, pa te možemo plaćati iako ništa ne radiš? Kažem ti posljednji put, Jerry! Ako te još jednom uhvatim, nećeš samo letjeti odavde, nego i...

Ostatak prijetnje proguta kad je zamijetio Guida kako ulazi. Jerry je bio blijed kao kreda, a lice mu se oduljilo. Alovo grubo lice nervozno se trzalo. Mazola je bio iz Napulja i eksplozivne naravi. Rodio se u ruševnoj baraci. Imao je zaista vrlo nezgodnu narav i često se događalo da bi u navali bijesa zgrabio prvo što bi mu palo šaka i počeo udarati oko sebe. Prije nekoliko godina, dok je još radio u mafijačkom klanu Crazyja Joe Galla, dobro su znali iskorištavati tu

njegovu osobinu. Guido ga je izabrao za ortaka jer su Mazoline dobre veze bile sigurno jamstvo da će Trentimo poduzeće mafija ostaviti na miru. Osim toga, to što Mazola nije patio od suviše obzirnosti pokazivalo se vrlo korisnim u Trentinim posebnim poslovima, iako je Guido Trenta po naravi bio rođeni »individualac«. I to prilično opasan, u što se Al imao prilike i sam uvjeriti.

— Dođi u kancelariju, Ale — reče Guido mirno. — A s tobom ću poslije razgovarati, Jerry! Gubi se!

Monter nije ni pokušavao prikriti da je odahnuo što ga je Guido spasio od Ala; nestao je što je brže mogao.

Trenta uđe u kancelariju, ali vrata ostavi otvorena. Udobno se zavali u veliki kožni naslonjač. Mazola uđe za njim, s izrazom krivnje na licu. Bio je petnaest godina stariji od Trente, aili mu je nedostajalo sposobnosti da iz svojih »poslovnih« veza izvuče neku dobit. Nikada mu ništa nije uspijevalo, a njegovi bivši ortaci ili su ga varali ili vrlo brzo otjerali čim bi se dočepali nekog unosnijeg plijena. U tome je Guido Trenta bio iznimka, i to je možda bio jedan od najvažnijih razloga što su se obojica već četiri godine vrlo dobro slagala. Mazola se brinuo o kupcima i njihovim reklamacijama, o tome da im konkurencija ne kvari posao; za to je dobivao pedeset posto zarade, ne samo one koju je donosilo poduzeće već i druge. Trentina briga bila je administracija i nabavljati. I naravno, ljudi koje je trebalo ukloniti.

— Slušaj, Guido — branio se Al. — Morao sam tom glupanu već jednom reći što o njemu mislim. Uhvatio sam ga kako pije u krčmi gdje je trebao da popravi automat za cigarete. Čak je i jedna od Conniejevih djevojaka bila tamo, a znaš i sam kakav je Connie. Kad mu se netko miješa u njegove stvari ili žene...«

— Dobro, Ale — umiri ga Guido. — Ja ću mu sam poslije sve objasniti, samo ne viči odmah.

Kakva korist ako ti zbog uzrujavanja pukne vratna žila. Osim toga, Jerry je dobar monter, a što je najvažnije, nema duge prste.

— Već bih mu ih ja pokratio — progundā mrzovoljno Al.

Trenta skine iglu s kravate; u igli je bio skriven mikrofon, povezan poput vlasi tankim kablom s malim kožnim etuijem veličine kutije šibica što je bio pričvršćen za remen hlača.

— Je li došla? — upita Mazola.

— I?

Umjesto odgovora Guido izvuče iz džepa kaputa svežanj novčanica i baci ih na stol. Minijaturni magnetofon položi pokraj novaca. Mazoline su oči zasjale.

— Koliko? — upita.

— Pet tisuća. Zamisli da si u koži njenog muža, Ale.

Mazola se nasmije. Uze novac i počese se po glavi.

— Otkada si tako jeftin, Guido? Ovih nekoliko novčanica premalo je za rizik kojemu, se izlažemo.

Guido se samo nasmiješi.

— Pet tisuća dolara za kratak razgovor s jednom glupom guskom nije loš posao, a ima izgleda da izvučemo i više. Pobrini se za vrpću. Gospođa Dewey bila je prilično oprezna i moraš dotjerati snimku, tako da ne bude ni najmanje sumnje u njezine namjere.

Mazolino lice iskrivi se u zlobnu grimasu.

— Treba li da »uredim« i tvoj glas, kako se ne bi mogao prepoznati?

— Naravno. Inače bi mogla doći na pomisao da sa snimkom odjuri na policiju, kad je stisnemo za grlo. Ali za to ima još vremena. Najprije se mora neko vrijeme znojiti.

Mazola uze magnetofon i spremi ga u džep.

— Što misliš koliko ćemo izvući iz nje? — upita nestrpljivo.

— Pričekat ćemo dok shvati da ništa ne poduzimamo — odgovori Trenta mirno. — Najvjerojatnije će još jednom pokušati da se sastane sa mnom. Tada ću joj reći da je posao suviše riskantan za samo deset tisuća. Uvjeren sam da će sama povisiti cijenu.

Mazola ga je zadivljeno promatrao.

— Čovjek svakog dana nauči od tebe nešto novo! Otkud ti samo toliko ideja?

Trenta se samodopadno nasmiješi.

— Legnem u kadu i temeljito razmislim o svemu. Čovjek nikad ne smije žuriti ili raditi nepromišljeno. Na taj način najlakše sam sebi stavi omču oko vrata. Pobrini se sada za magnetofonsku vrpću. Kad sve bude gotovo, donesi mi je.

Trajalo je punih šest sati jer posao nije bio nimalo lak. Zapravo, čovjek nikada ne bi rekao da je Mazola u stanju tako nešto izvesti.

Namještenici su već odavno bili otišli kad su se oba ortaka našla u Trentinoj kancelariji da preslušaju vrpcu. Guido je morao priznati da nije kadar prepoznati vlastiti glas.

— Kako ti je to samo uspjelo?

Al se ponosno osmjehne.

— Svaki put kad sam tvoj glas presnimavao na novu vrpcu uključio sam ventilator tik ispred mikrofona. Zujanje i šum vjetra neće se moći ukloniti ako žena odluči odjuriti policajcima.

— Sumnjam da će to učiniti kad čuje vlastite riječi. Prema ovome što je rekla, njezine su namjere potpuno jasne.

— Ispustio sam samo nekoliko riječi — reče Al. — jesi li zadovoljan?

Guido kimne, uze magnetofon i spremi ga u jednu od ladica pisaćeg stola. Zaključa ladicu, provjeri još jednom je li zaključana i ustane.

— Sutra ćeš načiniti dvije kopije ove vrpce — reče. — Imaš li još originalnu snimku?

Mazola kimne.

— Spali je. Odmah sada, kako se poslije ničega ne bismo morali bojati. Ja idem kući.

— Još samo trenutak, Guido — reče Al, uhvati ga za ruku te zbunjeno spusti pogled. — Trenutno sam malo u neprilici što se ti će novaca.

— Zar opet? — Trenta uzdahne.

Priđe sefu u zidu i otključa ga. Bez riječi izvuče svežanj novčanica koje mu je dala BettyJane Dewey. Odbroji dvije i pol tisuće dolara i pruži ih Mazoli. Ovaj odahne s olakšanjem.

— Ti si budala, Ale — reče Trenta. — Jednog se dana može dogoditi da posao ovdje neće ići tako dobro, a ti nećeš imati nikakvih rezervi. Što ćeš onda?

Mazali se vrati samopouzdanost.

— Već ću ja stati na vlastite noge, Guido — odvrati. — Jedan od mojih prijatelja ima odličnu vezu u ergeli trkaćih konja. Obavijestit će me kada bude prva trka.

Guido Trenta uvidi da nije imalo smisla Ala i dalje uvjeravati. S kockarima i kartašima čovjek ne može razumno razgovarati. Nadao

se samo da Al neće prokartati njegov udio u poduzeću. U tom bi slučaju morao zatvoriti radnju.

— Spali vrpcu! — ponovi još jednom Guido zaključavajući sef.
Nakon toga bez riječi napusti kancelariju.

2

Sam Dewey bio je visok metar i osamdeset osam i težak gotovo sto kilograma. Za razliku od većine takvih ljudi, Sam nije bio ni dobroćudan ni povučen.

Zaustavio je svoj skupi »BMW« pred ulazom u bungalov Joa Walkera, istrčao iz auta i bjesomučno pristisnuo zvonce na vratima.

— Trebam gospodina Walkera! — gotovo vikne u lice Macu Potteru koji mu je otvorio vrata i promatrao ga sitnim i hladnim ribljim očima.

— Jeste li najavljeni?

— Nisam, ali vaš će me šef sigurno primiti. Recite mu da ga traži Samuel Dewey.

Uđe u predvorje i pričeka da Mac ode do Joove radne sobe. Kao što je i očekivao. Jo je odlučio da ga primi.

Komesar X nije mogao pronaći na posjetiocu ništa što bi mu se naročito dopalo. Dewey je bio i suviše samopouzdan i nabusit. Bio je čovjek koji je u životu uspio i koji je svoj uspjeh javno isticao. Skupocjeno odijelo po mjeri, veliki prsten s briljantom na malom prstu, prezir prema svima onima koji su biti niži od njega — to su bile njegove osobine.

Dewey priđe pisaćem stolu i pruži Jou ruku, koju ovaj prihvati. Dewey nije bio od onih ljudi čiji je stisak ruke bio čvrst. Jo ga ponudi da sjedne.

— Čime vam mogu pomoći, gospodine Deweyu? — upita komesar X nudeći posjetioca cigaretama.

Sam Dewey nije to zamijetio, već je izvukao iz džepa kutiju, izvadio jednu cigaru, odrezao joj vrh malim zlatnim nožićem i pripalio je. Cijeli taj obred trajao je gotovo jedinu minutu.

— Da ne okolišam mnogo, Walkeru — započe Dewey otpuhujući dim prema stropu, dok su njegove vodnjikavo plave oči gledale komesaru X pravo u zjenice.

— Vi ste detektiv. Navodno najbolji u svojoj struci. Potrebne su mi usluge privatnog detektiva. Kakva je vaša cijena?

— Moja se cijena mijenja od slučaja do slučaja — odgovori Walker ledeno. — Naravno, ako uopće pristanem da radim za vas.

— Zar i takvo što postoji u vašoj struci? — začudi se Dewey. — Bio sam uvjeren da svi imate jednaki cjenik.

— Kako moje kolege rade, to je njihova stvar — odgovori Walker.
— Nemam namjere da im konkuriram, a to mi nije ni potrebno. Možda bi bilo bolje da mi kažete kakav je vaš problem.

Lice Sama Deweya izražavalo je nezadovoljstvo. Najvjerojatnije nije bio navikao da mu itko prigovara, a još manje da mu netko naređuje.

— Radi se o vrlo osobnoj stvari — započe vrlo tiho.

— Smatrajte me svojim ispovjednikom — osmjehne se komesar X.
— Nijedna riječ od onoga što mi kažete neće izići iz ove prostorije.

— Ne radi se o meni — nastavi Dewey. — Ja nemam sebi što predbacivati.

— Tada ste jedan od rijetkih ljudi koji noću mirno spavaju — odgovori Jo. — U čemu je problem?

Deweyeve svijetle oči čudno su zablistale.

— Čini mi se da me žena vara, gospodine Walkeru! — reče s mukom.

Jo Walker jedva prikrije uzdah olakšanja. Dewey mu nije bio simpatičan i sada je našao način da ga se otarasi.

— Žalim, gospodine Deweyu, ali u principu se ne bavim razvodima brakova. Ima dovoljno drugih koji su se specijalizirali za te stvari.

— Tko uopće govori o razvodu?

Jo zapali cigaretu.

— Vjerujem da nećete tvrditi kako vam je stalo samo do toga da saznate da li vas i s kime žena vara?

— Radi se o nečem većem nego što je obična sumnja. Već odavno nemam o tome nikakvih iluzija — odgovori Dewey. — Ali Betty Jane je veoma oprezna. Želim saznati tko je taj čovjek.

— I onda? — upita Jo. — Time problem nimalo još nije riješen. Ili ćete istući ženu ili njezinog ljubavnika. Na svaki način doći će do neukusnog obračunavanja u koje ne bih želio biti umiješan. U takvom slučaju čovjek ni od jedne strane ne dobije zahvalnost.

— Od kada su ljudi poput vas toliko zainteresirani za zahvalnost? — upita Dewey mrzovoljno. — Vama je stalo samo do toga da uzmete novac, a ja ću vam dobro platiti. Slobodno recite cijenu.

Jo bijesno zgnječi cigaretu u pepeljari. Očigledno je Dewey bio od onih ljudi koji na svaki način žele nametnuti svoju volju. Ako je u njegovu braku bilo problema, sigurno ni on nije potpuno nevin.

— Žao mi je, gospodine Dewey — reče. — To je pitanje principa, a ne honorara. Potpuno shvaćam vaše probleme, ali nisam čovjek kojega vi trebate. Mogu vam samo nešto predložiti. Agencija Wheatherley raspolaže s desetak vrlo marljivih ljudi i radi vrlo solidno. Osobno poznajem šefa i mogu ga nazvati ako želite. Agencija nije daleko odavde.

Sam Dewey se namršti. Vidjelo se da s mukom svladava bijes.

— Ne morate se truditi — reče uvrijeđeno, zgnječi cigaru u pepeljari i ustane. — I bez vaše pomoći naći ću nekoga tko će biti sretan da primi ponuđeni novac.

— U to ne sumnjam — odgovori Jo hladno.

Razočarani posjetilac izađe iz kancelarije i bijesno zalupi vratima. Komesar X se osmjehne. Razmišljao je o tome da nazove gospođu Dewey i obavijesti je da njezin muž zna sve. Sam Dewey izgledao je opasan, kao čovjek koji vrlo lako gubi vlast nad sobom i kadar je učiniti neku glupost. No ono što mu je posjetilac ispričao bilo je povjerljivo. Možda je Deweyeva žena i zasluživala ono što će joj se uskoro dogoditi. Bio je zadovoljan što neće morati izigravati suca pred bračnim partnerima. To je uvijek bio prilično nezahvalan posao.

Pred kućom Sam Dewey bijesno upali motor auta i krene tako da su gume zacviljele. Komesar X bio je uvjeren da je Deweya vidio posljednji put u životu. Nije ni znao koliko se vara.

Istog poslijepodneva Joel Marks vratio se iz banke. Dok je prolazio prostorijom u kojoj je nekih tridesetak žena i djevojaka sjedilo za šivaćim strojevima, lice mu je bilo mračno.

Buka je bila upravo nepodnošljiva.

Hank Wheeler sjedio je zasukanih rukava u provizorno napravljenom uredu na kraju dvorane; od dvorane je bio odvojen samo tankim zidom od ljepenke. Još prije nego što je njegov ortak otvorio vrata, Hank je sve znao. Uze lonac kave i napuni limenu šalicu.

— Prokletstvo! — zareži Joel ušavši u sobu i zavitla šešir u kut.

Hank Wheeler zatvori mapu po kojoj je bezvoljno listao.

— Izbacili su te, zar ne?

Joel uze šalicu i otpije veći gutljaj. Brige su urezale duboke brazde na njegovu licu.

— Bili su veoma ljubazni — reče ogorčeno. — »Veoma nam je žao, gospodine Marksu. Znaite, kreditni uvjeti. Već sam dva puta razgovarao sa centralom i pokušao da za vas učinimo iznimku.« Naravno, ništa od toga nije istina. Puštaju nas da crknemo, a trebalo bi nam samo pet tisuća dolara. Kad bih vjerovao da bi to što pomoglo, promijenio bih banku. Kako si ti prošao?

Hank Wheeler uzdahne

— Daju nam rok do kraja mjeseca da platimo ratu, a tjedan dana zatim već nam dospijeva slijedeća rata. Imamo nekoliko dana vremena, ali kakva nam korist od toga?

Joel Marks zavali se u naslonjač koji zasteje pod njegovom težinom. Prije dvije godine otvorili su ovu malu tvornicu košulja. Najprije sa šest djevojaka i četiri prastara šivača stroja. Joel je sam obilazio prodavaonice i nudio košulje na prodaju. Hank se brinuo o proizvodnji. Tada su još mogli mirno pogledati u oči poreznicima. Nisu imali što izgubiti. Ali sada je bilo drukčije. Prošle se godine vrijednost proizvedene robe popela na sto dvadeset tisuća dolara. Bili su uvjereni da su uspjeli.

— Taj prokleti Dewey — opsuje Joel bijesno. — Kako smo se samo uhvatili na lijepak? Nismo više početnici. Sa zadovoljstvom bih mu zavrnuo šiju.

— Tada bismo sigurno bankrotirali — odgovori Hank. — On nam je jedini izlaz. Ne preostaje nam ništa drugo nego da zatvorimo radnju. Ako to ne učinimo, odnijet će ove nove strojeve, a cijelu zalihu robe prodati za tako smiješnu cijenu koja neće pokriti ni najosnovnije troškove. Što je najgore, nećemo moći ponovo krenuti od početka sve dok ne platimo dugove. Barem ne u New Yorku.

— Možda bismo mogli pokušati u Kaliforniji — predloži Joel.

— Čime? — gnjevno će Hank, — I posljednji cent uložili smo u ovu šupu. Kako god okreneš, izgubit ćemo ono što smo uložili. Mogli bismo prodati moj auto, ali to ne bi bilo dovoljno ni za put do Kalifornije, da o strojevima i prostorijama i ne govorimo.

— Mogli bismo godinu dana raditi, uštedjeti dovoljno novaca i početi iznova — predloži Joel.

Hank Wheeler odmahne glavom.

— Za samo godinu dana Dewey je iz ove radnje načinio poduzeće koje je donosilo milijune. On ima dovoljno novaca za to. Udvostručit

će broj strojeva i namještenika, nabaviti gomilu narudžbi, tako da dostavne knjige lijepo izgledaju, a onda će pronaći neku budalu kojoj će uvaliti našu radnju i uvjeriti ga kako će ovdje mnogo zaraditi.

Čim novac bude u Deweyevu džepu, pritegnut će momka dok ga potpuno ne upropasti. Trebalo je da poslušamo Sollyja. Upozorio nas je.

— Solly je bio ljubomoran na naš uspjeh. Kad bi i bio u pravu, za sve smo ipak krivi sami. Najveća pogreška bila nam je u tome što veliku Deweyevu narudžbinu nismo pismeno potvrdili, već smo vjerovali njegovoj riječi. Da nismo i dalje strojeve i materijal kupovali na kredit, ne bi ni pokušao da nas ucjenjuje cijenom. Još uvijek bi u poslu s nama dobro zarađivao. Ali naše neprilike s novcem dovele su nas u ovu nevolju. Sada će Dewey ili prigrabiti firmu ili nas natjerati pod stečaj.

— U pravu si — potvrdi Hank.

— A kada bankrotiramo, kupit će radnju za smiješnu cijenu, isplatiti dugove i napraviti s njom izvrstan posao. Taj je tip kadar namirisati budalu na deset kilometara.

— Kad bi nam samo banka htjela pomoći — uzdahne Joel.

— To im je suviše riskantno — odgovori Hank. — Ni jednog trenutka nisam u to polagao prevelike nade. A čemu bi to i koristilo? Produžili bismo životarenje za nekoliko mjeseci, ali bi nam na kraju Dewey ipak skočio za vrat.

— Mogli bismo pronaći nekog drugog trgovca na veliko.

Hank odmahne glavom.

— Sad je prekasno. Svi već odavno znaju da smo u neprilici. Dewey se na vrijeme pobrinuo za to. Tko bi riskirao da se upusti u posao s nama?

— Onda zaista više nema nade — promrmlja Joel.

— Da, tako je — odgovori Hank. — Ne preostaje nam ništa drugo nego da nazovemo Deweya i prihvatimo njegovu ponudu.

— Ne bismo li mogli barem malo podignuti cijenu, tako da nam ipak ostane koji dolar?

Hank slegne ramenima.

— Mogu pokušati, ali ne nadaj se ničemu. Dewey će ti isisati i posljednju kap krvi, a što dulje čekamo, bit ćemo u sve gorem položaju. Kad više ne budemo mogli radnicima isplaćivati plaće,

natrpat će nam se još i sindikat na glavu. Bit će najbolje da sutra nazovemo Deweya i javimo mu da se slažemo s ponudom. Možda do kraja tjedna skinemo cijelu ovu bijedu s leđa.

— A onda?

Hankovo se lice smrkne.

— Prihvatit ćemo prvi posao koji nađemo, dok se financijski opet malo ne oporavimo.

— Zar ne bi mogao nagovoriti Deweya da nam prepusti vođenje radnje? — predloži Joel. — Do sada smo sasvim dobro radili.

— Za njega ne bih radio čak ni kada bi mi dao plaću veću od one što je ima glavni direktor »General Motorsa«. Osim toga, to su puste iluzije. Dewey će nastojati da nas se što prije otarasi. Dovoljno je lukav da shvati kako mu tu svinjariju nećemo nikada zaboraviti. Nemoj misliti da ga naša radnja zanima na dulje vremena. Potrudit će se da posao ovdje što prije krene kako treba, a tada će je utapati nekom glupanu i uhvatiti ga na isti trik kao i nas. Jedino što bismo mogli učiniti jeste da javimo tome kupcu što ga očekuje. Ne, ne zavaravaj se, Dewey nam ništa neće pokloniti. Ali kunem ti se, Joel, ovo će mu biti posljednji prljavi posao u životu.

Ortak ga zaprepašteno pogleda.

— Što misliš time reći, Hank? — prošapće.

Hankovo lice imalo je surov izraz.

— Danas nam ne preostaje drugo nego da plešemo onako kako Dewey svira. Obrijat će nas do gole kože, a mi se nećemo moći obraniti. No, neka samo pričeka dok potpišemo sve ugovore. Ni centa neće zaraditi!

— Što to namjeravaš? — upita uplašeno Joel.

— Ubit ću ga! — reče Hank ledeno hladnim glasom. — Prosvirat ću mu metak ravno kroz njegovo pohlepno srce. Ako već nema drugog izlaza, neću dopustiti da uživa na naš račun.

— Ti si poludio! Uhvatit će te i odsjedit ćeš doživotno!

Hank se gorko nasmije.

— Najprije me moraju uhvatiti. a to zadovoljstvo neću im prirediti. Sve ću točno isplanirati. No, ako nešto i pođe mimo plana, bolje da me i doživotno strpaju u zatvor nego da Dewey hoda po svijetu i zarađuje na tuđi račun. Nismo prvi koje je upropastio na taj način, a nećemo biti ni posljednji ako nešto ne poduzmemo. On će izigravati

poštenog poslovnog čovjeka koji tu i tamo pokloni koji novčić u dobrotvorne svrhe, uvjeren da će se jednog dana neki park ili ulica zvati njegovim imenom.

— Slušaj, Hank, s time ne želim imati nikakve veze. Možda si potpuno u pravu, ali ja ne mogu ubiti čovjeka. Čak ni Deweya.

Wheeler podigne glavu i pogleda svog ortaka. Pogled mu je bio odlučan. Marks shvati da se Hank ovog puta ne šali.

— Nitko od tebe ne traži da sudjeluješ u tome, Joel — odgovori mirno. — Ti možda možeš cijelog života podnositi da čovjek koji te je upropastio živi i dalje i čeka na slijedeću žrtvu.

Ja to ne mogu. Tražim od tebe samo to da ništa ne zamjećuješ i da ne obavijestiš ni njega ni policiju.

Joel Marks htjede još jednom odvratiti svog ortaka od njegove namjere, ali je u njegovu pogledu vidio da bi to bilo uzaludno. Nadao se da će se Hank urazumiti kad malo razmisli o svemu.

— Možeš se pouzdati u mene, Hank — reče. — No obećaj mi samo jedno.

Wheeler ga upitno pogleda.

— Pričekaj barem tjedan dana prije nego što bilo što poduzmeš. Ako i tada budeš uvjeren da to moraš učiniti, neću te odvrćati.

Hank Wheeler nije želio ništa obećati.

— Vidjet ćemo — odgovori.

Usprkos tome što je bila u trideset četvrtoj godini, Gloria Dewey bila je još vrlo privlačna i lijepa žena. O tome nije bilo sumnje čak ni za Andyja Revella koji je vrlo dobro znao što su žene. Vrlo ih je dobro poznao, sve. Od malih gimnazijalki koje su prvi put saznavale što je to ljubav i vjerovale da će to vječito potrajati, pa sve do postarijih žena, koje su se topile od zadovoljstva i bogato nagrađivale svoje mlade ljubavnike. Sa svojih dvadeset osam godina Andy je iskušao sve to. Neke od tih žena čak je i volio, naročito dok je bio mlađi. Tada mu je još bilo uzbudljivo da svakog tjedna ima drugu ljubavnicu. Bio je više znatiželjan nego kritičan. Pri tome je naučio kako je lako žene zaslijepiti. Kad su bile zaljubljene, mogle su povjerovati u sve moguće i nemoguće te se rastapale od ganuća i osjećajnosti. Kad je to shvatio, počeo je svakoj novoj ženi pričati istu priču, sve dok mu ne bi dosadilo. No s godinama je postajao sve izbirljiviji i oprezniji u

biranju žena. Ponekad bi se, doduše, zaista zaljubio u neku od njih, no vrlo brzo bi se razočarao. Najdraže su mu bile ne suviše mlade žene, ali imućne i željne ljubavi i nježnosti, spremne da plate svaku cijenu. U najvećem broju slučajeva bili su to bogati pokloni ili posudbe novaca za kojekakve poslove koje je Andy Reveli planirao, ali ih nikada nije ostvarivao.

Zbog toga su sve takve pustolovine bile vrlo kratkog vijeka. Samo dva puta ukazala mu se prilika da oženi ženu svojih snova. Prvi put obiteljski odvjetnik otpremio ga je s visokom otpremninom, a drugi put sam je odustao kad je saznao da postoje odrasla djeca s kojima bi jednoga dana bio morao dijeliti očekivano nasljedstvo. Bio je dovoljno pametan da shvati kako bi vrlo brzo došlo do nerazrješivih komplikacija. Zbog toga je još bio u potrazi za životnom suputnicom i u tome je bio poprilično izbirljiv.

Sada je njegova ruka milovala Glorijine grudi. Njegove su je oči pažljivo promatrale. Kapci su joj bili sklopljeni, ali je znao da ne spava. Odjednom joj je tijelo, divno građeno, zadrhtalo i njezine su ga ruke privukle k sebi. Strast se u njoj ponovo probudila.

Poslije, mnogo poslije ležao je pokraj nje sklopljenih očiju, potpuno iscrpljen. Glorijina crvena kosa gicala ga je po licu, a ruke milovale njegove grudi.

— Znaš li da si prvi muškarac u mojem životu s kojim sam nešto doživjela? — upita ga iznenada.

Andy otvori oči i pogleda je. Takvo priznanje zasluživalo je pažnju.

— Zaista? — upita je. — A tvoj bivši muž?

— Sam! — reče glasom punim prezira. — S njime nikada ništa nisam doživjela. Kad sam se udala, bila sam još neiskusna i glupa. Bila sam sretna kad je našao vremena da se odvoji od poslova i posveti se meni. A i to samo onda kad su poslovi bili uspješni.

Andy se nasmije.

— Sigurno su to zaista bili uspješni poslovi. Inače ne znam kako bi ti mogao plaćati tako visoku alimentaciju. Zapravo me čudi kako ti je uspjelo da izvučeš novac od njega.

Osjeti kako se Glorijino tijelo ukrutilo. Očigledno joj ta tema nije bila najmilija.

— Uхватила sam ga sa sekretaricom. Počela sam tako vikati, da je sve čula i čistačica, pa je svjedočila u moju korist. A tek da si vidio tu

sekretaricu! Bila je debela i odvratna. Još ni danas ne znam što je našao na njoj. Nakon toga pokušao je potkupiti čistačicu, da u brakorazvodnoj parnici ne svjedoči protiv njega, ali imao je peh. Žena je bila Talijanka i brak je za nju bila svetinja. I tako još uvijek mora plaćati.

— Zacijelo je potpuno lud kad je dopustio da odeš — razmišljao je Andy Revell glasno.

— No, zahvalan sam mu što je to učinio. Inače te možda nikada ne bih upoznao.

Glorija se nježno privije uz njega.

— Zaista si divan, Andy — reče gladeći ga nježno po kosi. — Samo, čini mi se da to govoriš i svim svojim prijateljicama.

Revell se pretvarao da je uvrijeđen.

— Ne vjeruješ mi? Za tebe su to samo prazne riječi?

Gloria mu stavi prst na usta.

— Umiri se, Andy. Ne smiješ se odmah naljutiti. Svi ste vi muškarci isti. Jednog ćeš dana zaboraviti da sam ikada i postojala.

Andy tako naglo ustane da je bradom udario u njenu glavu koja mu je počivala na prstima.

— Nikada! — usprotivi se. — Kako da ti dokažem da značiš za mene više od obične avanture, draga? Ti si savršena žena.

— A šest godina razlike?

— Nisu uopće važne! Zašto se ne bismo odmah vjenčali? Možda ćeš mi tada povjerovati.

Opet se zaletio! Sada je samo trebalo da ga uhvati za riječ. No Glorijino se lice iznenada izmijeni. Više nije bila razigrana, zaljubljena žena. Njene zelene oči postale su tužne.

— Misliš li to ozbiljno? — upita glasom koji je odavao uzbuđenje.

— Naravno da mislim ozbiljno. Kako bih drukčije i mislio?

Nije odmah odgovorila. Sjedne u krevetu i omota pokrivač oko svog golog tijela. Razmišljala je nekoliko trenutaka, a onda energično odmahne glavom.

— Ne, Andy! To je nemoguće.

Revell s mukom prikrije olakšanje.

— Ali zašto? — upita glumeći uzbuđenje.

Ona uze njegovu ruku i nježno je poljubi.

— Mislim samo na tebe. Andy — prošapće. — Kako mogu tražiti od tebe da zbog mene promijeniš sav svoj život.

— Kako to misliš?

Još uvijek nije ispustila njegovu ruku.

— Jesi li ikada razmišljao o tome da bi morao izdržavati i mene, a možda i djecu koja bi se rodila? Morao bi se zaposliti i prihvatiti sve dužnosti supruga i oca, a tada ljubav vrlo brzo ohladni.

Andy povuče ruku. Da, bila je to budućnost u kojoj za njega ne bi cvjetale ruže. Cijelog života izbjegavao je rad. Ipak reče:

— Mogu zaraditi dovoljno novaca za nas oboje.

— Igrajući poker? Ne razumijem se mnogo u to, ali znam da to isuviše ovisi o sreći. Jednog ćeš dana početi gubiti. Upravo onda kad će ti biti najpotrebnija, sreća će te ostaviti na cjedilu.

— U tom slučaju ostat će ipak dovoljno novaca koji ti plaća bivši muž.

— Ti to ne shvaćaš. Andy. On je poslovan čovjek. Kad smo se razilazili, morala sam pristati na to da će mi prestati plaćati ako se ponovo udam. Ovisili bismo o novcu koji bi ti zarađivao, Razumiješ li sada?

Andy Revell se namršti.

— Nije nam potreban novac tvog muža. Čak bi mi se gadilo da od njega moram živjeti. Uspjet ću sam. S dvadesetak, najviše trideset tisuća dolara mogu otvoriti malu radnju koja će donositi dovoljno za nas oboje. Jedan poznanik ponudio mi je nešto takvo, ali nisam imao dovoljno novaca da prihvatim.

Glorijin pogled se smrkne. Instinktivno je osjetila zamku.

— Otkuda misliš nabaviti novac? Ja ti ni najmanje ne mogu pomoći. Na banci imam samo četiri tisuće dolara. Ništa više. Sam mi daje dvije i pol tisuće mjesečno, a najamnina za ovaj stan je užasno visoka. A i zašto bih štedjela? Dok je Sam živ, ne moram se brinuti za svoja primanja. Za koga bih i štedjela?

— Ali što će biti ako se tvom mužu jednog dana nešto dogodi. Ako ga pregazi auto ili doživi infarkt?

— Za takvo što Sam je suviše oprezan — nasmije se Gloria. — Osim toga, sve je to sudski uređeno. U tom ću slučaju dobiti odgovarajuću svotu od njegova imetka i time će moja budućnost biti

potpuno osigurana, bez obzira na to kako će izgledati njegova oporuka.

— Čak i ako mu se slijedećeg tjedna nešto dogodi, ili možda slijedećeg mjeseca? — upita Andy Revell.

— Čak i onda — reče Gloria čije je lice bilo potpuno ozbiljno.

Andy se zavalio na jastuk i zadovoljno se osmjehne. To je stvarno zanimljivo, pomisli. Gloria mu je već dovoljno toga ispričala o svom bivšem mužu. Znao je da je Dewey bogat čovjek. Neće mu biti teško da sazna detalje. Ako je sve to istina. Gloria je bolja prilika nego što je mislio. Htio je pitati još mnogo toga, ali je morao biti oprezan.

Glorijino čelo se namršti. Andyjev zadovoljan osmijeh nije joj izmakao. Razlog tog smiješka nije joj bio nedokučiv.

— Na što misliš? — upita ona. — Valjda nećeš učiniti neku glupost?

— Glupost? — upita Andy nevino.

— U vezi sa Samom, mislim.

Pogleda je pravo u oči.

— Zar ti on još uvijek toliko mnogo znači?

— Ne budi glup! — uzvikne Gloria. — Kad je došlo do razvoda, bila sam užasno nesretna. Ne zbog njega, već zbog toga što jednostavno nisam znala što da radim. Sada mi je jasno da je to bilo najbolje moguće rješenje. Da sam ostala s njime, vjerojatno bih ga ubila.

Andy je iznenađeno pogleda. Takvo nešto nije očekivao.

— To se još može nadoknaditi — odgovori.

Gloria je šutjela. Tek poslije nekoliko trenutaka smogla je snage da odgovori.

— Ne misliš to ozbiljno, zar ne? — upita ga.

Andy se zbunjeno osmjehne.

— Takvo nešto dade se lako urediti, a da ni najmanja sumnja ne padine na tebe. Mogu se diskretno pobrinuti za to. Ti ćeš dobiti svoj novac i moći ćemo se vjenčati.

Gloria je neko vrijeme šutjela. Andy ju je pažljivo promatrao. Napokon ustane, umota se u pokrivač i okrene mu leđa.

— To što si sada rekao uopće nisam čula. Ne želim o tome ništa znati i nikada više ne govori o tome preda mnom. Je li ti jasno?

— Što ti je? — upita je Revell zbunjeno

— Ako to ne možeš shvatiti, nema smisla da ti objašnjavam —
odgovori oštro. — Idem sada u kupaonicu.

3

Već dva dana ubojica je sjedio pred otvorenim prozorom i promatrao suprotnu stranu ulice.

Sjedio je na stolici koju je donio iz kuhinje. Puška mu je bila na dohvatu ruke, prislonjena uza zid pokraj vitrine. Nišan je stavio na otprilike šezdeset metara i učvrstio ga vijkom. Bila je to puška kalibra dvadeset dva, lagana, sportska, a imala je tu prednost što je na kraju cijevi bio prigušivač. Prigušivač, doduše, nije savršeno funkcionirao, ali uz promet koji je na ulici bio prilično gust neće se čuti pucanj. Nedostatak je bio u tome što običan metak na udaljenosti od šezdeset metara neće imati dovoljnu snagu da žrtvu smrtno rani. Zbog toga su meci bili posebno napunjeni živom. Kad takav metak pogodi cilj, rasprsnje se i djelovanje mu se nekoliko puta povećava. Pa ipak je strijelac znao da žrtvu mora gađati u glavu, kako bi bio siguran da će pogodak biti smrtonosan.

Tamnoplavi »BMW« stajao je već četrdesetak minuta pred poslovnom zgradom u kojoj je Samuel Dewey vodio poslovne razgovore. Na žalost, ubojica sa svog mjesta nije mogao vidjeti Deweyevu kancelariju. Kad je Dewey stigao, strijelac je imao priliku da puca, ali nije dovoljno brzo reagirao. Dok je nišanio, Dewey je već bio izvan dometa, iza staklenih vrata. Osim toga, uz njega je cijelo vrijeme bio još jedan neznanac koji je ubojici pokrivao cilj.

Sada je ubojica čekao da se Dewey vrati. Od vrata zgrade do auta bilo je otprilike deset koraka. Najbolja prilika bit će kad Dewey bude ulazio u kola. Ako i ne bude dovoljno brz, moći će vidjeti Deweya kroz vjetrobransko staklo auta. Ali ako bude tako dugo čekao, bit će potrebna dva hica. Jedan za staklo, a drugi za Deweya.

Ubojica nervozno pripali novu cigaretu. Izgorenu šibicu baci u malu limenku pokraj sebe, koja je već bila gotovo puna opušaka. Morao je paziti da ne ostavi nikakvih tragova. Zbog toga je nosio tanke kožnate rukavice. Morao je računati s time da će policija ispitivati odakle je ispaljen hitac. Do tada će on, naravno, već biti daleko. Stan je pripadao bračnom paru koji je bio na odmoru i vraćao se tek nakon deset dana. Jedva je i poznavao te ljude, ali s njima nije imao nikakve veze. Nitko neće moći ubojstvo dovesti u vezu s njime.

Pušio je već treću cigaretu otkako je Dewey stigao. Konačno zamijeti kako se netko kreće iza staklenih vrata na ulazu zgrade.

Baci opušak u limenku i podigne pušku. Čovjek i žena stajali su tik iza vrata i razgovarali. Tek nakon nekog vremena izišli su na ulicu. Ubojica prepozna golemu Deweyevu priliku i nasloni cijev puške na prozorski okvir. Žrtva je bila točno na nišanu. Dewey je još bio tik ispred staklenih vrata i razgovarao sa ženom, vjerojatno sekretaricom. Ubojica zadrži dah i njegov kažiprst pritisne okidač.

Kundak ga udari u rame i začu se zvuk kao da je pala limena kanta. Deweyeva glava nestane mu iz vida. Morao je podignuti glavu. U istom trenutku na ulici se začu krik. Dewey je ležao na pločniku, lica oblivenog krvlju.

Prije nego što je ubojica mogao ispaliti drugi hitac, žena se sagnula nad žrtvu i zaklonila je. Ubojica spusti pušku i odmakne se od prozora. Prigušivač je bio topao dok ga je skidao uvježbanim kretnjama. Nakon toga skine cijev i pušku spremi u iznošcnu torbu koju je donio sa sobom. To učini i s limenkom punom opušaka. Na kraju odnese stolac u kuhinju i stavi ga na isto mjesto gdje ga je bio i našao.

Na dvije minute nakon ispaljenog hica siđe stepenicama u dvorište zgrade, a odatle u malu pokrajnu ulicu. Nitko ga nije vidio.

Jo Walker je čuo za atentat preko radija u automobilu, dok se vraćao s razgovora u osiguravajućem društvu. Podnevne vijesti javljale su da je neki Samuel Dewey teško ranjen hicem nepoznatog strijelca i da je sada u bolnici. Policija još nije mogla dati nikakva bližeg objašnjenja o tom slučaju. Napomenula je samo da ga je prisebnost jedne službenice spasila da ne iskrvari.

Jo se trgne pri spomenu imena Dewey. Nije mu trebalo mnogo da se prisjeti posjetioca kojega je prije deset dana uputio agenciji »Wheatherly«. Čini se da je pogriješio. Dewey očito nije imao samo poteškoća u braku. Ili je možda ovo bilo u vezi s njegovom namjerom da prati kretanje svoje žene. Na slijedećem uglu Walker skrene s glavne ceste i zaustavi kola uz pločnik. Možda su ljudi u agenciji Wheatherley znali nešto više o cijeloj toj stvari.

Nekoliko trenutaka poslije toga razgovarao je s Fredom Wheatherleyem.

— Jo, starino, kako poslovi? — srdačno ga pozdravi Fred kojemu je komesar X bio pribavio priličan broj stranaka.

— Ne mogu se požaliti. Slušaj, Frede! Prije deset dana bio je kod mene neki Samuel Dewey. Zbog razvoda braka. Nije me to zanimalo i poslao sam ga k tebi. Je li bio kod tebe?

— Nadam se da nećeš tražiti proviziju — nasmije se Fred. — Pričekaj malo. Prošlog tjedna bio sam na odmoru, ali ćemo odmah saznati.

Iziđe na trenutak iz sobe.

Komesar X zapali cigaretu i udobno se zavalj u naslonjač.

Fred se nakon nekoliko trenutaka vrati i nemoćno raširi ruke.

— Nemamo Deweya među našim klijentima. Ni moj zamjenik nikada nije čuo za njega.

— Vjerojatno nije prihvatio moj savjet — odgovori Jo. — Razbjesnilo ga je to što mu se nisam duboko naklonio kad je došao k meni. No slušaj me, Frede! Na Deweya je jutros netko pucao i teško ga ranio. Više od toga ne znam. Možeš li diskretno ispitati je li se obratio nekom drugom iz naše struke?

— Pokušat ću — obeća Wheatherley. — Ako išta čujem, javit ću ti.

Dewey je, dakle, otišao nekome drugome, razmišljao je Jo. Nekom beskrupuloznom tipu koji je možda iskoristio situaciju te pokupio novce. Činilo se kao da je od Deweya primio predujam, a zatim otišao do njegove žene i prodao joj tu obavijest za skupe novce. Bilo je i takvih u Joovoj struci. Možda je taj pohlepni tip za određenu svotu pristao da ukloni sumnjičavog muža. Ili on ili ljubavnik gospođe Dewey.

Komesar X oprostio se s Fredom i idući prema kolima zaključio da će biti najbolje da posjeti starog prijatelja Toma Rowlanda i obavijesti ga o onome što znade.

Kapetan Tom Rowland, šef odjela za ubojstva u centralnoj policiji, bio je okružen detektivima i upravo je izdavao naredbe. Trebalo je pretražiti sve stanove u blizini mjesta na kojem je pucao na Deweya. Kad je ugledao Joa, Rowland mu dade znak i komesar X pričekao da detektivi iziđu iz kancelarije.

— Nisi mogao izabrati bolji trenutak za posjet — promrmlja Rowland kad su ostali nasamo. — Imamo pune ruke posla.

— Ima li to neke veze sa Samuelom Deweyem?

Tom iznenađeno pogleda prijatelja, a onda se rukama uhvati za glavu.

— Nemoj mi još samo reći da imaš neke veze s time. Samo bi mi to još trebalo.

— Ovoga puta nemam, ali mislim da bih vam mogao dati koristan podatak. Kako je Dewey?

— Još uvijek u kritičnom stanju. Liječnici se ne nadaju da će preživjeti. Nije ni čudo. Da ga je metak pogodio samo dva centimetra više, bio bi na mjestu mrtav.

— No ipak je još živ — odahne Jo.

— Ako se to tako može nazvati. Bez svijesti je i ne može nam dati nikakve podatke. Zašto se toliko zanimaš za njega?

— Čuo sam maloprije vijest o tome preko radija. Prije deset dana došao je k meni i htio me angažirati. Sumnjao je da mu žena ima ljubavnika. Znaš i sam što mislim o takvim slučajevima. Poslao sam ga Fredu Weatherleyu.

— Još i to! — uzdahne kapetan. — Je li iznio neke detalje?

— Uopće ga nisam o tome pitao. Kad sam vidio kako se ponaša, riješio sam ga se na najbrži mogući način.

— Nadam se da Fred Weatherley u međuvremenu nije počeo propovijedati moral svojim klijentima i da će nam moći ispričati o čemu se radi.

— Na žalost, neće — odgovori Jo. — Bio sam kod njega. Dewey mu se uopće nije javio. Ili je odlučio da sam pripazi na ženu ili se obratio nekoj drugoj detektivskoj agenciji. Fred mi je obećao da će to ispitati.

Rowlandovo se čelo namršti.

— Ne možeš nam pomoći da razjasnimo stvar. Zbog čega si se onda potrudio da dođeš k nama?

— I to je ipak nešto ako znamo da u Deweyevu braku nije sve bilo kako treba — odgovori Jo. — Jeste li već razgovarali sa ženom?

— Nije kod kuće. Ostavio sam tamo čovjeka da pazi na nju i javi mi kad se vrati. Misliš li da će dragovoljno nešto reći ako joj savjest nije najčišća?

— Ako budete dovoljno lukavi, odvest će vas do svoga ljubavnika — objasni komesar X. — Po svemu sudeći, atentat na Deweya izveo je muškarac. Doduše, poznajem žene koje sasvim solidno rukuju

oružjem, ali sumnjam da su u stanju izraditi takvu municiju. Što si do sada pronašao?

Tom poče prekapati po gomili papira na stolu, pronađe crtež i pruži ga Jou.

— Ulica Monroe — objasni pokazujući prstom crtež. — Tu je Deweyev ured. Stigao je u pola deset i izišao pedeset minuta nakon toga. Sekretarica ga je ispratila do auta, jer je trebalo da joj dade još neke dokumente. Kad su izašli na ulicu, Dewey je iznenada pao. Nikakav se pucanj nije čuo. Sekretarica je u prvom trenutku pomislila da se radi o vrtoglavici. To se Deweyu već dva puta dogodilo. Tada je ugledala vrlo mnogo krvi i počela vikati. Ubojici nije bilo ni traga i nije nam mogla reći iz kojeg je pravca došao metak. Potrčala je u zgradu, pozvala kola hitne pomoći i najbližeg liječnika. Da nije bilo liječnika, Dewey bi sada bio mrtav.

— Strijelac je, prema tome, upotrijebio oružje s prigušivačem zvuka.

— Najvjerojatnije revolver. Za pušku je potreban prigušivač dugačak najmanje jedan metar.

— Ne, ako se radi o malokalibarskoj pušci — proturiječi mu komesar X. — Da je pucao iz revolvera, ubojica bi zacijelo bio vrlo blizu Deweya, a tada bi ga najvjerojatnije netko vidio. Ali zašto rasprskavajući metak?

— Da bi bio siguran da će Dewey pasti već od prvog hica — odgovori kapetan.

— Može biti, ali možda i zbog toga što ubojica nije bio siguran da će iz te udaljenosti moći Deweya usmrtiti. Ili je pak htio spriječiti da se dozna iz kojeg je oružja pucao.

— To mu neće koristiti — odgovori Tom bijesno. — Dewey će biti rendgenski snimljen čim to njegovo stanje bude dopuštalo, a s pomoću krhotina zrna možemo prilično toga otkriti.

— Tada će već biti kasno — reče Jo. — Ubojica će imati dovoljno vremena da ukloni oružje. Ako je profesionalac, rastavit će je ili sakriti tamo gdje je nikada nećete naći.

— Želiš li reći da je gospođa Dewey mogla unajmiti profesionalnog ubojicu da ubije njenog muža?

Jo slegne ramenima.

— Ne bi to bilo prvi put da je netko došao na tu pomisao. Prigušivač, rasprskavajući metak, sve to navodi na određene zaključke. Zar vam Dewey baš ništa nije mogao reći?

— Na putu u bolnicu stalno je ponavljao dva imena. Marks i Wheeler. Sekretarica nam je objasnila o čemu se radi. Prije nekoliko dana Dewey je kupio poduzeće pod tim imenom. Prije same nesreće razgovarao je s njom o tome. Moguće je da je htio još nešto s tim u vezi reći.. Istražit ću to detaljnije, ali sumnjam da se nešto iza toga kriju. Prema onome što si mi rekao, čini se da bi nam gospođa Dewey mogla reći mnogo više.

Komesar X zamišljeno kimne.

— Sada vidim da bi bilo bolje da sam se ozbiljno pozabavio poslom koji mi je nudio. Tko zna da li bi tada došlo do pokušaja ubojstva.

— Ne pričaj gluposti! — progunđa Tom. — Nisi valjda vidovnjak da možeš predviđati što će se dogoditi. Glupo je da sebi bilo što predbacuješ. — Pogleda na sat. — Moram u bolnicu. Dogovorio sam se s glavnim liječnikom. Hoćeš li samnom?

Jo je već htio pristati, ali se tada nečega prisjetio.

— Kakav je policajac kojega si ostavio pred Deweyevom kućom? — upita. — Je li pouzdan?

— Misliš li da sam prije toga pogledao njegov dosje? — promrsi Tom zlovoljno. — Uzeo sam prvoga koji se našao u blizini. — Želio sam prvenstveno da se žena malo oporavi od šoka, prije nego što razgovaram s njom.

Iznenada zastade.

— U tom trenutku još nisi znao da Dewey sumnja u svoju ženu — reče Jo. — Bilo bi dobro da tog policajca zamijeniš nekim iskusnijim.

— Ja sada ne mogu onamo — odgovori Tom i ponovo pogleda na sat. — Koga da pošaljem?

— Kako bi bilo da ja odem? — predloži Jo. — Ionako imam nečistu savjest i želio bih to nekako popraviti. Neću pretjeravati, ali ako nešto nije u redu, gospođa Dewey neće uspjeti da to prikrije preda mnom.

Tom je oklijevao nekoliko časaka.

— Dobro — odluči napokon. — Ali molim te, ne radi na svoju ruku. Javit ću radijem onome policajcu.

Pet minuta poslije toga izišli su iz zgrade.

Betty Jane Dewey stigla je u međuvremenu kući. Jo je to saznao kad se našao pred njenom kućom i porazgovarao s policajcem. Na sreću, Tom je stigao obavijestiti preko radija i spriječiti ga da poduzme nešto na svoju ruku bez naredbe. Policajac je zabilježio da je Betty Jane stigla kući u 1.37. Sada je bilo pet minuta do dva.

Kad je Jo prešao ulicu i ušao u vrt pred vilom, policajac se vratio u stanicu.

Vrt oko vile nije bio naročito velik, ali su drveće i visoka živica skrivali vilu od radoznalih susjedskih pogleda. Za Long Island kuća je bila prilično mala i djelovala je skromno, iako je bilo očito da nije bila jeftina. Cio taj kraj bio je otmjen. Kad se približio kući. Jo je ustanovio da pri njezinoj gradnji Dewey nije štedio.

Betty Jane je ostavila svoj »buick« pred garažom. Jo pozvoni na ulaznim vratima. Kroz mliječno staklo na ulaznim vratima zamijeti sjenu kako se približava i začuje lupkanje visokih potpetica.

Betty Jane ga je ispitivački promatrala kroz odškrinuta vrata osigurana lancem,

— Molim?

Jo pokaže iskaznicu.

— Mogu li razgovarati s vama, gospođo Dewey?

Gospođa Dewey bila je idealan tip Amerikanke. Plavuša, ljepuška, besprijekornog lutkastog lica kojemu je brižljivo dotjerivanje davalo izraz skrivene strasti. Bila bi izvrsna manekenka za žensko rublje.

— O čemu? — upita ona jedva čujno.

— O vašem mužu, gospodinu Deweyu.

Ona skine lanac s vrata. Jedno oko koje je Jo uspio vidjeti kroz otvor vrata, nervozno joj zatitra.

— Zar se nešto dogodilo? Valjda Sam nije doživio nesreću?

Walkerova sumnja postajala je sve veća. Betty Jane Dewey je izgledala kao da je pripremljena na lošu vijest. Da se radilomo policajcu, ta bi zabrinutost bila opravdana. Ali Jo je bio privatni detektiv.

— Ne radi se o nesreći, gospođo Dewey — odgovori, gledajući je pravo u oči. — Netko je pokušao ubiti vašeg muža. Ranjen je i upravo leži u nesvjestici u bolnici.

Betty Jane problijedi i zastenje.

— Zaboga!

Zateturala je i komesar X je pridrži da ne padne. Ako je išta slično očekivala, mora joj se priznati da je izvrsno glumila. Prepusti se Jou da je uvede u kuću i klone u najbliži naslonjač. Cijelo je vrijeme malenim rupčićem brisala oči, iako Jo nikako nije mogao vidjeti u njima suze.

— Moram odmah k njemu — promuca ona.

— To sada neće biti moguće. Bez svijesti je i mislim da će uskoro biti operiran. O ostalom se brine policija. Bilo bi razboritije da nam pokušate pomoći da pronađemo čovjeka koji je pucao na njega. Svaki podatak u vezi s time mogao bi nam koristiti.

— Kako se to dogodilo? — prošapće ona jedva čujno.

Komesar X joj u nekoliko riječi sve opiše. Pri tome nije tajio da je Deweyevo stanje vrlo kritično.

— Kako netko može biti tako okrutan? — promrmlja Betty Jane.

— I policija traži odgovor na to pitanje. Čini se da vađ muž ima neprijatelje koji ne prezaju ni od čega. Nadam se da ćete nam moći otkriti barem neku pojedinost koja bi nam mogla koristiti, pa ma kako vam se ona činila nevažnom.

Ponudi je cigaretom. Dok joj je pripaljivao, zamijeti da joj ruka drhti. Možda doista reakcija na loše vijesti. Možda ipak ne glumi?

— To bi moglo biti u vezi sa Samovim poslovima — reče ona.

— Muđ mi o tome nikada ne govori. Ne znam tko bi bio kadar da učini nešto tako užasno. Kada ću moći do Sama? Kada ću moći govoriti s liječnikom?

— Uskoro — utješi je Jo. — Zar zaista ne znate nikoga tko bi želio smrt vašem muđu?

Betty Jane odmahne glavom.

— Možda je netko zamijenio Sama s nekim drugim? — upita.

— S nekim gangsterom. Čitamo svakog dana kako se međusobno ubijaju, nije li tako?

— Sumnjam u takvo što. Ti ljudi rijetko griješe. Źao mi je, ali moram vam postaviti jedno pomalo neugodno pitanje. Zar vas ne čudi što vam ja, privatni detektiv, javljam takvo nešto, a ne policija?

Betty Jane je izgledala iznenađena.

— Zar je to neuobičajeno — upita.

Možda je uistinu tako naivna, pomisli Jo.

— Da, to nije običaj — odgovori on. — Bilo bi prirodno da vam je to saopćio policijski službenik, ali postoji razlog zbog kojega sam ja ovdje.

— Zašto?

Kad joj Jo ispriča o Deweyevu posjetu, Betty Jane se vidljivo uznemiri.

— To ne mogu shvatiti! — promuca. — Kako je mogao doći na takvu pomisao?

— On tvrdi da se radilo samo o sumnji — odgovori komesar X. — Učinilo mi se da traži samo dovoljno čvrsti dokaz.

— Znači li to da i vi vjerujete u tu besmislicu? — upita oštro.

Jou nije bilo jasno želi li Betty Jane izazvati dojam povrijeđene vjerne žene ili je Sam Dewey cijelu priču o nevjerstvu jednostavno izmislio.

— Ne postoji dokaz ni protiv vas, ali ni u vašu korist. No, morate shvatiti da policiji ne preostaje ništa drugo nego da počne tragati na temelju onoga što sam im rekao, pa bilo to istina ili ne. Čak kad bi se pokazalo da su tvrdnje vašeg muža istinite, to još uvijek ne bi značilo da vi ili neki vaš prijatelj imate bilo kakve veze s pokušajem ubojstva, ali bi u tom slučaju bilo vrlo razborito da nam kažete istinu.

— Istinu! To znači da ipak vjerujete u tu priču! Nema u tome ni riječi istine. Otkako sam se udala za Sama, ni jedan jedini put nisam ga prevarila. Sasvim mi je svejedno hoćete li u to vjerovati ili ne.

— Zašto vam ne bih vjerovao, gospođo Dewey? Ali, onda postoji neki drugi motiv. Čak bi moglo biti da je čovjek koji je pokušao ubiti vašeg muža uvjeravao ga kako ga varate. Ako policija neće uspjeti da to dokaže, moći ćemo pretpostaviti da se radi o nečijoj osvetti i da taj čovjek ne preza ni od čega. Uz malo sreće vaš će muž uskoro biti kadar da nam nešto više kaže o tome.

Betty Jane ga čudno pogleda i Jo odluči da joj putem do bolnice postavi još nekoliko pitanja i uvjeri se u opravdanost svojih sumnji.

4

Kapetan Tom Rowland uđe u Joov automobil i šutke se zavalj na sjedalo.

— Kakvi su izgledi da preživi? — upita komesar X.

— Vrlo slabi — odgovori kapetan. — Ako se i izvuče, ostat će ili bogalj ili poremećena uma. Mislim da bi bilo bolje za njega da ne preživi slijedećih dvadeset četiri sata, koliko mu liječnici predviđaju. Ne možemo sa nadati da ćemo od njega bilo što saznati.

— To znači da nema nade?

— Samo ako se dogodi čudo. Što si saznao od njegove žene?

Jo mu ispriča.

— Misliš li da laže? — upita Tom.

Jo slegne ramenima.

— To je teško reći. Sumnjam da ćemo od nje nešto doznati.

— Osim ako zaista nije vrlo naivna, a baš mi ne izgleda takva — reče kapetan. — Pođimo radije do Marksa i Wheelera.

— Tko su ta dvojica?

— Imaju malu tvornicu košulja — objasni Tom. — Bolje reći, imali su je do prije nekoliko dana. Sada ta tvornica pripada Samu Deweyu. Imam dojam da im Dewey tu tvornicu nije oduzeo na sasvim pošten način. Krenimo! Putem ću ti objasniti ostalo.

Tom je putem do Marksa i Wheelera ispričao što je sve uspio saznati. Stvar nije bila sasvim nova. Marks i Wheeler osnovali su poduzeće i isporučivali robu Deweyu. Pri tome se Dewey brinuo za to da ortaci dobivaju sve više narudžbi. Zato su se morali zadužiti kako bi modernizirali tvornicu i uspijevali izvršiti ugovorne obaveze. Dewey je u tome bio od početka vrlo strpljiv i čekao je više od godinu dana kako bi se Marks i Wheeler uvjerali da će im se ulaganje u modernizaciju tvornice neprekidno isplaćivati. Tek tada im je obećao posao koji je trebao da donese vrlo veliku dobit. Bilo je razumljivo da je narudžba premašivala mogućnost male tvornice. Da bi je izvršili, Marks i Wheeler morali su kupiti dodatne strojeve, povećati broj namještenika i zatražiti više kredita kod tvorničara tekstila. Sam Dewey posudio im je dio kapitala. Tek kad su se do grla uvalili u neprilike, Dewey je povukao narudžbu. Ortacima su ostale samo dvije mogućnosti: ili bankrotirati ili tvornicu prodati za smiješnu svotu Deweyu. Samo tjedan dana prije atentata Marks i Wheeler potpisali

su ugovor kojim tvornica prelazi u Deweyevo vlasništvo. Njima pri tome nije ostalo ni pet tisuća dolara. Ne bi bilo čudno da su mu se nakon toga željeli osvetiti.

Jo i Tom našli su obojicu u tvornici. Već odavno nije bila tajna da je Dewey kupio tvornicu. Marks i Wheeler, mračnih lica, upravo su iznosili stvari iz svoje kancelarije.

— Žao mi je, ali ako imate kakvih novčanih potraživanja od nas, bit će bolje da se obratite... — promrmlja Hank Wheeler kad su Jo i Tom ušli u kancelariju, ali ga pogled na kapetanovu policijsku iskaznicu prekine u već uobičajenoj frazi.

— Policija — predstavi se Tom.

— Tko je od vas gospodin Marks?

— Ja — odgovori Joel Mark. Oklijevajući. — Što hoćete opet?

— A vi ste Wheeler? — upita kapetan drugoga.

Hank potvrdno kimne,

— Čuo sam da vašu tvornicu preuzima neki Samuel Dewey — reče Tom Rowland. — Je li to točno?

— To se može i tako nazvati — odgovori Wheeler bijesno. — Bili smo prisiljeni na to, ali kakve veze policija ima s time.

— Nepoznati je čovjek danas ujutro pucao na Deweya kad je izlazio iz svoje kancelarije.

U sobi iznenada zavlada tišina.

— Što to kažete! — javi se Hank Wheeler. — Nadam se da ga je dobro pogodio. Kad bih znao tko je taj momak koji je to učinio, čestitao bih mu. Dewey nije ništa drugo ni zaslužio.

— Dewey je smrtno ranjen i postoji mogućnost da neće ostati živ — reče Jo. — Ako se to dogodi, bit će to ubojstvo. Razumijem vaše osjećaje nakon onoga što vam je učinio, ali to još nipošto nije opravdanje za ubojstvo.

— Kakve su to gluposti? — prosiće Marks. — Ne želite valjda reći da mi imamo neke veze s time?

— Zato smo ovdje da to utvrdimo — odgovori Tom. — Prije nego što je iagubio svijest Dewey je nekoliko puta ponovio vaša imena: Marks i Wheeler.

Ortaci su zapanjeno pogledali jedan drugoga.

— Ne mislite valjda ozbiljno da smo to mi učinili? — promrmlja Wheeler.

— To nitko nije tvrdio — odgovori Jo. — Nas samo zanima zašto je teško ranjeni čovjek izgovarao upravo imena dvojice ljudi koje je prije nekoliko dana prevario.

Wheelerov je pogled odavao bijes.

— Bit će najbolje da to pitate njega, a ne nas. Možda ga grize savjest.

— Isto je tako moguće da nam je time htio otkriti svoje neprijatelje — odgovori Tom oštro. — Morate priznati kako vam ne nedostaje razloga da ga mrzite.

— Nismo jedini — odbrusi Marks. — Ili možda mislite da smo prvi koje je nasamario?

— Sasvim sigurno ne, ali je sipomenuo upravo vaša imena. Svakako je za to imao jaki razlog.

Dvojica ortaka ponovno su se pogledala.

— Dobro, kapetane — odgovori Wheeler oklijevajući. — Imao je razloga za to. Bili smo prisiljeni da mu prodamo tvornicu ili da bankrotiramo. Pokušali smo da se izvučemo iz nevolje, ali nam nije uspjelo. S užitkom bih ga ubio kad bi nam to moglo pomoći. Samo zahvaljujući tome što sam slušao Joela, nisam to učinio. Da, morali smo pristati na njegove uvjete i prodati mu tvornicu, htjeli ili ne. Potpisao sam ugovore, ali se nisam mogao suzdržati da mu ne dobacim u lice sve što o njemu mislim. Priznajem, prijetio sam mu da ću ga ubiti, ali to nisam učinio.

— Želite li reći da je ozbiljno shvatio vašu prijetnju? — upita Tom.

Wheeler potvrdno kimne.

— Prilično se uplašio, to mi možete vjerovati. Ni sam ne znam jesam li to zaista ozbiljno mislio. Kada je bijesan, čovjek kaže mnogo toga što poslije požali.

— Kada ste mu prijetili? — upita Tom.

— Kad smo potpisivali ugovore, točno prije šest dana. Dao nam je tjedan dana vremena da skupimo svoje stvari, u ponedjeljak njegovi ljudi preuzimaju tvornicu.

— Vjerujete li da je i nakon šest dana Dewey mogao vašu prijetnju shvaćati ozbiljno? — javi se Jo.

Wheeler slegne ramenima.

— To ne znam.

— Gdje ste bili danas ujutro, između devet i jedanaest sati? — upita Tom Rowland.

— Obojica smo bili ovdje u kancelariji. Nije li tako, Joel?

Marks kimne, ali se komesaru X učini da je u tom trenutku u Marksovim očima ugledao iskru straha.

— Uklonili smo svu dokumentaciju, tako da Dewey mora početi s poslom od početka — reče Wheeler. — I sami vidite da su kante za smeće pred vratima pune.

Jo pogleda ostatke poslovne dokumentacije koja je ležala razbacana po cijeloj prostoriji.

— Posjedujete li oružje? — upita.

Marks odmahne glavom.

— Ne razumijem se u te stvari. Osim toga bojim se revolvera.

— A vi? — Tom se obrati Wheeleru.

— Samo stari vojnički karabin — odgovori Wheeler oklijevajući.

— Gdje vam je? — upita kapetan. — Ovdje ili u vašem stanu?

— Kod kuće.

Tom dobaci prijatelju pobjedonosni pogled.

— Vjerojatno nećete imati ništa protiv toga da vas odvezemo do kuće i pogledamo pušku, zar ne?

Wheeler proguta pljuvačku.

— Samo izvolite.

— Dobro. Onda ćemo najprije to obaviti — odluči kapetan. — Možda ćemo poslije još porazgovarati s vama, gospodine Marks.

Tom dade glavom znak Wheeleru. Ovaj uzme svoj kaput sa stolice, obuče ga i bez riječi pođe iz kancelarije. Jo i Tom krenuše za njim.

Tek kad su izišli iz male tvornice, Wheeler se okrene. Lice mu se nervozno trzalo.

— Kapetane — reče potišteno — karabin nije u mojem stanu.

Tomovo se čelo namršti.

— Gdje je?

Wheeler se počеше po glavi.

— U prtljažniku mojega auta.

Nekoliko trenutaka nakon toga Hank je izvukao iz prtljažnika auta karabin zamotan u stari pokrivač. Kapetan uzme pušku i pomiriše cijev. Bez riječi pruži pušku Jou.

— Možete li mi objasniti zbog čega takvo nešto držite u prtljažniku?
— upita.

Jo je pažljivo pregledavao pušku. Naročito mu je upala u oči skraćena cijev. No, nije uspio pronaći nikakvih tragova u unutrašnjosti cijevi, koje bi metak mogao ostaviti, a ni navoj na koji bi se mogao pričvrstiti prigušivač zvuka.

— Nisam vam ispričao cijelu istinu, kapetane — prizna Wheeler. — Učinio sam to zbog Joela. On nije ništa znao o mojim planovima.

— Kakvim planovima?

Jo izvuče magazin iz puške. Bio je prazan, ali je u prtljažniku automobila bila napola puna kutija municije. Jo pažljivo pregleda svaki pojedini metak. Bila je to sasvim obična municija, kakva se mogla kupiti u svakoj trgovini oružjem.

Wheeler je još uvijek zbunjeno gledao čas u kapetana, čas u Joa.

— Ipak ste pokušali da ubijete Deweya — reče Tom Rowland.

— Nisam! Nemam nikakve veze s time što se dogodilo, kapetane. Kunem vam se.

— Puška je upotrebljavana prije kraćeg vremena — odgovori kapetan.

Jo je znao da Tom ne govori istinu. Posljednji put iz puške je pucano možda prije nekoliko tjedana.

— Samo sam vježbao, kapetane — potvrdi Hank Wheeler. — Nakon dvadesetak godina čovjek izgubi preciznost. Zbog toga sam otišao u New Jersey. Tamo se nitko ne obazire ako čovjek vježba oružjem.

— Zbog čega? — upita Tom zapanjeno.

Wheeler je s neskrivenom pažnjom promatrao vrhove svojih cipela.

Jo je osjećao što Wheeler želi reći.

— Htio sam ga ubiti, kapetane — promrmlja Wheeler. — Proklet bio, zaslužio je to! Stavio nam je omču oko vrata, a mi se nismo mogli braniti. Priznajem, htio sam mu to vratiti, ali nisam dospio. Netko drugi došao je na istu pomisao i ostvario ju je prije mene.

— Zbijate li šalu sa mnom? — prosikće kapetan. — Možda je vaš ortak bio taj drugi, ali vam ni o čemu nije rekao ni riječi?

— Istina je, kapetane — branio se Wheeler. — Kad sam čuo vijesti preko radija, nisam mogao vjerovati vlastitim ušima. Joel nema

nikakve veze s time, to mi morate vjerovati. Taj ne bi ni mrava mogao zgaziti.

— Pripazi na njega! — dobaci Tom Jou i krene natrag u tvornicu.

Wheeler je nesigurno gledao za njim.

— To je živa istina, sve što sam rekao!

Jo ga odmjeri i potvrdno kimne.

— Ne bih se čudio da i jeste — reče. — Samo, vjeruje li kapetan u to, je već druga stvar.

Činilo se da je Jo bio u pravu: Tom se ubrzo vratio namrštena lica.

Wheeler je već bio na stražnjem sjedalu Joovog auta.

— Lagali ste! — zagrmi Tom Rowland. — Tvrđili ste da ste danas bili u kancelariji već u jedanaest, a pojavili ste se tek poslije podneva.

— Pa rekao sam vam da sam bio u New Jerseyu — protestirao je Wheeler.

— To ćemo još provjeriti — odbrusi Rowland. — Vozi u centralu, Jo!

Komesar X je znao da je besmisleno uvjeravati Toma kako iz tog karabina gotovo sigurno nije pucano na Deweya. Na tu se pušku nije mogao pričvrstiti prigušivač zvuka, a pucanj nitko nije čuo. Osim toga, pucanj iz takve puške čuo bi se stotine metara daleko, a prije svega pogodak bi bio smrtonosan čak i iz udaljenosti do trista metara.

Osim toga, da je Wheeler pucao na Deweya, već bi odavno sakrio ili bacio pušku, a ne bi je držao u prtljažniku automobila.

No, Jo je dobro poznavao svog prijatelja. Ni jedan od tih razloga nije dovoljno jak da uvjeri Toma Rowlanda kako Wheeler ne može biti sumnjiv.

Kasno poslije podne BettyJane Dewey vratila se iz bolnice. Šef klinike jedva ju je uspio nagovoriti da pođe kući, ali prije toga morao je obećati da će je redovito obavještavati o svakoj promjeni Samovog zdravstvenog stanja.

Betty Jane nije bila oduševljena mišlju da sjedi u bolničkom hodniku i čeka da Sam umre. Ni jednog trenutka nije sumnjala da će se to dogoditi. Maska duboko zabrinute i žalosne supruge nije ju

sprečavala da trezveno odmjerava riječi liječnika koji su je već pripremali na ono najgore.

Samov posjet Tomu Walkeru smrtno ju je uplašio. To nije očekivala. Nije znala čak ni to kako je Sam posumnjao. Možda ju je tko zna kako dugo pratio njegov detektiv. Ne, to nije moglo biti. Inače ne bi pokušao unajmiti Walkera. Najradije bi nazvala Burta, da ga opomene, ali se to još nije usuđivala. Bilo joj je jasno da ih neko vrijeme ne smiju vidjeti zajedno. Protrnula je pri pomisli kako je lako moglo doći do katastrofe. Imala je sreću da Walker nije preuzeo taj slučaj. Da jeste, možda bi ubrzo otkrio njezinu vezu sa čovjekom koji je trebao da ubije Sama.

No još nešto ju je plašilo. Što će biti ako je Sam angažirao nekog drugog detektiva? Ni po koju cijenu nije smjela sada pogriješiti. Morala je svoju ulogu uvjerljivo igrati sve dok opasnost ne prođe.

Popela se na prvi kat do spavaće sobe i oprezno pogledala kroz zavjesu na ulicu. Bila je sigurna da policija motri na nju, ali na ulici nije zamjećivala ništa sumnjivo.

Ponovo se vratila u prizemlje. Neodlučno je zastala pred telefonom. Možda je netko priključio uređaj za prisluškivanje dok nje nije bilo kod kuće. Podigla je slušalicu telefona. Ništa. Ni ispod ploče telefona nije bilo ničega. Možda je telefonska centrala bilježila svaki njezin razgovor?

Pokušala je čitati, da se smiri, uključila je i televizor, ali ništa nije pomagalo. Uvijek iznova misli su joj se vraćale na opasnost koju je osjećala sa svih strana.

Dva je puta zvonio telefon i svaki se put uplašeno trgnula. No bili su to samo Samovi prijatelji, koji su, hineći zabrinutost, pitali za njegovo stanje i nudili joj pomoć. Napeto je osluškivala za cijelo vrijeme razgovora, ali ni po čemu nije mogla zamijetiti da bi netko prisluškivao.

Upravo je bila pošla da skuha kavu kad je telefon zazvonio i treći put.

— Gospođa Dewey?

Odmah je prepoznala glas, iako se nije predstavio.

— Jeste li sami? — upita je glas.

— Jesam.

— Žao mi je zbog vašeg supruga — nastavi glas.

— Tko ste vi? Što hoćete?

Betty Jane ponovo potpuno zagospodari svojim živcima. Kako je mogao biti tako glup da je nazove? Kako nije mogao pomisliti da možda prisluškuju razgovore na njezinom telefonu?

Glas se tiho nasmije. Kao da joj čita misli.

— Ne morate se bojati — reče

— Zovem preko automatske centrale na kojoj je prisluškivanje nemoguće. Jeste li već bili u bolnici?

— Sam je još bez svijesti — odgovori ona.

— Imate li novae?

— Nemam ga ovdje — odgovori Betty Jane. — Moći ću ga nabaviti tek sutra, a osim toga, drugi dio dobit ćete onda kad se nešto određeno dogodi.

— To više neće dugo trajati — odgovori glas nemarno. — Slušajte me dobro. Sutra ujutro uzmite novae, ali pazite dobro da vas netko ne slijedi. Stavite ga u neki stari časopis i pošaljite u kuverti na adresu: Charles H. Simpson, »South Brooklyn Tobacco Company«. Puna adresa stoji u telefonskom imeniku. Jeste li zabilježili?

— Da, ali...

— Molim vas, bez prigovaranja, gospođo Dewey! Mogao bih to krivo shvatiti. Nadam se da neće biti potrebno da vas još jednom nazovem.

Prije nego što je Betty Jane uspjela bilo što reći, linija se prekinula. Ruka joj je drhtala dok je spuštala slušalicu. Što je to trebalo da znači? Zar je taj čovjek vjerovao da mu neće platiti ostatak, ili se bojao da će je uskoro uhapsiti, pa mu neće moći platiti? Sigurno mu je bilo jasno u kakvu je ona položaju. Osim toga, Sam još nije ni mrtav.

Nekoliko minuta nakon šest sati pojavila se gospođa Martinez. Samova sekretarica iz kancelarije. Uzbuđena, očiju punih suza, ispričala je što joj se dogodilo. U bolnici joj nisu dopustili da razgovara sa šefom, a trebalo je da potpiše cijelu mapu važne pošte. Betty Jane nije shvaćala u čemu je problem. Savjetovala je gospođi Martinez da radi kako misli da je najbolje, sve dok Sam opet ne bude u stanju preuzeti posao u svoje ruke. Čak nije ni spomenula onu drugu, mnogo vjerojatniju mogućnost; da se Sam Dewey više nikada

neće vratiti na posao. Gospođa Martinez nije se dugo zadržala i Betty Jane je napokon ostala sama. Pred njom je bila cijela noć. Popila je dvije tablete za spavanje i pokušala zaspati.

5

Već je prošlo deset sati ujutro kada se Betty Jane napokon pojavila na ulaznim vratima kuće. Nije pošla prema garaži, nego se trčecim korakom zaputi na ulicu.

Jo se povuče u zaklon kad mu se ona približila. Još prethodnog dana utvrdio je da je za vrijeme pokušaja ubojstva na Deweya zaista bila kod frizera, kako je tvrdila. Ovog jutra djelovala je vrlo nervozno i neprestano se osvrkala, kao da je očekivala da je netko prati. Jo je znao da mora biti veoma oprezan da ga ne otkrije.

Zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu, uspio ju je neopazice slijediti kroz prilično puste ulice u četvrti vila. Uskoro su stigli i do glavne ulice. Betty Jane uđe u nekoliko radnji i nakon kratkog vremena ponovo izađe. Činilo se kao da želi nešto kupiti. Ali zašto nije pošla autom? Sigurno nije štedjela na benzinu.

Kad je ušla u veliku robnu kuću, Jo nasluti da će ubrzo saznati jesu li njegove sumnje opravdane. Bilo je suviše opasno da je slijedi. Zato odluči da obiđe zgradu i pregleda sve sporedne izlaze. Bio je uvjeren da Betty neće izići na glavni izlaz. Deset minuta poslije toga uvjeri se da su njegova predviđanja bila točna: Betty Jane izišla je na sporedni izlaz, bojažljivo se osvrnula i žurnim korakom krenula prema obližnjoj banci. Jo se namršti. Ne bi bilo ničeg neobičnog u tome što je ušla u banku da nije bilo svih tih mjera opreza. Da joj je ponestalo novaca, ne bi se tako trudila da se oslobodi mogućeg pratioca.

Jo zapali cigaretu i stade strpljivo čekati. Prošlo je deset minuta, pa još deset. Upravo kad je htio napustiti zaklon i provjeriti da možda nije već napustila banku, Betty Jane se pojavi na vratima.

I opet se osvrne oko sebe, a zatim prijeđe ulicu i pođe prema poštanskom sandučiću. Ponovo se osvrne, a onda iz torbice izvadi smeđu kuvertu, ubaci je u prorez na sandučiću i požuri dalje.

Jo je oklijevao. Tek kad je zamakla iza ugla, krene prema sandučiću. Pitao se: što li je to bilo u kuverti? Putem do grada Betty Jane je prošla pokraj nekoliko sandučića. Možda je zaboravila ubaciti kuvertu prije, ali je vjerojatnije da je kuvertu mogla ubaciti tek nakon posjeta banci. Prema tome, u kuverti su bili ili neki dokumenti ili novac.

Nije smio otvoriti sandučić, jer bi došao u nepriliku sa zakonom, a sandučić su praznili tek nakon dva sata. Nekoliko je trenutaka razmišljao što da učini.

Na kraju odluči da dalje prati Betty Jane, ali ustanovi da je netragom nestala. Prema njegovim predviđanjima, uskoro bi se morala ili vratiti kući ili otići u bolnicu. Da bi dobio na vremenu, Jo zaustavi prvi taksi i naredi vozaču da vozi u direkciju pošte u Central Parku.

Trebalo mu je dvadesetak minuta da ispriča poznaniku iz službe sigurnosti o čemu se radi i da ga nagovori da pođu do poštanskog sandučića preko puta banke. Tamo su čekali narednih desetak minuta, dok se nije pojavio poštanski službenik da isprazni sandučić.

Jo je dobio dozvolu da pregleda poštu. Među onim što je ubačeno tog jutra bilo je i nekoliko većih smeđih kuverti. Sve osim jedne bile su ispisane pisaćim strojem i na poleđini su bili naznačeni pošiljaoci. Ona koja je privukla Joovu pažnju bila je ispisana tipičnim ženskim rukopisom i na poleđini nije bio naznačen pošiljalac.

Jo zapiše adresu. Opipa kuvertu. Po obliku, u kuverti je mogao biti ili neki časopis ili neka brošura. Najradije bi otvorio kuvertu, ali to nije bilo moguće. Za to je trebala dozvola suda a Jo je sumnjao da bi je tako lako mogao dobiti. Raspita se kada će pismo biti isporučeno, zahvali poznaniku za uslugu i krene dalje.

Oduči da se vrati do vile Deweyevih. Betty Jane nije bilo ni traga, a kada je iz obližnje telefonske govornice nazvao, nitko se nije javio.

Nakon kratkog razmišljanja odluči da ode u Centralnu policiju.

Gloria Dewey izgledala je neispavano, a oči su joj bile crvene od plača. Tom Rowland pogleda je zainteresirano.

— Izvolite, čime vam mogu pomoći, gospođice?

— Ja sam Gloria Dewey, žena Sama Deweya — odgovori ona.

Tom razrogači oči.

— To nije moguće. Upravo sam razgovarao s gospođom... — usklikne.

— Njegova prva žena — doda Gloria. — Razveli smo se prije nekoliko godina, ali sam zadržala njegovo prezime.

— Ah, tako! I što vas vodi k meni?

Ponudi je da sjedne i pruži joj kutiju cigareta. Dok je uzimala cigaretu iz kutije, pažljivo je promatrao njezinu dugu, njegovanu ruku.

— Samova sekretarica me je nazvala i ispričala mi što se dogodilo. To je užasno. Bila sam jutros u bolnici, ali me nisu pustili k njemu.

Vjerojatno se zbog toga nije došla požaliti policiji, pomisli Tom.

— Gospodin Dewey je teško ranjen — odgovori. — Ne bi vam koristilo ni da ga vidite, jer je još bez svijesti. No vjerujem da će vas pustiti k njemu čim njegovo stanje bude to dopuštalo.

— Nisam zbog toga došla do vas, kapetane — odvrati Gloria nervozno. — Moram vam iznijeti neke stvari koje me tište.

Tom Rowland se namršti. Da se ne radi o ljubomori na drugu Deweyevu ženu? Već se pripremio da čuje najgora obiteljska ogovaranja.

— Molim vas, ispričajte što vas tišti — reče ne bez ironije. — Sve što mi god kažete ostat će u strogoj tajni, osim ako neće biti potrebno poduzeti zakonske mjere u vezi s time.

Glorijin izraz lica odavao je da je očekivala takav odgovor. Oklijevajući započe pričati; najprije o ženidbenoj ponudi Andyja Revella i razlozima zbog kojih ga je otjerala. Na kraju ispriča i o prijedlozima o kojima je Andy govorio. Tomovo lice postajalo je sve mračnije.

— Mislite li da bi taj Revell mogao imati veze s pokušajem ubojstva vašeg bivšeg muža?

Gloria nijemo kimne. Jedva je zadržavala suze.

— A što drugo da mislim? Nakon tog razgovora više ga nisam vidjela. Dva puta nazivala sam ga telefonom, ali ga nije bilo kod kuće. Možda ga krivo optužujem, ali mi je više nego čudno da netko pokušava ubiti Sama nakon toga što je Andy čuo razloge zbog kojih se ne mogu udati za njega.

— Mislite li da je toliko zaljubljen u vas da vjeruje kako bez vas ne bi mogao živjeti? — upita Tom oprezno.

— Ne — odgovori Gloria bez razmišljanja. — I sama sam već mislila o tome, ali Andy je tip bespomoćnog ljubavnika. Za takvo što Andy ima isuviše ljubavnog iskustva. Prije bih rekla da sam ja za njega bila sigurna luka u koju se mogao skloniti od neprilika. Njegova bračna ponuda nije bila isuviše ozbiljna.

— Mislite li da je već prije saznao za vašu materijalnu ovisnost o Samu Deweyu?

— Sigurna sam u to — odgovori Gloria. — Čovjek kaže toliko toga, a da pri tome ne razmišlja mnogo. Andy je znao da mi Sam šalje novac, a ostalo je lako mogao doznati.

— Tada je ženidbena ponuda bila samo izgovor da sazna što bi bilo s vama ako bi se Deweyu nešto dogodilo.

— Ili to ili pokušaj da me uvuče u vlastite planove. Kad sam mu rekla što je zaslužio i kada je shvatio da ne može računati na moju pomoć, bez riječi se povukao.

Tom potvrdno kimne.

— Dobro je što ste došli k meni, gospođo Dewey — reče. — Diskretno ćemo ispitati ima li Revell veze s ovim zločinom. Možete li mi dati njegovu adresu?

Bez oklijevanja mu je rekla, ali se onda trgne.

— Nadam se da mu nećete reći da sam ga ja osumnjičila.

— Naravno da neću. Ne morate se plašiti, ali bih vam bio vrlo zahvalan da me obavijestite ako vam se Revell javi.

Dugo vremena nakon toga što je Gloria Dewey izišla iz njegove kancelarije Tom Rowland je sjedio i zamišljeno gledao pred sebe. Pokušao je logički povezati sve što je znao. Možda Glorijina sumnja nije bila bez osnova. Ona bi zaista bila dobra prilika za bezobzirnog pustolova ako bi Dewey umro. Revell čak ne bi morao sam ubiti Deweya. Ljudi poput njega uvijek su u stanju pronaći takve koji izvršavaju prljave poslove, a da pri tome ne pitaju za razloge. Kad bi sve prošlo i zaboravilo se, Revell bi se pojavio kod Glorije i zatražio svoja prava.

Zatim se sjeti Hanka Wheelera. Nije bilo sumnje da je Wheeler planirao Deweyevo ubojstvo. Pa ipak, Tom je bio uvjeren da Wheeler nije to učinio. To uvjerenje, doduše, nije mogao činjenicama dokazati, ali je instinktivno osjećao da Wheeler nije kriv.

U tom trenutku Jo Walker uđe u sobu.

— Što je? — reče Jo ironično. — Misliš li da ćeš, tako sjedeći uhvatiti tipa koji je Deweya spremio u bolnicu? Ili već možda znaš tko je to?

— Mislim da sam u maloj prednosti pred tobom — odgovori kapetan.

— To je prava umjetnost kad čovjek zna metode policije — odvrati Jo.

Odlučio je da ništa ne govori o onome što je saznao. Moglo se dogoditi da je bio na krivom tragu.

— Je li Wheeler već priznao? — upita.

Joova ironija dirne Toma pravo u živac.

— Wheller je do grla u neprilici — odgovori namrgođeno. — Jesi li znao da je unajmio sobu tik uz Deweyev ured, odakle je htio pucati na njega?

— Zaista? — začudi se Jo. — Kako ste to saznali?

— Sam je priznao.

— Vjerojatno se želi oteretiti.

— O čemu se onda radi?

Tom je shvatio da Joa neće moći zadovoljiti samo praznim riječima.

— Iz one svoje sobe mogao je nadzirati Deweyevu kancelariju, ali ne i ulaz u zgradu, jer je ulaz na drugoj strani. Osim toga saznali smo od pazikuće da Wheeler u kritično vrijeme nije bio u sobi.

— Pustio si ga?

— Još nisam — odgovori kapetan. — Pa htio je ubiti Deweya.

— Namjera još nije zločin. S Wheelerom nećeš daleko doći. Dewey je bio sve drugo, samo ne ljubazan čovjek i ispravan građanin. Netko je bio brži od Wheelera. Ispitivanje karabina moralo bi to dokazati.

Tom je morao priznati da je Jo u pravu.

— I ja sam o tome razmišljao. Osim toga, prije kratkog vremena pojavio se još jedan sumnjivi.

— Što kažeš? — začudi se Jo. — A tko to?

— Ljubavnik Deweyeve prve žene. Bila je maločas ovdje i ispričala mi dosta o tome.

Jo se počеше po glavi. Najprije Wheeler, a zatim taj o kojemu Tom priča. No unatoč svemu tome bio je uvjeren da ni Betty Jane nije potpuno nedužna, ali nije htio ništa govoriti, sve dok ne bude potpuno siguran.

— Držiš li to u tajnosti ili ćeš mi možda ipak ispričati što ti je sve rekla? — upita.

Tom mu reče što je sve doznao. Jo ga je sa zanimanjem slušao.

— Jesi li već nešto poduzeo? — upita kad je Tom završio.

— Do sada još nisam, ali ne preostaje mi drugo nego da pronađem tog Revella i izvučem što je moguće više iz njega.

— Budi oprezan. To bi mogao biti pravi trag, ali ne moraš se suviše u to pouzdavati.

— Zbog čega si opet tako sumnjičav? — namršti se Tom. — Zar samo zbog toga što Gloria Dewey nije najprije došla k tebi.

— Koliko već dugo traje ta veza između nje i Revella?

— Nisam je to pitao — odgovori kapetan.

— Čini mi se da traje prilično dugo.

— Najmanje nekoliko mjeseci. Toliko sam mogao razabrati iz onoga što je rekla.

— Eto vidiš — upadne mu Jo pobjedonosno u riječ. — Ako sada ustvrdiš kako Revell za cijelo to vrijeme nije otkrio kakvo je njezino financijsko stanje, posumnjat ću u tvoj zdrav razum. Momak ne samo da je saznao koliko Gloria ima na banci već je otkrio i otkuda novac dolazi i pod kakvim ga uvjetima Gloria dobiva.

— I?

— Čekao je nekoliko mjeseci, dok mu se nije pružila prilika da započne razgovor o toj temi. To dokazuje da momak ima strpljenja. Ako je istina ono što ti je Gloria Dewey ispričala, znači da se usprotivila njegovoj namjeri da ubije Deweya. Jesi li čvrsto uvjeren da bi on poslije nekoliko dana ipak to pokušao, iako je ona bila protiv toga?

— Možda je imao poteškoća s novcima.

— U tom bi slučaju pokušao izvući novac od Glorije. No, pretpostavimo da mu se ubojstvo učinilo najidealnijim rješenjem. U tom slučaju sigurno ne bi dao Gloriji povoda da ode na policiju.

— I što onda?

— Sa ženama nikada ne znaš na čemu si — odgovori Jo. — Možda su zaista razgovarali o tome i posvađali se, a možda se Gloria boji da je Revell vara i hoće mu se osvetiti. Na tvom mjestu bio bih vrlo oprezan, ako ne želiš da se drugi put ne osramotiš.

— Kako to misliš; drugi put?

— Wheeler — odgovori komesar X. — Htio sam te još jučer na to upozoriti, ali je bilo beskorisno. Pusti ga što prije možeš, prije nego što vas tuži zbog protuzakonnog lišavanja slobode.

— Neće se usuditi da učini takvo što.

— Nadajmo se. Svatko pogriješi, ali treba znati pogrešku što brže ispraviti.

Tom Rowland je zbunjeno gledao svog prijatelja.

— Ako pustim tog Wheelera na slobodu, a Revell uspije dokazati svoju nevinost, gdje sam onda? — upita zlovoljno. — Ili mi želiš dokazati da je Dewey na ulici u prisutnosti sekretarice sam pucao...

Prekine ga zvonjava telefona. Podigne slušalicu.

— Kapetan Rowland.

Odjednom mu se lice smrači.

— Kada? — upita. — Šteta, ali drugo nismo mogli ni očekivati, doktore. Molim vas, pobrinite se odmah za obdukciju. Našim balističkim stručnjacima potreban je svaki komadić metka. Da obavijestimo gospođu Dewey?

Jo nije mogao čuti odgovor, ali u Tomovu glasu osjeti olakšanje.

— To bolje. Dolazim što najbrže mogu, doktore.

Spusti slušalicu i pogleda Joa.

— Dewey se nije izvukao, zar ne? — upita komesar X.

— Da, sada se, prema lome. radi o ubojstvu. Oprosti, najbolje bi bilo da sad odeš; moram na razgovor sa šefom, a onda hitno u bolnicu.

Jo se osmjehne i iziđe iz sobe. Pokazao je dobru volju da kapetana izvijesti o rezultatima svojih istraživanja. Nije bila njegova krivnja što Tom nije imao vremena za takve sitnice.

Doručak mu nije ni najmanje prijao. Iako se ponekad mrštio na kuharsko umijeće svog sveznalice, morao je priznati da je debeli Mac Potters bio pravi umjetnik u usporedbi s kuharom koji je očito svoj bijes iskaljivao na šunki i jajima.

Sjedio je u malom restoranu u aveniji Nostrand, odakle je neopaženo mogao motriti prodavaonicu duhana i duhanskih prerađevina na drugoj strani ulice.

Impozantan natpis »South Brooklyn Tobacco Company« bio je prilično laskav naziv za više nego skromnu radnju. Posao, čini se, nije cvjetao, jer je staklo izloga bilo gotovo prekriveno izbljedjelim papirima na kojima su stanovnici iz susjedstva oglašavali prodaju starih i nepotrebnih stvari te na taj način štedjeli troškove oglašavanja u novinama. Radnja je još bila zatvorena, ali je Jo prethodnog poslijepodneva posjetio njenog vlasnika. Zvao se

Pasternak, porijeklom je bio Poljak, a iznad svega je volio pogledati u čašu. Po mirisu koji je širio oko sebe Jo je zaključio da Pasternak sam proizvodi rakiju od krumpira u pokrajnjoj prostoriji radnje.

Prezime Simpson — koje je na kuverti, što ju je Betty Jane Dewey ubacila u poštanski sandučić, bilo napisano uz naziv njegove radnje — Pasternaku naravno nije bilo poznato, ali sjećanje mu se naglo poboljšalo kad je ugledao novčanicu od pedeset dolara. Pomisao da bi novčanica mogla biti njegova razvezala mu je jezik i priznao je da uz cijenu od jednog dolara prima poštu ljudi iz susjedstva, koji je iz određenih razloga ne mogu primiti kod kuće. Djelovanje novčanice bilo je tako snažno da je obećao dati Jou znak kad Simpson dođe po svoju poštu.

Za prvo vrijeme komesara Xanimalo je samo jedno: kad će se pojaviti poštar.

Jo se još uvijek mučio s doručkom kad se poštar zaustavio pred Pasternakovom radnjom. Podebela smeđa kuverta nije mogla proći kroz prorez za poštu na vratima i pismonoša je zvonom dozvao vlasnika radnje.

Prošlo je pola sata. Jo je strpljivo ispijao drugu šalicu kave bez ukusa. Iako je radnja već odavno bila otvorena, još se nije pojavio nijedan kupac. Jo se nadao da će Pasternak biti dovoljno trijezan i sjetiti se jučerašnjeg dogovora.

Nešto prije deset sati morao je komesar X izići iz restorana da ne bi postao sumnjiv. Nekoliko kuća dalje otkrio je krčmu mračnog izgleda; osim dva stola za biljar, debelog barmena u prljavoj pregači i crnokosog mladića, blijedog lica i tužnih očiju, u njoj nije bilo više nikoga. Jo je predosjećao da je mladić od onih koji zarađuju za život igranjem biljara. Nije se prevario. Već nakon nekoliko trenutaka mladić mu bojažljivo priđe i predloži da odigraju partiju.

Jo je izabrao mjesto pokraj prozora, kako bi mogao držati na oku Pasternakovu radnju. Kao što je i očekivao, momak je bio pravi profesionalac i Jo je izgubio prvu igru i uloženi dolar. U drugoj igri Jo podvostruči ulog. Uspjelo mu je da tijesno pobijedi. Mladić je ponovo predložio da podvostruče ulog. Stvar je bila jasna. Mladić će ozbiljno zaigrati tek kad ulog bude dovoljno visok.

Upravo su igrali četvrtu igru kada Jo ugleda kako se pred Pasternakovom radnjom zaustavlja automobil i iz njega izlazi onizak

čovjek tamnoputa lica. Već njegovo savršeno skrojeno odijelo odavalo je da nije iz ove četvrti. Jo je bio siguran da je to čovjek kojega očekuje. Pogleda na sat.

— Do đavola! — usklikne. — Već je tako kasno. Šef će me gadno izgrditi. Moram ići!

To ga je stajalo uloga u igri, ali je mladić bio zadovoljan onim što je već zaradio i nije pravio neprilike. Komesar X požuri do parkirališta na kojem je ostavio auto.

Tek što je uključio motor, tamnoputi stranac je izišao iz Pasternakove radnje. Usko krojeni kaput otkrivao je izbočinu na lijevoj strani grudi. Čovjek polako uđe u auto i krene. Trenutak nakon toga Pasternak se pojavi na vratima radnje i počne se osvrutati na sve strane, a onda slegne ramenima i vrati se u radnju. Jo se osmjehne i krene za strančevim autom.

Auto koji je slijedio krenuo je prema aveniji Bedford, a zatim skrenuo prema sjeveru. Vozač je vozio sve brže i Jo je morao paziti da ga ne izgubi iz vida.

Iza parka Prospect skrenuli su prema zapadu. Jo je pretpostavljao da će poći prema Manhattanu, ali se prevario. U blizini Bruklinskog mosta vozač skrene s glavne ceste.

Pet minuta nakon toga Al Mazola — to je bio on — zaustavi automobil ispred svoje kuće. Bio je uvjeren da ga nitko nije pratio, ali je iz čiste navike nekoliko trenutaka ostao u autu. Upravo kad je htio izići kraj njega prođe srebrnosivi »mercedes«. Pogleda vozača, ali ovaj očito nije pokazivao ni najmanje zanimanje za Mazolu. Pa ipak, Mazola se zamisli. Nije li na povratku od Pasternaka zamijetio u retrovizoru, isti takav auto? Al je sumnjičavo gledao za njim.

Za svaku sigurnost ostao je u autu još dvije minute, ali se »mercedes« nije pojavljivao. Ipak je odlučio da o svojoj sumnji obavijesti Guida. Čovjek nikada ne može biti dovoljno oprezan.

Jo odahne tek kad je skrenuo iza prvog ugla. Shvatio je da umalo nije upao u klopku. Iako nije znao je li vozač auta, koji je on slijedio, stigao onamo kamo je namjeravao, morao je brzo otići iz ove četvrti da na sebe ne svrati pažnju. Tješio se da je barem dobro pogledao tog čovjeka. Ako bude imao sreće, u policijskoj kartoteci nešto će pronaći.

6

Tom Rowland je ravnodušnog izraza lica žvakao sendvič neodređenog okusa, kakvi su bili oni u kantini centralne policije. Kad je spazio Joa, domahne mu.

— Pridruži mi se! Hrana je ovdje izvrsna i izvanredno djeluje na jačanje inteligencije.

— Zašto onda svakog dana ne jedeš dvostruko više? — bocne ga Jo. — Često sanjam o danima kad sam bio u vašoj službi, a posebno o jelu, i svaki se put probudim sav u znoju. Osjećam isti miris kao nekad. Možda bi zaista bilo krajnje vrijeme da promijenite kuhara.

— Lako je tebi kad se tvoji klijenti brinu da svakog dana možeš ručati u »Waldorf Astoriji«. Da, htio sam ti reći da sam pustio Wheelera. Imao si pravo. Karabin ne dolazi u obzir. Hitac je ispaljen iz puške kalibra dvadeset dva. Vjerojatno lovačka puška ili nešto slično. Ni Wheeler ni njegov ortak nemaju nešto takvo.

— Zar ti činjenica da sam opet bio u pravu ne kvari apetit? Što si učinio s Revellom?

— Već ga tjedan dana nema u stanu — odgovori Tom. — Nije ostavio drugu adresu. Neće nam biti lako da ga pronađemo, ali sam uvjeren da će se već pojaviti. Što ti zapravo ovdje tražiš?

— Narednika Delanceya iz kartoteke.

— Delanceya? Što će ti on? Ima li to neke veze sa slučajem Dewey?

— Možda — odgovori Jo.

Tom iskapi čašu soka od rajčice i nestrpljivo ga pogleda.

— Što to znači? Ulaziš i izlaziš iz zgrade kao sudski izvršitelj, koristiš se našom kartotekom, a nakon svega toga daješ dvosmislene odgovore. Ja sam zadužen za slučaj Dewey i zahtijevam da me o svemu u vezi s tim obavještavaš.

— U tom slučaju naruči mi barem kavu prije nego što mi se grlo i usta potpuno ne osuše. Moraš barem nečim platiti informacije — odgovori Jo raspoloženo, zadovoljan što je opet nekoliko koraka ispred Toma u istrazi.

Kava nije bila ništa bolja od one preko puta Pasternakove radnje.

Jo ispriča sve što je doznao i vidio prethodnog poslijepodneva i toga jutra. Što je dulje pričao kapetanovo se čelo sve više mrštilo.

— Zašto mi to još jučer nisi rekao? — promrmlja nezadovoljno.

— Jučer poslije podne doslovce si me izbacio iz kancelarije, a ja sam osjetljivog karaktera i to nikako ne podnosim. Osim toga, mogao sam pretpostaviti što ćeš učiniti s mojim izvještajem. Poslao bi nekoliko policajaca koje bi onaj čovjek zamijetio zavezanih očiju.

— Čini se da simo svi mi za tebe gomila nesposobnjakovića — uzvikne Tom bijesno.

— Ne uspijevate razjasniti ni polovicu zločina koji se zbivaju — odgovori Jo. — To je činjenica koja baš ne može građanima uliti sigurnost. Ako ja ne uspijem riješiti slučaj, klijent mi neće platiti. Prema tome, ne mogu sebi dopustiti da pogriješim i zbog toga se najradije pouzdajem u sebe i svoje sposobnosti.

— Ne smatraš li sebe možda suviše sposobnim? — upita kapetan ironično.

— Rezultati sami jasno govore — odgovori Jo mirno. — Zbog toga sam i ovdje i mogu ti dati neke podatke. Vrlo je malo važno jesi li ih dobio još jučer ili tek danas.

— Mogao sam uhapsiti Betty Jane — odvrati Tom tvrdoglavo.

— I spremiti je u istu ćeliju s Hankom Wheelerom?

— Dosta s tim šalama! Bit će bolje da se raspitamo o momku koji je pokupio novac Betty Jane Dewey.

Zahvaljujući adresi koju je Jo donio lako su pronašli ono što su tražili. Trentino i Mazolino poduzeće nije policiji bilo nepoznato. Već su ga prije nadzirali jer je postojala sumnja da se radi o filijali Mafije. Nije bilo sumnje da veza postoji, ali nije bilo moguće bilo što dokazati. Tom je zatražio iz kartoteke fotografije obojice ortaka.

— To je taj! — usklikne komesar X čim je pogledao profil Aia Mazole. — Tip koji je kod Pasternaka podigao novac.

— Izabrao si prilično tvrd orah, Jo — reče Tom. — Mazola je fina ptičica. Bio je neko vrijeme tjelohranitelj »Crazy« Joea Galioa.

Komesar X zazviždi od iznenađenja.

— Kažnjavan?

— Dva puta zbog teških tjelesnih ozljeda, ali je vrlo brzo izišao. Bavio se i drugim poslovima ali su ga partneri izigrali.

— A ortak?

— Do sada nekažnjavan, bez veza s Mafijom, osim možda preko Mazole. Tajanstven momak. Prije četiri godine osumnjičen je za

ubojstvo Carla Benvenutija. Nisu mu mogli ništa dokazati, jer je Carlo netragom nestao i do danas se nije pojavio.

— Profesionalni ubojica? — upita Jo.

— Može biti. Ako je zaista tako, onda je stvarno majstor svog zanata.

— Jesi li već razgovarao s Fredom Wheatherleyem?

— Dva puta. Koliko je mogao saznati, Dewey nije angažirao nikoga od viših kolega iz New Yorka. Ne razumijem zašto!

— Pretpostavimo da je Trenta profesionalni ubojica — razmišljao je glasno komesar X — i pretpostavimo dalje da je Betty Jane Dewey poslala veću svotu novca na Pasternakovu adresu. To bi značilo da je Trenta unajmljen da ubije Deweya. Da bi to izvršio, Betty Jane mu je morala dati predujam, a ostatak je Mazola ubrao jutros.

— To znači da je morala poslati novac još jučer, dok je Dewey bio živ — prekine ga Tom. — Vjeruješ li da bi to učinila iako je još postojala mogućnost da joj se muž izvuče?

— Ne zaboravi da je mogla saznati u bolnici isto toliko koliko i ti — odgovori Jo. — Da je Dewey i ostao na životu, ne bi za nju pretstavljao više nikakvu opasnost.

— Jedno mi ipak nije jasno. Kako je uspostavila vezu s Trentom? Ljudi poput njega ne daju oglase u novine, a Betty Jane Dewey nije se kretala u takvu društvu u kojem bi mogla sresti Trentu.

— Možda preko ljubavnika, iako je poricala da takav postoji. Betty Jane je bez sumnje privlačna žena, a Dewey je bio isuviše zainteresiran za stjecanje novca i čini mi se da nije birao sredstva kako da do njega dođe. Zbog toga ne bi bilo čudo da je njegova žena potražila zabavu na drugoj strani.

Tom potvrdno kimne.

— To je moguće, ali što da poduzmemo?

— Ako smo u pravu, onda je današnjom isplatom posao završen — odgovori Jo. — Prema tome, ne riskiramo ništa ako posjetimo Trentu i Mazolu te im postavimo nekoliko pitanja. U slučaju da se počnu ponašati na određeni način, imat ćemo razlog da ih uhapsimo. U protivnom se moramo držati gospođe Dewey. Nadam se da ćemo moći utvrditi da je s banke podigla veću svotu novca, a kad to saznamo, jednostavno ćemo je zamoliti za objašnjenje.

Tom se mučio da smisli neki bolji prijedlog, ali mu ništa nije padalo na pamet.

— No dobro — reče napokon. — Pokušajmo!

Čim je Al Mazola ušao u kancelariju, Trenta je odmah zamijetio da nešto nije u redu. Mazolino je lice to jasno odavalo.

— Što je? — upita. — Nije poslala novac?

Mazola izvuče ispod kaputa kuvertu i baci je na Guidov pisaći stol.

— Ne znam, ali imam osjećaj da me je netko slijedio. I to netko tko se razumije u to. Bio sam vrlo oprezan, ali nisam ga se uspio riješiti.

Trenta, koji je vrlo rijetko gubio hladnokrvnost, skoči sa stolice i požuri do prozora.

— Kakav je bio auto?

— Srebrnosivi »mercedes« — odgovori Al. — Trenutak nakon toga što sam stigao prošao je pokraj mene. Čekao sam još nekoliko minuta, ali se nije vratio. Možda se varam, ali mi se čini da me taj auto pratio cijelim putem.

Trenta priđe stolu, razdere kuvertu i izvuče modni časopis »Vogue«. Nije morao prelistati časopis da se uvjeri kako je novac u njemu. Uglovi novčanica izvirivali su iz časopisa. Trenta istrese novac na stol.

— Bilo bi glupo kad se ne bismo obazirali na tvoju sumnju — reče slažući novčanice u svežanj; nije ih čak ni želio prebrojiti. — Donesi magnetofonske vrpce. Nestat ćemo odavde na neko vrijeme. Obavijestit ću Peggy. Ako se pojavi kakav znatiželjnik i počne postavljati pitanja, ona će nas obavijestiti. Pazi da ne ostaviš ovdje ništa što bi nas moglo sumnjičiti.

Al potvrdno kimne i iziđe iz kancelarije. Trenta je bijesno gledao za njim. Na Ala se nije mogao osloniti. Pa ipak, nije se mnogo brinuo. Čak ako im je netko i ušao u trag, Betty Jane se neće usuditi da otkrije svoju vezu s Trentom. No, morao je biti oprezan. Uzme kuvertu koju je Al donio, zapali je upaljačem i spusti u veliku pepeljaru na stolu. Pričeka da papir potpuno izgori, a onda drškom noža za papir zgnječi ostatke i pepeo istrese u košaru za otpatke.

Upravo je praznio trezor u zidu kad se Al vratio s punom torbom za spise.

— Uzet ćemo moj auto — reče Guido. — Sidi i čekaj me u autu, ali ovoga puta dobro otvori oči!

Dobaci mu ključeve od auta. Al ih uhvati u zraku i iziđe iz kancelarije.

Trenta ponovo zaključa trezor, a zatim nazove sekretaricu i obavijesti je da će Al i on otputovati na nekoliko dana. Peggy je bila navikla na takva iznenadna putovanja i nije postavljala nikakva pitanja.

Nekoliko trenutaka nakon toga Al i Guido su krenuli. Pošto su se uvjerali da ih nitko ne slijedi, Trenta odahne. Možda je Al izmislio taj »mercedes«, ali oprez nije bio na štetu.

Tom i Jo povjerovali su Peggy tek pošto ih je uvela u praznu Trentinu kancelariju. Pogledala ih je prkosno.

— Jeste li sada zadovoljni?

Tom Rowland nije bio nimalo zadovoljan. Po svaku cijenu htio je saznati kamo su Trenta i Mazola otputovali. Ako je Peggy to i znala, bio je siguran da mu neće reći. Raspitao se kada će se vratiti. Sekretarica pođe u svoju sobu da pogleda u rokovnik, a Jo iskoristi to vrijeme da pogleda u košaru za otpatke. Prilična gomila pepela uvjeri ga da više ne mora tražiti kuvertu, ali iz košare izvadi modni časopis i spremi ga u unutrašnji džep kaputa: Sumnjao je da se Guido Trenta zanima za modu i za vrijeme podnevnog odmora čita »Vogue«. Tom ga čudno pogleda, ali ništa ne reče, jer je u tom trenutku sekretarica ponovo ušla u sobu.

Izvijesti ih da je Guido Trenta prije tri dana u 9.30 imao važan dogovor sa svojim poreznim savjetnikom. Tom zabilježi ime i adresu, ali je slutio da od toga traga neće biti ništa. Al Mazola je cijelog tog prijepodneva bio u zgradi i bilo je najmanje tri svjedoka koji su to mogli potvrditi.

Peggy se slatko osmjehne i obeća da će izvijestiti šefa da su ga tražili.

— Do đavola — opsuje Tom Rowland kad su se opet našli u Joovu »mercedesu«. — Ni ovdje ništa! Što ćemo sada?

Jo izvuče časopis iz džepa i baci ga Tomu u krilo.

— Pogledaj je li na njemu žig prodavača ili neki drugi znak po kojemu bismo mogli ustanoviti da je časopis poslan Betty Jane

Dewey prije nego što smo razgovarali s njom.

Tom pažljivo prelista novine, ali ništa nije mogao pronaći. Časopis je najvjerojatnije kupljen u nekom kiosku.

Betty Jane Dewey, u crnini, otvori im vrata. Crna boja vrlo je dobro pristajala njenom blijedom licu. Haljina je neupadljivo, ali jasno isticala njeno savršeno građeno tijelo. Jo je bio uvjeren da se Betty Jane neće morati mnogo mučiti da pronađe zamjenu za Deweya, ukoliko to bude željela. Bogato nasljedstvo bilo je samo još jedna prednost više.

Uvede ih u salon i ponudi pićem, ali kapetan Rowland bez okolišanja prijeđe na stvar.

— Žao mi je što vam baš sada moram postaviti nekoliko prilično neugodnih pitanja, gospođo Dewey, ali se dogodilo nešto što me na to prisiljava.

Glas mu je sličio na glas mrtvozornika i Betty Jane se trgne.

— Što se dogodilo? — prošapće ona.

— Moji su vas ljudi jučer vidjeli kad ste ulazili u banku — odgovori Tom. — Možete li mi reći zbog čega ste bili tamo?

Izgledala je uplašeno, ali se vrlo dobro svladala. Cijelim putem do njezine kuće Jo se pitao jesu li Trenta i Mazola namirisali klopku i zbog toga tako navrat-nanos otputovali iz New Yorka, te je li netko od njih telefonom obavijestio Betty Jane i upozorio je.

— Moj muž imao je u banci sef, a i ja imam punomoć da ga mogu otvoriti — odgovori ona nakon kratkog oklijevanja. — Pokušala sam tamo pronaći oporuku ili bilo kakve upute što da radim u slučaju njegove smrti.

Tom razočarano pogleda Joa. Ako je to istina, bit će teško dokazati da je u sefu bila veća svota novca i da ju je Betty Jane podigla.

— Jeste li uzeli nešto iz sefa? — upita Jo.

— Nisam. Našla sam samo nekoliko akcija i gruntovnih izvoda. Ostali su dokumenti vjerojatno kod njegovog odvjetnika.

Tom izvadi iz džepa časopis koji je Jo našao u košari u Trentinoj kancelariji te ga pokaže Betty Jane.

— Je li ovo vaše? — upita.

Ona se nagne naprijed i pogleda časopis. U njenom pogledu nije se moglo zamijetiti nikakvo uzbuđenje.

— Ne bih rekla — odgovori mirno. — Doduše, kupujem katkad modne časopise, ali se ovog broja ne sjećam. Otkuda vam?

— Iz kancelarije Guida Trente iz Brooklyna — odgovori Rowland. — Kad ste jučer izišli iz banke, ubacili ste u obližnji poštanski sandučić poveću kuvertu. Uz pomoć poštanskih službenika utvrdili smo da je koverta upućena na adresu nekog Simpsona. Danas ujutro netko je na toj adresi, gdje je pismo primljeno samo iz usluge, uzeo kuvertu. Slijedili smo ga do Trentinog poduzeća. I taj čovjek i Trenta poznati su policiji. Trenta je osumnjičen za ubojstvo najmanje jednog čovjeka, ako ne i više ljudi.

— Zaboga! — uzvikne Betty Jane. — Nećete valjda reći da ja... Nije imala snage dovršiti rečenicu.

— Htjeli bismo samo znati što ste poslali Trenti preko te adrese. U ovom časopisu sigurno nije bilo ničega što bi Trentu zanimalo — odgovori Tom Rowland bijesno.

Udovica ga je gledala razrogačenih očiju.

— Ne mislite valjda ozbiljno da imam neke veze s tim čudovištem od čovjeka? — promrmlja.

— To je užasno!

— Znači, vi poričete da ste nedaleko od banke ubacili pismo u poštanski sandučić? — upita Tom oštro.

Betty Jane se uspravi i pogleda ga pravo u oči.

— Da, predala sam pismo, ali nisam pisala nikakvom zločincu! — prosikće ona.

— Onda nam recite što je bilo u tom pismu i kome ste ga slali — umiješa se komesar X.

Betty Jane se okrene k njemu. Usne su joj bile bijesno stisnute u tanku crtu.

— Kako se usuđujete da me dovodite u vezu s nekim zločincem? — uzvikne. — Kao da sve ovo što se dogodilo nije i previše za mene. Moram li odgovoriti na ta vaša pitanja?

— Pretpostavljam da se radi o nesporazumu koji ćemo vrlo brzo razjasniti — odgovori Tom mirno. — U vašem interesu.

Nekoliko trenutaka je razmišljala.

— Mislim da će biti najbolje da pozovem svog odvjetnika — reče napokon. — Ja sam bespomoćna žena koja je izgubila muža i mislim da nemate prava tako postupati sa mnom,

— Učinite kako god želite — odgovori Tom zlovoljno. — No na taj način me prisiljavate da otpočnem službenu istragu. Do sada to nije bilo potrebno jer bi jednostavno objašnjenje uklonilo sve moguće sumnje.

Bilo je očigledno da je Betty Jane izgubila prisebnost, no Jo je bio uvjeren da joj ispod te krinke bespomoćnosti misli grozničavo rade. Bio je siguran da Betty Jane samo želi dobiti na vremenu.

— Što treba da objasnim? — upita ona.

— Kome je bilo upućeno pismo i što je bilo u njemu — odgovori Tom nestrpljivo.

— U kuverti je bila knjiga koju mi je jedan poznanik bio posudio.

Jo zamijeti da laže. Sigurno ima neki razlog za to.

— Kakva knjiga?

— Jedan Hemingwayev roman — odgovori ona.

— Mažete li mi reći ime i adresu vašeg poznanika?

— Burt Cassan — odgovori oklijevajući. — Istočna 54. ulica 346.

Komesar X se pitao ne radi li se možda o čovjeku za kojega je Sam Dewey pretpostavljao da je ljubavnik njegove žene. Ukoliko bi to bilo točno, Cassan će bez sumnje potvrditi svaku riječ Betty Jane.

— Imate li štednu knjižicu? — upita kapetan iznenada.

Jo ga je krišom promatrao. Odmah je shvatio što Tom namjerava.

— Imam — odgovori žena — ali ne znam što se to vas tiče.

— Mogu li je vidjeti? — upita Tom Rowland kao da je prečuo njezino pitanje.

— Zašto?

Tom uzdahne.

— Inače bih morao otići do vaše banke i tamo se raspitati o onome što me zanima.

Jo je znao da kapetan ne govori istinu. Banka ne daje takve obavijesti, osim u vrlo izuzetnim slučajevima. No Betty Jane nije o tome ništa znala. Ispriča se i iziđe iz salona.

Trenutak zatim ponovo uđe u sobu i bez riječi pruži Tomu knjižicu. Nekoliko časaka kapetan je listao po knjižici, a onda podigne glavu i pogleda ženu. Betty Jane još jače probljedi.

— Prije tri mjeseca imali ste osamnaest tisuća dolara ušteđevine, gospođo Dewey — reče. — Sada imate još samo šest tisuća. Možete li mi to objasniti?

— Svojim novcem mogu raditi što me volja — odgovori ona prkosno.

— Naravno, ali ako se ničega ne bojite, ne shvaćam zašto nam o tome ne želite ništa reći. Kad se uvjerimo da niste umiješani u ubojstvo svoga muža, moći ćemo se upustiti u potragu za ubojicom. Ili vas možda neki neznamac ucjenjuje?

— Ucjenuje? — ponovi ona iznenađeno. — To je smiješno. Posudila sam novac poznaniku koji je trenutno u nezavidnoj financijskoj situaciji.

— Da se i opet ne radi o gospodinu Cassanu? — dobaci Jo.

Betty Jane se okrene k njemu.

— Otkuda... — započne, ali naglo zašuti.

— Koliko ste mu posudili? — upita Tom.

— Deset tisuća dolara — odgovori tiho.

Tom i Jo izmijeniše poglede. To je mogla biti cijena koju bi profesionalni ubojica tražio da ubije Sama Deweya.

— Zbog čega je gospodinu Cassanu trebao novac — zanimao se Jo.

— Zapao je u kartaške dugove — odgovori ona. — Bilo je to vrlo nepromišljeno. I sam je to znao, ali ljudi kojima je dugovao nisu htjeli dulje čekati i tako se obratio meni da mu pomognem.

— Je li vaš muž znao za to?

— Nisam se usuđivala da mu bilo što o tome kažem. Sam je bio ljubomoran. Možda je to i bio razlog što me je sumnjičio da ga varam, ali gospodin Cassan i ja poznajemo se odavno i radi se zaista samo o prijateljstvu.

— Ako je to istina, gospodin Cassan će nam, nadam se, rado to potvrditi — odgovori Tom. — Molim vas, nemojte pokušavati da ga obavijestite. Doznat ćemo to i mogli bismo takvo vaše ponašanje krivo shvatiti.

Jo se smješкао. Nikako nije mogao povjerovati u bezazleno prijateljstvo između takve privlačne žene i muškarca koji je osim toga i u novčanim neprilikama. Gospođa Dewey služila se vrlo prozirnim trikovima.

Tom ustane i dade mu znak da krenu.

Betty Jane je stajala na vratima salona i zbunjeno gledala za njima.

Vani, u autu, Jo nije mogao da ne izrazi nezadovoljstvo postupkom svog prijatelja.

— Zašto nisi izmislio bilo što da zabaviš ženu nekoliko sati, kako ne bi mogla stupiti u vezu s tim Cassanom? — upita mrzovoljno. — Ako se sada pojavimo kod njega, uvjeravam te da će potvrditi sve te njezine priče, i ne trapnuvši okom.

— Možda — odgovori Tom zamišljeno — ali ne moramo mu vjerovati. Takvu priču možemo lako provjeriti i uz malo sreće zaplest ćemo oboje u njihove vlastite laži, tako da će se moći izvući samo na jedan jedini način.

— Tako da počnu jedno drugo optuživati?

Tom potvrdno kimne, ali komesar X nipošto nije bio tako optimistički raspoložen. Ako je to dvoje zaista planiralo da ubije Sama Deweya, pazit će dobro da bilo što priznaju, jer su im posljedice takvog priznanja vrlo dobro poznate.

Joov pesimizam ubrzo se potvrdio. Burt Cassan nije bio kod kuće. Ili je već prije otputovao iz New Yorka ili ga je Betty Jane upozorila čim su Tom i Jo otišli od nje..

7

U policiji ih je čekalo novo iznenađenje. Pred Tomovom sobom sjedio je Andy Revell. Kad je zamijetio da je Tom ušao u kancelariju, ustane s klupe i počne nervozno koračati hodnikom.

Nakon nekoliko minuta dežurni narednik uvede Revella u sobu.

Na mladićevu licu vidjelo se da je ogorčen.

— Kapetan Rowland? — okrene se k Tomu, a Joa samo ošine pogledom. — Što se to zapravo ovdje događa? Bio sam kod prijatelja u Newportu i tamo su me diskretno obavijestili da me traži njujorška policija. Zahtijevam da mi objasnite što to treba da znači.

Ili je mladić nevjerojatno bezobrazan ih je zaista potpuno nedužan, razmišljao je Tom.

— Istina je da smo htjeli razgovarati s vama, gospodine Revell — potvrdi on. — Više smo puta pokušavali da vas pronađemo, ali vas u stanu nismo mogli naći. Niste ostavili adrese, pa vam nismo mogli ući u trag. Prema tome, nije nam preostalo drugo nego da se poslužimo policijskim mjerama.

— Shvaćate li u kakvu ste me situaciju na taj način doveli? — upita Revell.

— Drugo nam nije preostalo, gospodine Revell — odgovori Tom. — Osim toga, nije izdan nalog za vaše hapšenje. Htjeli smo samo razgovarati s vama u vezi s ubojstvom Samuela Deweya.

Revell zabezeknuto pogleda.

— Kakve to veze ima sa mnom? — upita. — Deweya uopće ne poznajem.

— Ali zato vrlo dobro poznajete njegovu prvu ženu — odgovori Tom. — Koliko znamo, čak ste i živjeli s njom.

— Otkada je to zločin? — upita Revell bijesno. — Na kraju krajeva, Gloria je već godinama razvedena, a ja sam neoženjen. Ako iz toga želite izvući neke zaključke...

— Nitko vas ne želi optužiti ni za što, gospodine Revell — prekine ga kapetan. — Moj je zadatak da razjasnim ubojstvo i saznam istinu. Koliko znamo, Gloria Dewey dobiva smrću svog bivšeg muža priličan imetak. Već smo razgovarali s njom i uvjereni smo da ona s ubojstvom nema nikakve veze. Vi to naše uvjerenje možete potvrditi ili opovrgnuti. Zbog toga smo htjeli razgovarati s vama.

Jou se učini da je zamijetio izraz olakšanja na Revellovu licu, a i njegove riječi ubrzo su to potvrdile.

— Ah, tako. To je nešto posve drugo. No, ako sumnjate na Gloriju, kapetane, moram vam reći da ste na krivom putu. Gloria nikako ne bi mogla ubiti Samuela Deweya.

— To nam je jasno — odgovori Tom Rowland. — Nismo to ni tvrdili, ali je Gloria materijalno potpuno ovisila o Deweyu. Njegova smrt mogla joj je osigurati budućnost i na taj je način mogla doći do veće svote novca koja bi je učinila potpuno neovisnom. Naravno, ne tvrdimo da je nabavila pušku i pucala na bivšeg muža. ali je to netko drugi mogao obaviti umjesto nje. Netko u koga se mogla pouzdati.

Revellu nije trebalo mnogo vremena da shvati na što kapetan cilja.

— Ako time mislite na mene, gadno se varate — reče smrknuto. — Nekoliko dana prije nego što je Dewey ubijen otišao sam u Rhode Island. Onog dana kad je smrtno ranjen bio sam s nekoliko poznanika na ribarenju kod Cape Coda. Ukoliko je to potrebno, mogu vam navesti imena tih ljudi. Bili smo na jahti jedne vrlo uvažene osobe iz Rhode Islanda.

— Nitko vas ne optužuje za ubojstvo, gospodine Revell — odgovori Tom oprezno. — Htjeli smo samo saznati je li Gloria Dewey s vama ikada razgovarala o tome i je li vam se možda učinilo da ona ne bi imala ništa protiv toga da se njezinom bivšem mužu nešto dogodi.

Jo je pažljivo promatrao Revella i zamijetio da ovaj oklijeva.

— Nikada nije sama započinjala razgovor o tome — odgovori Revell konačno. — Naprotiv, ja sam prije nekog vremena započeo razgovor o toj temi i učinilo mi se da joj je bilo prilično neugodno. Bila je zahvalna svome mužu jer joj je osigurao budućnost. Čak kad sam joj i objasnio u kakvom bi se položaju našla ako je jednog dana Dewey više ne bi mogao uzdržavati, bila je čvrsto uvjerena da se nema čega bojati.

Ili je Revell govorio istinu ili je bio toliko lukav da je naslućivao kako policija zna mnogo više od onoga što mu je Tom rekao.

— Nije li čudno da ste s Glorijom Dewey razgovarali o takvoj mogućnosti i da se Deweyu ubrzo nakon toga takvo nešto i dogodilo? — dobaci Jo.

Andy Revell ga čudno pogleda.

— Mislim da shvaćam što želite reći — odgovori. — Ali varate se. Htio sam oženiti Gloriju. Ona je privlačna žena i neću poricati da ne bih imao ništa protiv prihoda koje je dobivala od Deweya. Na žalost, Gloria nije htjela ni čuti za moj prijedlog. I to baš zbog novca koji joj je Dewey slao.

— Zato što bi joj Dewey prestao plaćati ako bi se ponovo udala? — upita kapetan.

— Točno — odgovori Revell. — Priznajem, bio sam razočaran i pomalo uvrijeđen. Više joj je stalo do Deweyeva novca nego do mene. No moje razočaranje nije dugo trajalo. Prihvatio sam stvari onakve kakve su bile. Gloria nije jedina na svijetu. Prijateljica s kojom sam se proveo prošlog tjedna na Rhode Islandu nema Glorijinih prednosti, ali mi je mnogo privrženija.

Jo se nasmije.

— Jeste li i toj znanici ponudili brak? — upita.

— Još nisam — odgovori Revell. — No godine mi prolaze i moram misliti na budućnost. Kunem vam se da sam se prenerazio kad sam čuo da je netko pucao na Deweya. Čak sam pomislio na to da se ponovo javim Gloriji, ali mi se to učinilo suviše riskantno. Ne samo zbog toga što bih možda sam postao sumnjiv, već zbog one druge žene. Ne mogu sebi dopustiti da prokockam priliku koja mi se pruža.

— Vjerujem vam — odgovori Jo zamišljeno. — Ovo što ste rekli neće biti teško provjeriti. No, odgovorite mi samo na još jedno pitanje, i to potpuno iskreno. Kad ste razgovarali s Glorijom o zajedničkoj budućnosti, niste li pomislili da bi bilo dobro osloboditi se Deweya? Ne morate se plašiti da ćemo vas zbog toga priznanja poslije teretiti.

Revell se meškoljio na stolici.

— Da budem potpuno iskren, pomislio sam na to, ali bilo je to samo maštanje. Onog časa kada mi je postalo jasno da Gloria neće ni čuti o bilo kakvoj primjeni sile, potpuno sam se otrijeznio. Rizik bi bio prevelik, a osim toga postojala je mogućnost da Gloria posumnja na mene. Nisam anđeo, ali za takvo što jednostavno ne bih imao dovoljno hrabrosti.

Jo kimne.

— Vjerujem vam — reče. — Bit će najbolje da kapetanu dadete imena ljudi koji mogu potvrditi vašu izjavu. Policija će se potruditi da

provjeri njenu istinitost i da to učini što je moguće diskretnije.

Nakon kratkog vremena Revell je izišao iz kapetanove kancelarije.

— I ti zaista vjeruješ tome momku? — upita Tom.

— A zašto da mu ne vjerujem? — odvrati Jo. — Običan lovac sreće i ženskar, a takvi tipovi gotovo nikad nisu u stanju ubiti čovjeka. Osim toga, sumnjam da bi takvo nešto učinio nakon toga što mu je Gloria Dewey rekla da ga ne želi.

— Tada imam dvojicu koji su ozbiljno razmišljali o tome da ubiju Deweyja, ali svoje namjere nisu ostvarili. Sve mi se čini da samo Betty Jane Dewey i taj Trenta sa svojim ortakom ostaju na listi sumnjivih.

— Moguće je, da je Dewey imao i drugih neprijatelja za koje ne znamo — odgovori Jo. — Bit će najbolje da se pobrineš za Trentu i njegova ortaka te pokušaš pronaći tog Cassana. Za to vrijeme ja ću pripaziti na Betty Jane, zato da nas ne navede na krivi trag.

Tom napravi grimasu.

— U tvom stilu. Ostavljaš sebi najlakši posao.

— A zašto i ne bih? — odgovori Jo i ustane. — Mene, na kraju krajeva, nitko ne plaća za ovo što radim, a za zahvalnost policije nitko živ još nije čuo. Da li bi više volio da pođem kući i sve prepustim tebi?

— Ne bih — odgovori kapetan.

— Poznajem te dobro i znam da se ne bi povukao iz ovog slučaja. Radije se brini za Betty Jane Dewey. Tako ću barem znati gdje da te tražim.

Betty Jane upravo je spustila slušalicu, pošto je nazvala Burta Cassana i obavijestila ga da će ga policija tražiti, kadli telefon ponovno zazvoni. Nekoliko je trenutaka oklijevala da li da podigne slušalicu, no naposljetku je znatiželja ipak nadjačala u njoj.

— Gospođo Dewey? — upita uzbuđeno nepoznati glas.

— Da? — prošapće ona zabrinuto.

— Pođite do sandučića za poštu — nastavi glas. — U njemu je nešto za vas.

— Tko je to? — uzvikne on ali glas s druge strane linije ostane nijem. — Halo, tko je to? — ponovi nervozno.

Međutim, iz slušalice se začu samo prigušen, zlobni smijeh, a onda se veza prekine. Betty Jane je drhtala dok je spuštala slušalicu. Pogledom je nervozno kružila oko sebe. Nije znala što sve to treba da znači. Možda novi trik policije da je provjeri? Dobro je pazila da je nitko ne zamijeti kad je uzimala novac iz sefa u banci, ali su je ipak uspjeli otkriti. Ili je to možda bio onaj Walker koji je, pošto ga je Sam posjetio, postao sumnjičav i sve to pokrenuo?

Bude joj žao što je ikada došla na ludu zamisao da na takav način dođe do toliko željene slobode. Nije ni slutila da će ubojica tako brzo tražiti novac i da je Sam pokušao unajmiti privatnog detektiva. Da se to nije dogodilo nikada nitko ne bi posumnjao u nju. No, usprkos svemu, na Burta se mogla osloniti.

Bio je doduše ljutit kad je saznao da je policiji rekla njegovo ime, ali je obećao da će potvrditi njenu izjavu. Morali su se točno dogovoriti o svemu.

Ponovno pomisli na riječi neznanca na telefonu. Što je to u sandučiću pred ulaznim vratima? Nije li to samo izlika da je izmame iz kuće? Policija je otkrila trag koji vodi do Trente. Možda je to bio Trentin glas. Nije bila sasvim sigurna da je to bio on, ali po glasu je prepoznala da je Južnjak. Ako je povjerovao da mu je natovarila policiju na vrat, željet će da joj se po svaku cijenu osveti. Priđe prozoru pokraj ulaznih vrata i odmakne zavjesu.

U vrtu pred kućom nije mogla zamijetiti ništa sumnjivo. Jesu li policajci bili još u blizini i motrili na kuću? Njezina uznemirenost rasla je iz trena u tren. Bila je već na rubu panike. Nije trebalo da vjeruje nepoznatim ljudima.

Kad se uvjerila da se pred kućom ništa ne miče, skupi hrabrost i otvori ulazna vrata. Cijelim putem do vrtnih vrata, na kojima je bio sandučić za poštu, nervozno se osvrkala na sve strane. Otvori sandučić. U njemu je bio paketić veličine kutije cigareta. Pogleda na ulicu. Nigdje nikoga. Uzme paket i požuri natrag u kuću.

Na paketu nije bilo ni njezinog imena ni adrese. To je značilo da nije stigao poštom. Bio je umotan u smeđi papir i omotan ljepljivom vrpcom.

Betty Jane pažljivo nožem razreže papir i otvori kartonsku kutijicu koja je bila u papiru. U kutiji je bila magnetofonska vrpca i uz nju smotano pismo.

Drhtavim rukama razmola papir.

»Draga gospođo Dewey, ova je vrpca vrlo zanimljiva. Poslušajte je dobro. Ako želite spriječiti da dođe u krive ruke, nabavite sto tisuća dolara u gotovom. Dobit ćete točne upute kamo ćete donijeti novac. Vrpcu možete mirne duše uništiti. Kopija vrpce nalazi se kod nas i dobit ćete je kad platite. Prijatelj.«

Betty Jane je zaprepašteno promatrala pismo.

Sto tisuća dolara!

Uzme vrpcu. Kako da sazna što je na njoj? Nije imala magnetofona. Tko je bio čovjek koji se potpisao kao prijatelj, a tražio od nje cijelo bogatstvo? Mogla se sjetiti samo jedne osobe. Muškarca s kojim se sastala u baru i koji je ubio Sama. No, on je nije mogao ucjenjivati, a ovo je bila prava ucjena. Policajci su spomenuli Trentinog ortaka. Zar je moguće da su ta dvojica sve to izmislili da bi je ucijenili?

Htjede baciti vrpcu u kantu za smeće, ali se sjeti da je Sam u svojoj radnoj sobi imao diktafon. u koji je katkad diktirao poslovna pisma, a sekretarica ih poslije u uredu prepisivala na pisaćem stroju. Možda će moći preslušati vrpcu na diktafonu i saznati o čemu se radi.

Diktafon je bio u ladici pisaćeg stola. Tek nakon nekoliko pokušaja uspjela je pravilno staviti vrpcu. Najprije je čula samo tiho pucketanje. Već je pomislila da je opet krivo stavila vrpcu, kadli se začuje muški glas.

»Gospođa Dewey?« upita glas, a Betty Jane pojača diktafon. »Ja sam čovjek kojega čekate«.

Betty Jane zastane dah. Točno se sjećala tih riječi, ali glas je bio drugačiji. Taj glas nije poznavala.

»Dobro sam pazila«, začuje svoj glas. »Nitko me nije pratio«.

»Dakle, vi se želite riješiti svojeg muža«, reče glas. »Razlozi za to me ne zanimaju. To je vaš problem. Moja je cijena deset tisuća dolara. Obično uzimam polovicu unaprijed...«

Betty Jane drhtala je cijelim tijelom. Postalo joj je jasno u kakvoj bi se opasnosti našla kad bi ova vrpca dospjela u ruke policije. Odmah bi je prepoznali i uhapsili, a ona nije mogla reći ni ime čovjeka s kojim je razgovarala. Morala bi objasniti kako je došla u vezu s ubojicom, a to bi značilo povući i Burta za sobom u propast.

Slušala je strani, unakaženi muški glas i svoj vlastiti koji je bilo vrlo lako prepoznati. Zar je zaista sve to rekla? To je bilo užasno! Kako je

samo mogla biti tako neoprezna i neznancu sve priznati?

Obuze je očaj. Nije znala što da radi. Policajoi su je prevarili da su je pratili. Ovi ljudi, koji je sada ucjenjuju, možda su obavijestili policiju i tako je obmanuti.

Vrpca je i dalje tekla na diktafonu, iako je razgovor već davno bio završio. Očiju punih suza, Betty Jane isključi diktafon i skine vrpcu. Plakala je, ali to nisu bile suze za mrtvim mužem. Nije plakala ni od straha pred nepoznatom budućnošću. Plakala je od bijesa što je bila tako glupa i dovela se u takav položaj.

Dok je spaljivala pismo, pokušavala se prisiliti da trijezno razmisli o svemu. Nakon pisma pažljivo spalila i vrpcu.

Bilo joj je jasno da postoje samo dvije mogućnosti: ili će platiti onoliko koliko ucjenjivači traže, u nadi da će je nakon toga ostaviti na miru, ili neće platiti. Ali kako da nabavi sto tisuća dolara? Sam je doduše stavio na banku veću svotu novaca na poseban račun, ako mu poslovi krenu loše, ali je bilo suviše riskantno poći u banku i dići taj novac. Prije svega zbog toga što su je sigurno još pratili. Poslije, kad Samova ostavština bude podijeljena, bilo bi joj to mnogo lakše, ali nije bila sigurna da bi ucjenjivači htjeli tako dugo čekati. Moglo bi trajati mjesecima dok nasljedstvo bude uređeno, a možda se ucjenjivači neće zadovoljiti samo sa sto tisuća dolara. Tko zna koliko kopija ove magnetofonske vrpce postoji?

No još gore po nju bilo bi ako odluči da ne plati svotu koju od nje traže. Postojala je mogućnost da gangsteri lažu i da se neće usuditi obavijestiti policiju. Mogla je prilično detaljno opisati ubojicu s kojim se sastala. Taj bi opis mogao biti koban za ucjenjivače. Možda bi u tom slučaju ucjenjivači pristali da snize cijenu, ali bi joj se sigurno osvetili. Samova smrt najbolje je dokazivala da tim ljudima ljudski život ne znači ništa. Ako ne bude htjela platiti, bit će za gangstere opasnost koju treba ukloniti.

Jedino što joj je preostajalo bilo je da preko Burta uspostavi vezu s tim ljudima i na taj način pronađe najpovoljnije rješenje i za sebe i za Burta, a i za gangstere.

Provjeri još jednom nisu li ostali kakvi tragovi vrpce i pisma te požuri do garaže. Ne smije gubiti vrijeme. Mora najhitnije razgovarati s Burtom.

8

Čekao ju je u baru u kojem su se prije dvije godine upoznali. Betty Jane je tada čekala prijateljicu koja se nije pojavila, ali se zato pojavio Burt.

Za Burta se ne bi moglo reći da je privlačan muškarac. Bio je visok, snažno građen, izrazitih crta lica, ali malo suviše velika nosa i klempavih ušiju. No ono što je Betty Jane osvojilo bila je Burtova neposrednost i njegove žive sivoplave oči koje ni trenutka nisu mirovale. Duboke u tom čovjeku, koji je na prvi pogled djelovao bezazleno, bila je skrivena pomalo brutalna snaga koje se Betty Jane potajno pribojavala, iako to ni samoj sebi nije htjela priznati.

Njegovo lice bilo je crveno od nekoliko ispijenih čašica viskija.

— Divne stvari radiš! — progurnđa on pošto je sjela za stol pokraj njega. — jedva sam uspio pobjeći tim policajcima. Stigli su nekoliko minuta pošto si me ti nazvala. Zar ti ništa bolje nije palo na pamet nego da im kažeš baš moje ime?

Betty Jane ga je promatrala uplašeno.

— Žao mi je, Burte — prošapće. — Što sam drugo mogla učiniti? Ti si jedini u koga se mogu pouzdati.

Cassan ne odgovori, već pričekava da se konobarica, koja ih je posluživala, udalji.

— Izvrsno si to učinila — prosikće on bijesno kad su ponovo ostali sami. — Dogovorili smo se da ćemo nekoliko tjedana izbjegavati svaki susret, a ti mi već nakon nekoliko dana šalješ policajce u posjetu. Kako su posumnjali na tebe?

Betty Jane mu šapatom ispriča sve što se dogodilo. No o magnetofonskoj vrpici nije ništa rekla — Saznali su za Trentu? — promrmlja Burt. — To je njegova vlastita pogreška. Nije trebalo da bude tako pohlepan, morao se još malo strpjeti. Sam će biti kriv ako ga šćepaju.

— To je, znači, bio Trenta? — upita Betty Jane.

— Što manje znaš, to bolje za tebe — odgovori Burt grubo. — Dobro. Neka samo dođu. Mene neće uspjeti samo tako prevariti.

— Ali to nije sve — prizna Betty Jane. — Maločas, prije nego što sam izišla iz kuće, netko me je nazvao. Ne znam tko je bio, ali sam uvjerena da se Trenta krije iza toga.

Cassan se namršti. Njegove sivoplave oči čudno su bljesnule.

— Što je htio?

Betty Jane ispriča sve: o pismu i o vrpici.

— Imaš li ovdje pismo ili vrpicu? — upita Burt nervozno.

— Sve sam spalila — odgovori ona. — Pomisli samo što bi se dogodilo da mi ih policija pronađe u kući.

— Možda si dobro učinila — promrmlja on, ali lice mu je još uvijek odavalo zabrinutost. — Do đavola! Što samo hoće s time? Tim je tipovima novac udario u glavu.

— Strah me je, Burte — prošapće Betty Jane. — Što će biti ako zaista odu na policiju?

Cassan prezirno odmahne rukom.

— Nikada se neće usuditi da to učine. U tom slučaju zgrabili bi i njih za vrat, a to oni neće riskirati. Sve je to običan blef.

— Ne bi li mogao porazgovarati s njima i urazumiti ih? — upita ona. — Policija već zna za njih, a ako otkrije i vrpicu, svi smo propali.

Burt Cassan spusti svoju veliku desnicu na Bettynu ruku.

— Ne pokušavaj mi prijetiti, draga — nasmije se. — Ja s tim ubojstvom nemam ništa, je li ti to jasno? Samo sam ti pomogao da stupiš s Trentom u vezu, shvaćaš li?

— Naravno, Burte — odgovori ona pomirljivim tonom. — Ali policija neće imati mira sve dok ne sazna kako sam upoznala Trentu. Moraš razgovarati s tim ljudima i urazumiti ih.

Burt stisne Bettynu ruku.

— Mislim da si u pravu, draga. Čut ćemo što ta dvojica šupljoglavaca namjeravaju. Odmah se vraćam!

Ustane i odgega se do telefonske govornice u kutu bara. Betty Jane ga je uplašeno promatrala dok je okretao brojčanik telefona, no tada joj okrene leđa, tako da nije mogla vidjeti da li s nekim razgovara ili ne.

Mehanički podigne čašu i otpije gutljaj vermuta. Odavno joj je postalo jasno da je pogriješila kad je pristala da se Trenta umiješa u sve to. Htjela je sve to prepustiti Burtu, ali nije imala povjerenja u njega kad se radilo o novcu. Iako ga je poznavala već dvije godine, Burt Cassan bio je za nju još uvijek velika zagonetka. Iz onoga što joj je ponekad pričao zaključila je da je pustolov koji se nigdje ne može smiriti. Nekoliko godina proveo je u Meksiku i Južnoj Americi, ali

razlozi zbog kojih je onamo otišao bili su joj nepoznati, ukoliko sve to nije bila puka izmišljotina.

Nije znala na koji način zarađuje za život. Ponekad je na nekoliko tjedana odlazio iz New Yorka, ali joj ništa nije govorio o tome. U dvije godine, koliko ga je znala, nikada od nje nije tražio ni centa. To je značilo da je dovoljno zarađivao.

Burt je razgovarao gotovo punih pet minuta, a kad se vratio za stol, lice mu je bilo još mračnije nego prije.

— Gamad! — promrsi. — Lijepo smo se uhvatili na lijepak.

— Što su rekli?

— Ti se gadovi ne šale. Ili ćeš platiti sto tisuća dolara ili će poslati vrpca policiji.

— Ali to je besmisleno! — uzvikne ona. — Ako me uhapse, neće mi preostati ništa drugo nego da ispričam istinu, a vrpca će to dokazati.

— Oni računaju da ćeš platiti da bi spriječila skandal, ali ako se to ne dogodi, pripremili su sve da istog trena nestanu iz Sjedinjenih Država, vrag zna kamo, možda u Italiju ili u Argentinu, gdje ih nitko neće naći.

Betty Jane uzdahne. Bila je na rubu očajja.

— Gdje da nabavim sto tisuća dolara, a da ne izazovem sumnju? Nisi li im mogao reći da pričekaju barem nekoliko tjedana?

— Dali su nam rok od tri dana da sakupimo novac, ali gledat ću da te vucibatine ne dobiju ni centa od toga.

— Što namjeravaš učiniti? — upita ona jedva čujno. — Ne smijemo gubiti živce, Burte. Ako zaista ne lažu, nemamo drugog izbora nego da platimo.

— Možeš li uopće smoći toliki novac?

— Ne znam. Sam je imao tajnu zalihu novca, ali još nisam uspjela saznati koliko. Za predujam će sigurno biti dovoljno, a za nuždu mogu prodati ili založiti nakit. Burte, zašto nismo bili oprezniji?

Burt je zagrlj.

— Za sve sam ja kriv. Trebalo je da se sam pobrinem za sve, ali sam bio prevelika kukavica. Bojao sam se da bi me tada cijelog života mrzila. No, jedno je sigurno: Nećemo im dati novac, makar što bilo.

— To nam neće uspjeti, Burt — odgovori ona uznemireno. — Suviše riskiramo.

— Ne samo mi nego i oni. Ako im sada platiš sto tisuća, za neko vrijeme tražit će još više. Mogu načiniti tko zna koliko kopija vrpce. Ne vjerujem im više ni riječi. Ne vjerujem im čak ni to da će javiti policiji. Ljudi poput Trente ne vole imati posla s policijom. Radije će podnijeti poraz. U svakom slučaju, ostaje im deset tisuća i glava na ramenu. Mogli bi pokušati samo jedno, ali ne vjerujem...

Betty Jane je naslućivala što je time mislio reći.

— Da mi se osvete? Da me ubiju? To bi značilo da više ni jednog trenutka i nigdje ne bih bila sigurna.

Burtovo lice je odavalo da i on to misli.

— U tom slučaju postoji samo jedan izlaz — reče nakon kratkog razmišljanja. — Moramo pobjeći iz New Yorka. Imam veza u Južnoj Americi, a tamo ćemo biti sigurni i od policije i od Trente. Tamo nam nitko ništa ne može. Poznajem ljude koji nam mogu nabaviti lažne pasoše i dokumente.

— Za to je vjerojatno potreban novac, a to će komplicirati sve.

Burt odmahne glavom.

— Ti su mi ljudi dužni uslugu — odgovori uvjerljivo. — A dolje nam neće trebati mnogo novaca. Tih sto tisuća, koje ti Trenta želi uzeti, bit će nam više nego dovoljno. Poslije kada se sve smiri, možemo se vratiti i urediti sve oko nasljedstva.

— A policija?

— Brinut će se za Trentu. Ne vjerujem da će ga lako ščepati. Za svaki slučaj napisat ćemo pismo koje će posvjedočiti da ti netko prijete ubojstvom. Kad uhvate Trentu ili kada on nestane iz Sjedinjenih Država, javit ćemo se policiji i pokazati im prijeteće pismo. Možeš li brzo nabaviti novac?

Betty Jane potvrdno kimne glavom.

— Da, ali...

— Onda se odmah pobrini za to. Ne smijemo gubiti ni trenutka. Poslije ćeš nazvati svog odvjetnika i dati mu potrebna uputstva. Ja ću se pobrinuti za sve ostalo. Koliko ti vremena treba da budeš spremna za put?

Betty Jane nije se usudila proturječiti. Što god da poduzme dovest će samo do daljnjih neprilika ili s policijom ili s ubojicom njezinog

muža. Samo joj je Burtov prijedlog pružao kakve-takve izgleda da se spasi, i to još i s dijelom novca.

— Za dva sata — odgovori ona.

— Moram do kuće da uzmem nakit.

— Dobro — reče Burt, skrivajući uzbuđenje. — Dobro otvori oči. Ja ću za to vrijeme urediti sve što je potrebno. Za sat i pol čekam te u vrtu iza kuće. Pobrinut ću se da nas Trenta ne omete. ali s policajcima neće biti tako jednostavno. Ako sve bude teklo kako treba, uzet ćeš ostalo što ti još treba i pobjeći ćemo iz grada.

Nije bila oduševljena tim prijedlogom, ali nije mogla birati. Bila je svjesna toga da se sama ne bi uspjela izvući iz opasnosti u kojoj se našla.

Burt Cassan gledao je zadovoljno za njom dok je izlazila iz bara. Sve je teklo točno po planu. Za nekoliko sati bit će bogat.

— Zagrizla je udicu — reče dvadeset minuta poslije toga ulazeći u sobu motela. — Nabavit će novac i donijeti ga večeras k meni.

Guido Trenta ležao je na krevetu, sa cigarom u ustima, te promatrao posjetioca.

Al Mazola se zadovoljno smješкао.

— Kakva je to glupača — reče.

— Kad dobije ostatak, uzet ćemo joj i to.

— Objasnio sam joj da ništa drugo ne može učiniti — reče Burt Cassan. — Pristala je da dobije i po glavi, samo da se ne odrekne nasljedstva.

— Sav novac? — upita Al. — Nije ni pokušala sniziti cijenu?,

Guido Trenta pažljivo je motrio svog ortaka. Al Mazola sada mu ionako više nije potreban. Ortakluku je došao kraj. Sto tisuća dolara i ono što je već prije spremio na sigurno mjesto bilo je dovoljno da se smiri. Vratit će se u Italiju, kupiti kućicu i živjeti od rente. Mirno i bezbrižno. Policije se nije morao bojati. Ala će se osloboditi na taj način što će mu prepustiti svoj udio u poduzeću. On će ionako za nekoliko mjeseci sve prokockati.

— Dobro — reče napokon. — Kada ti donese novac, nazovi me. Jesi li siguran da neće javiti policiji?

— Neće se usuditi — odgovori Cassan. — Vjeruje da biste u tom slučaju poslali vrpcu policiji

— Dobro — reče Trenta zadovoljno. — Možeš otići.

Trenta nije mnogo vjerovao Cassanu, ali je znao da će ovaj biti poslušan sve dok bude vjerovao da će dobiti novac.

Trentino nepovjerenje bilo je opravdano. Čim je izišao iz motela i sjeo u kola, Cassan je provjerio da li ga tko slijedi. Na prvoj benzinskoj stanici, kad je bio potpuno siguran da nema neželjenog pratioca, zaustavi se i uđe u telefonsku govornicu. Iz džepa izvuče rupčić, pokrije mikrofona i okrene broj policije.

— Slušajte me dobro — reče izmijenjenim glasom. — Vi tražite dvojicu ljudi u vezi s ubojstvom Sama Deweya. Zovu se Trenta i Mazola. Sada su u motelu »Golden Valley« u Ridgefieldu. Požurite da vam ne umaknu.

— Tko to javlja? — upita policajac.

Ali Cassan je već spustio slušalicu. Odveze se do pumpe, napuni rezervoar i zatim krene natrag prema motelu. Zaustavi auto na neupadljivom mjestu i pješice produži dalje, sve dok nije došao tako blizu da je mogao paziti na ulaz u motel. U blizini je bio kiosk na kojem su se pekale kobasice. Kupi kobasicu i kavu te počne jesti, neprestano motreći na ulaz u motel.

Nakon točno osam minuta pojavila su se dva patrolna automobila. Nisu uključili sirene. Jedan je zatvorio cestu, a drugi je krenuo do ulaza. Burt Cassan se zadovoljno osmjehne i pođe prema svojem autu.

Deset minuta nakon toga vidio je kako policajci odvođe Trentu i Mazolu. Upali motor i polako krene.

Jo Walker sjedio je u autu pred Deweyevom vilom, čekajući da se pojavi Betty Jane. Pitao se što je sada namjeravala učiniti. Nakon Tomova i njegova posjeta morala je shvatiti da policija sumnja na nju. Najvjerojatnije je sada pokušavala nagovoriti Cassana da policiji potvrdi njezinu izjavu.

Još jutros Jo je bio uvjeren da je Betty Jane isplanirala, a Guido Trenta izvršio ubojstvo Sama Deweya, ali sada u to više nije bio siguran. U međuvremenu je policija provjerila Trentin alibi i ustanovila da je u kritično vrijeme zaista bio na drugom mjestu. No i Al Mazola je mogao biti sumnjiv iako je sekretarica potvrdila njegov

alibi. U kakvoj je vezi s time bio Burt Cassan? Je li on bio ljubavnik o kojemu je Dewey govorio?

Dok je razmišljao o tome, zazvoni telefon u autu. Podigne slušalicu.

— Jo? — začuje Tomov glas. — Motriš li još na Deweyewu kuću?

— Da — odgovori. — Što se dogodilo?

— Je li Betty Jane kod kuće.

— Nije.

— Slušaj me — reče kapetan glasom koji je odavao krajnje uzbuđenje. — Primili smo anonimni telefonski poziv. Trenta i Mazola bili su u motelu Ridgefieldu. Poslao sam ljude i uhapsio ih. Upravo su stigli ovamo.

— Čestitam — odgovori Jo.

— Obojica tvrde da su nevini. Naravno ne vjerujem im ni jedne riječi, ali otkrili smo nešto zanimljivo. U njihovoj prtljazi našii smo magnetofonsku vrpcu. Preslušao sam je nekoliko puta. Bit će najbolje da dođeš ovamo i poslušajš sam.

— Zar je tako zanimljivo?

— To je snimka razgovora Betty Jane s ubojicom. Tražio je deset tisuća dolara za ubojstvo njezinog muža. Čini se da mu je odmah dala predujam.

— Jesi li siguran da je to zaista Betty Jane?

— Njezin je glas — odgovori Tom. — Glas ubojice je izmijenjen tako da ga nije moguće identificirati, ali vjerujem da će nam Betty Jane otkriti njegovo ime kad je uhvatimo. Poslat ću nekoliko ljudi da se pobrinu za to. Prema tome, slobodan si.

— Što su rekli Trenta i Mazola? — upita komesar X.

Tom se nasmije.

— Ne zanimaju me njihove priče. Kad uhapsimo Betty Jane, saznat ćemo sve. Ako se vrati prije nego što moji ljudi stignu, moraš je na svaki način spriječiti da pobjegne.

— Jasno! — odgovori Jo i spusti slušalicu.

Zamišljeno pogleda u retrovizor. Što sve to treba da znači? Trenta i Mazola sigurno su ljudi kad nose vrpcu sa sobom, a imaju ubojstvo na duši. No, ako nisu ništa učinili, otkuda im vrpca? Ako vrpca nije spretan falsifikat, znači da je Betty Jane zaista pripremila ubojstvo svojeg muža. To što su gangsteri imali vrpcu, moglo bi značiti da je

Betty Jane stupila u vezu s Trentom i tražila od njega da izvrši ubojstvo.

No, nešto tu nije u redu. Trenta je imao alibi i policija će mu bilo što teško dokazati. On se osigurao. Ali kako je mogao biti tako nerazuman da nosi sa sobom materijal koji ga optužuje? Da je zaista ubojica dobro bi pazio da ukloni sve dokaze. Spremio bi vrpca na sigurno mjesto i čekao da se sve smiri, to jest da Betty Jane dobije nasljedstvo, a tada bi je pokušao ucijeniti. Kad bi to Trenta i Mazola učinili kasnije, imali bi prilične izgleda na uspjeh. Žena bi im tada mnogo lakše mogla platiti onoliko koliko bi tražili. Osim toga, morali su znati da policija intenzivno traga za ubojicom i da je čak i Betty Jane osumnjičena. Zbog čega su se ipak izlagali takvoj opasnosti?

Postoji samo jedan mogući odgovor. Trenta i Mazola sigurno su vrlo sigurni u sebe, a to znači da nisu ubili Deweva. To što su žurili može značiti da su se bojali da će netko drugi biti uhapšen, a u tom bi slučaju vrpca izgubila svaku vrijednost.

Sve je postajalo jasnije. Jo nije još znao samo jedno: da li je novac koji je Betty Jane poslala na adresu u Brooklyn bio dio svote koju je morala poslati za vrpca, ili je vjerovala da mora platiti Trentu ostatak novca za izvršeno ubojstvo?

Iz razmišljanja ga trgne zvuk automobila. To je dolazila Betty Jane, ali ne iz smjera odakle je očekivao, već iz sporedne ulice koja je vodila uz ogradu kuće.

Jo u posljednji trenutak odveze svoj auto, ali nije bio siguran da ga Betty Jane nije vidjela.

Skrenula je kroz kolni ulaz i zaustavila auto pred garažom. Jo pogleda na sat. Pitao se gdje su policajci koje je Tom obećao poslati. Spusti prozor automobila i začuje kad je Betty Jane isključila motor. Bez razmišljanja i on isključi motor, istrči iz auta i prikrade se gustoj živici koja je okruživala Deweyevu vilu.

Betty Jane je upravo ulazila u kuću. Jo je za trenutak oklijevao. Nije mogao odlučiti bi li pošao za njom i zadržao je dok ne stigne policija. Na kraju ipak odluči da to ne učini. Ako je Tom želi uhapsiti, bit će najbolje da mu se ne miješa u posao. Pripazit će samo da ne pobjegne, a ostalo će prepustiti policiji.

Prošlo je pet minuta, a još se ništa nije dogodilo. Jo ponovo pogleda na sat. Možda Betty Jane nije ni slutila da se oko nje

zatvara mreža.

Odjednom osjeti kako se netko kreće. Proviri oprezno krov otvor na živici i ugleda kako Betty Jane izlazi iz kuće i bojažljivo se osvrće. Nadao se da ga ne vidi. Negdje u blizini zalaje pas.

Nakon nekoliko trenutaka Betty Jane se vrati u kuću, ali ostavi vrata otvorena. Jo je napeto razmišljao što to treba da znači no ubrzo mu postade jasno. Betty Jane se ponovo pojavila, ali u krznenom kaputu i šubari, a dva kovčega koja je nosila nikako nisu pristajala uz njezinu elegantnu garderobu.

Jo shvati da je Betty Jane namjeravala otići iz kuće. Sudeći po prtljagi spremala se na dulje putovanje. Možda je namjeravala pobjeći zauvijek.

Spustila je jedan kovčeg. Jo ju je pažljivo promatrao. Kad je krenula, nije pošla prema autu, kako je Jo pretpostavljao, već je požurila u vrt iza kuće. Ponijela je samo jedan kovčeg.

Jo se namršti. Ako se ne vara, iza kuće prolazi cesta. Možda je tamo čeka drugi auto, kojim namjerava pobjeći? Po registarskom broju njenog auta vrlo brzo bi je uhvatili.

Najradije bi pošao za njom da se uvjeri u točnost svojih pretpostavki, ali je predosjećao da će se brzo vratiti, po drugi kovčeg. No to će učiniti prije nego što stignu policajci. Zato požuri do svojeg auta. Uključi motor i pritisne na papučicu za gas. Uz cviljenje guma krene prema pokrajnjoj ulici iz koje je Betty Jane došla prije desetak minuta. Tek što je okrenuo auto, pokraj njega projuri patrolni automobil. Vozač je jedva uspio izbjeći sudar s »mercedesom«, no Jo se nije dao zbuniti. Možda je iza kuće u automobilu i ljubavnik, po nagovoru kojega se Betty Jane i odlučila da ukloni muža. Ako su naslutili da je policija u blizini, ostavit će drugi kovčeg samo da ne padnu policiji u ruke.

Jo skrene na usku cestu iza kuće i naglo zakoči. Desetak metara ispred sebe ugleda auto u sjeni drveća.

Burt Cassan je upravo spremao u prtljažnik kovčeg koji mu je Betty Jane dodala kroz živicu. Kad se pojavio »mercedes«, Cassan naglo zatvori poklopac prtljažnika. U istom trenutku začuje se škripanje šljunka pod kotačima patrolnog automobila ispred kuće. Betty Jane zastane na pola puta i okrene se prema Burtu, kao da od njega očekuje pomoć.

No Burt je bio isuviše iznenađen Joovim dolaskom da bi mogao bilo što poduzeti. Kad je pokušao stići do otvorenih vrata auta, komesar X munjevito iskoči iz »mercedesa« i izvuče revolver iz futrole ispod pazuha.

Nekoliko sekundi nijemo su promatrali jedan drugog. Između njih bio je samo prednji dio Cassanovog auta. Cassanu postade u trenu sve jasno. Od kuće se začuje glas policajca koji je nešto dovikivao Betty Jane.

Cassan se povuče u zaklon iza auta. Jo otkoči svoj automatski revolver i sagne se kako ga Cassan ne bi vidio. No Cassan nije pucao. Umjesto pucnja Jo začuje šum s druge strane auta. Baci se na zemlju i zamijeti gangsterovu cipelu kako nestaje iza stražnjeg kotača.

— Ne ludujte, Cassan! — vikne. — Želimo samo razgovarati s vama i Betty Jane. Ne prisiljavajte me da pucam!

Umjesto odgovora začuje škljocanje. Proviri iznad auta i ugleda Cassana kako oprezne otvara prtljažnik i gura ruku u njega.

U dva skoka Jo se našao kraj njega i cijelom težinom tijela bacio se na poklopac prtljažnika. Burt Cassan zaurla od bola: lim poklopca prignječio mu je podlakticu. Pao je na zemlju.

Jo popusti pritisak, ali cijev revolvera uperi pravo u Cassanovo lice iskrivljeno od bola.

— Izvucite ruku, Cassan, ali sasvim polako. Inače bi se moglo dogoditi da vam više nikada ne zatreba — reče Jo i podigne poklopac.

Cassan izvuče ruku koja je mrtvo klonula. Pogled mu je bio pun mržnje. Krajičkom oka Jo zamijeti da dvojica policajaca drže Betty Jane.

— Ustanite! — zapovijedi.

Cassan poslušao. Tako blizu pred ciljem, pomisli očajan. Trebalo je da se zadovolji novcem umjesto da čeka dok Betty Jane pokupi iz kuće sve što je bilo vrednije. Tih nekoliko minuta bilo bi dovoljno da pobjegnu. Sada se cijeli plan rasprsnuo kao mjehur od sapunice. Teturajući ustane i uhvati se za povrijeđenu ruku.

Jedan policajac preskoči živicu i priđe Jou.

— Dobro, gospodine Walker — reče. — Možete ga prepustiti meni. Pobrinit ću se da mu izbijem iz glave svaku pomisao na bijeg.

Pa ipak, Jo spusti revolver tek kad je policajac primorao Cassana da stane uz auto i stavi ruke na krov, kad se uvjerio da je gangster nenaoružan.

Pošto su lisičine škljocnule oko Cassanovih zglobova, Jo zakoči revolver i spremi ga pod kaput.

— Tko je taj? — upita policajac,

— Burt Cassan — odgovori Jo.

— Kapetan Rowland želi da razgovara s njim. Bit će najbolje da ga zajedno s gospođom Dewey najhitnije otpremite do njega.

Policajac se udalji s Cassanom, a Jo priđe prtljažniku. U njemu je bio kovčeg koji je Betty Jane upravo bila donijela, a pokraj njega platnena torba s natpisom »Pan Am«. Naslućivao je što je u njoj. Više ga je zanimala torba sa štapovima za golf koja je ležala u kutu prtljažnika. Izvadi iz džepa rupčić i izvuče pušku koja je virila iz torbe. Navoj na cijevi pokazivao je da se na cijev mogao pričvrstiti prigušivač. Na cijevi zamijeti ogrebotine: tu je zacijelo bio pričvršćen dalekozor. Puška je bila kalibra dvadeset dva. Jo otvori magazin. Nedostajao je samo jedan metak. Na zrnima zamijeti zadebljanja koja su dokazivala da su bila izbušena, napunjena glicerinom i živom te ponovo zatvorena. Tog trenutka Jou postade jasno da u rukama drži oružje kojim je Dewey smrtno ranjen i da je Burt Cassan povukao okidač.

Bilo je krajnje vrijeme da o tome obavijesti Toma.

9

Nakon dva sata stigao je izvještaj iz balističkog odjela: potvrđeno je da je puška koju je Jo donio bila oružje zločina.

Dok su čekali izvještaj, Tom i Jo saslušali su Trentu, Mazohi i Cassana. Kao što su i očekivali nijedan od njih nije izjavio ništa što bi ga moglo teretiti. Jedino je Trenta dao nekoliko podataka korisnih za istragu, a i to samo zato da bi sa sebe što je moguće više skinuo krivicu.

Betty Jane saslušali su posljednju. Pretpostavili su da će žena najprije izgubiti živce i prva priznati. I nisu se prevarili.

U ta dva sata Betty Jane Dewey ostarjela je najmanje za deset godina. Lice joj je bilo blijedo, kosa raščupana, a cijelo tijelo treslo joj se kad ju je policajkinja uvela u Tomovu kancelariju. Osim njega i komesara X u sobi je bio i stenograf, a u ladici Tomova stola nalazio se uključen magnetofon. Na stolu je ležala puška. Kad ju je ugledala, Betty Jane više nije skidala pogleda s nje.

— Da — reče Tom kad je zamijetio njezin pogled — to je oružje kojim je ubijen vaš muž, ali to nije učinio Guido Trenta, iako ste mu za to platili deset tisuća dolara. Trenta je suviše pametan da bi za tu svotu stavljao glavu na kocku. Shvatio je da je mnogo jednostavnije ucjenom doći do gomile novca. Vjerujem da ste to već i sami zaključili.

Bettyna donja usna je drhtala. Bila je na rubu plača. Zaprepašteno je gledala čas u kapetana, čas u Joa Walkera.

— Ništa ne razumijem! — promuca ona jedva čujno.

Ovoga je puta zaista govorila istinu. Nije ništa znala o tome što se zapravo dogodilo.

— To me nimalo ne čudi — odgovori Jo. — Pali ste u mrežu dvojice varalica, gospođo Dewey. Burt Cassan je bio jedan od njih. On vas je uvjerio da bi vam život bez muža bio mnogo ugodniji, no njemu zapravo nije stalo do vas, kao što ste mislili.

Cassan je htio samo vaš novac koji je trebalo da naslijedite poslije muževljeve smrti, a to mu je gotovo i uspjelo.

Betty Jane očajnički zatrese glavom.

— Ne! Ne vjerujem vam! — krikne. — Želite me prisiliti da svu krivnju svalim na Burta.

Tom rukom pokaže pušku na stolu.

— Što mislite gdje smo ovo našli? — upita.

Betty Jane ga je promatrala stisnutih usana. Brada joj je podrhtavala.

— U prtljažniku Cassanovog automobila — nastavi Tom. — Zajedno s novcem koji ste nabavili da biste mogli pobjeći iz grada. Cassanovi otisci prstiju su posvuda na pušci, pa čak i na mecima koje je sam pripremio kako bi bio potpuno siguran da će smrtno raniti vašega muža.

— Ne! To nije istina! — zastenje ona.

— Sam sam je pronašao ondje — umiješa se Jo. — U torbi među štapovima za golf. Siguran sam da bi je Cassan upotrijebio da ubije i vas. Čekao je samo da se dovoljno udaljite od New Yorka. Ionako ste mu bili samo opasan teret, a morao bi s vama podijeliti i novac.

— Lažete! — poviče ona očajno. — Burt me voli!

— Burt voli vaš novac, gospođo Dewey — odgovori Tom mirno. — Još prije nego što vas je uputio Trenti imao je gotov plan. Znao je Trentu i bio je potpuno siguran da će on uzeti novac, ali neće izvršiti ubojstvo. Zato je Trenta i snimio razgovor s vama na magnetofon. Tom snimkom mogao vas je poslije ucjenjivati, time da će vrpcu odnijeti vašem mužu ili je predati policiji. No pogriješio je samo u jednome: nije očekivao da će Burt Cassan sam obaviti posao.

— Ali zašto? — prošapće Betty Jane.

— Zato što mu je bilo jasno da veza između vas i njega neće dugo potrajati ako vaš muž ostane živ — odgovori komesar X. — U najboljem slučaju Trenta bi dobio svoj novac, a Cassan bi ostao kratkih rukava. Ovako ste bili uvjereni da se Trenta držao dogovora i ubio vašeg muža.

Betty Jane je polako počela shvaćati.

— Naravno, Trenta nije glup i šutio je o svemu — nastavi Jo. — No dobro je znao da policiji neće trebati mnogo vremena da pronađe pravog ubojicu i u tom slučaju njegov bi plan propao, a magnetofonska snimka postala bi bezvrijedna. Prema tome, morao je što prije nešto poduzeti, iako je policija još uvijek intenzivno tragala za ubojicom. Zbog toga vam je poslao vrpcu i zatražio novac, no nije se nadao da će se Burt Cassan usuditi da mu pomrsi račune. Cassan nas je telefonom obavijestio gdje su Trenta i Mazoia te su obojica odmah uhapšeni. Prije toga uvjerio je vas da se još jedino

bijegom možete spasiti. I ne slutite kakvu ste sreću imali da smo ga uspjeli uhvatiti u posljednjem trenutku. Gonjen od policije, iskoristio bi prvu priliku da vas ubije.

Betty Jane je tupo gledala u vrhove svojih cipela. Nije mogla izustiti ni riječi. Samo suze koje su tekle niz njene obraze pokazivale su da je napokon shvatila pravu istinu.

Proteklo je nekoliko minuta prije nego što se pribrala i počela govoriti.

Kraj

ŽELEZNI

www.CroWarez.org

www.BosnaUnited.net

Miriam Sherman:Posjetilac

Kad se te ljetne večeri počeo spuštati sumrak, direktor navuče zavjese na francuske prozore i zapali svjetiljku na pisaćem stolu. Okrene je tako da je snop svjetlosti padao ravno na sredinu. Prostoriju preplave sjene; zavlada mir kao u nekom očekivanju. No, to nije dugo trajalo. Gotovo istog časa tišinu prekine ponovljeno i uporno zvonjenje s ulaznih vrata.

Pojavio se posjetilaca visok, mršav, star četrdesetak godina, odjeven u lagan, ali prostran ogrtač. Nije imao šešira, pa se direktor namršti.

— Jeste li vi Richard Dumsden? — upita neznanac.

Ako ništa drugo, pomisli direktor, glas odaje obrazovana čovjeka. Potvrdno klimne glavom.

— Trebate me? — upita.

Svjetlost što je prodirala kroz vrata radne sobe pokazala je posjetiocu put. Direktor je, namršten, išao za njim. Obojica sjednu: direktor za stol, posjetilac preko puta.

— Jeste li vi rođak nekog od naših đaka? — upita učtivo Lumsden.

Namršti se kad čovjek ne odgovori. Posjetiočevo je lice bilo blijedo i mršavo, ali bezizražajno, tijelo ukočeno. Djelovao je nekako udaljeno.

— Ako se radi o nečemu u vezi sa školom, najbolje bi bilo da pričekate mog nasljednika — reče direktor. — Ja upravo odlazim.

— Zovem se Dean — progovori posjetilac.

— Dean? — ponovi Lumsden neodređeno, ali već na oprezu.

— Georgy Dean.

— Ah, glumac! — Lumsden se nasmiješi. Ali ne dočeka nikakav smiješak kao odgovor.

Čovjek ga je gledao netremice, hladno. Direktor se i nehotice okrene prema kaminu i požali to istoga časa.

Dean skoči na noge i u dva koraka dođe do uokvirenih fotografija. Na jednoj zaustavi pogled, pruži ruke s kojih nije skinuo rukavice, dohvati sliku i prinese je direktoru.

— Dramska skupina — objasni direktor.

Dean prstom pokaže dječaka, starog otprilike četrnaest godina.

— Vrlo bolan slučaj — reče na to direktor mirnim glasom.

U prvi čas osjeti olakšanje što je napokon znao kamo da smjesti tog neobičnog čovjeka. No istog časa postane svjestan njegova čudnovatog ponašanja. Lumsden osjeti potrebu da počne objašnjavati:

— Među najmlađom djecom nisu rijetke male, nevažne krađe. S vremenom same nestanu. Ali dječak od četrnaest godina... on načini tužno lice i nastavi mašući glavom: — Čak smo ga u više navrata upozoravali.

Dean je još uvijek šutio, od čega direktoru postane još neugodnije. Onda ga obuzme bijes.

— Ako mi ne želite ništa reći, gospodine Deane, bit ću prisiljen zamoliti vas da me napustite. Prije svog odlaska želio bih srediti još neke stvari.

U želji da djeluje što prirodnije, upustio se u objašnjenja koja uopće nisu bila potrebna:

— Odlazim na putovanje u inozemstvo. To vas, vjerojatno, uopće ne zanima. Ali, što se mene tiče, očekujem vrlo nestrpljivo taj put. Unaprijed sam virio pažljivo isplanirao cijelo putovanje...

— Ne sumnjam — suho će Dean. — Sve se slaže s unaprijed predviđenim planom. A kada ste isplanirali riješiti se mog sina?

Direktora zbuni taj neočekivani napad.

— O čemu to uopće govorite? Vaš sin je nepopravljivi kradljivac. Bila bi prava nepravda prema ostalima da ga zadržimo ovdje. — Zatim doda kao da predbacuje: — Ja sam vam pisao i upoznao vas sa svojom odlukom.

— Bio sam na gostovanju u inozemstvu, pa je pismo putovalo za mnom. Kad sam ga primio, odmah sam zatražio zamjenu i došao ovamo.

Lumsden malo odahne kad je vidio da se razgovor počinje normalnije odvijati.

— Dobro — reče meko. — Prema tome, ja snosim vrlo mali dio odgovornosti.

— Vaša je odgovornost sasvim druge vrste. Zašto me niste pozvali da dođem po svog sina u tišini, bez izazivanja skandala? — Deanov glas zadržee. — Zašto ste odluku o njegovu izbacivanju pročitali pred cijelom školom?

Oči su mu sad odavale otvorenu mržnju, tako da direktor otpočne polako, birajući riječi:

— Djetetu su prije toga dali u više navrata priliku da se popravi. Da budem iskren, nekoliko je profesora u ranijim prilikama interveniralo i zauzimalo se za njega. A evo bez rezultata!

Glumac je šutio, pa se Lumsden osjeti sigurnijim.

— Posljednja provokacija vašeg sina zaslužila je najoštriju kaznu... za njegovo vlastito dobro. Upravljao sam ovom školom kako treba, na opće zadovoljstvo. Ako se niste slagali s mojim metodama, rješenje je bilo sasvim jednostavno: trebalo je da svotg sina upišete u drugu školu.

— Zašto to, do vraga, nisam učinio? — strast i gorčina tih riječi tako jako odjeknu da Lumsden zadršće. Dean nastavi mirnije: — Ali ako sam ja, kao otac, griješio, to ne znači da je vaša krivnja manja.

— Hajde, hajde — reče Lumsden pomirljivo. — Ne odustajem od svoje prosude. Uopće ne osjećam potrebu da se sada opravdam.

— Kad ste posljednji puta razgovarali s mojim sinom — nastavi oštro Dean — bili ste nemilosrdni.

Direktor slegne ramenima.

— Prilično teatralan opis.

Deanovo lice opet se ukoči.

— Koliko ste učenika u svojoj karijeri izbacili iz ove škole?

— Ne baš mnogo. U dvanaest godina svega trojicu.

— A koliko od njih tako javno?

— Javno? Što time mislite? Želite li reći: pred svim profesorima i đacima? Samo jednog.

— S obzirom da sam poznat, ta je afera prodrla u štampu. Zloupotrijebili ste svoju vlast. — Dean je bio mrtvački blijed.

Lumsdenu je dojadio taj razgovor. Zato progovori oštro, autoritativno:

— Ako namjeravate vrijeđati... — ustane. — Sad bi bilo najbolje da odete. Moram obaviti još neke stvari prije nego što pođem na aerodrom.

— Nećemo nikamo ići. — U ruci s rukavicom odjednom se stvori revolver. Dean ga uperi u Lumsdena. — Sjednite.

Polako, s nevjericom, direktor poslušao.

— Što ste rekli mom sinu kad ste posljednji puta s njime razgovarali?

Usprkos revolveru, Lumsden prasne:

— Zašto to ne upitate njega?

Opet zavlada tišina. Direktor zamijeti da je glumac počeo drhtati.

— Kako da ga pitam? — upita Dean polagano, kao u najtragičnijim scenama na pozornici. — Mrtav je!

Lumsden je grozničavo promatrao blijedo glumčevo lice. A, ipak, kad je jednom izgovorio tu strašnu vijest, glumac kao da je oživio. Riječi mu odjednom poteku.

— U Londonu imam mali stan. Tamo sam svratio, čim sam doputovao, da ostavim prtljagu. I našao sam sina... obješenog... mrtvog...

Sad se mogu s pravom bojati revolvera, pomisli Lumsden.

— To je strašno. Jadno dijete, mora da ga je previše potreslo to što je bio izbačen iz škole.

— Skršili ste mu dušu... čujete li? — Bol nesretnog oca bila je gotovo opipljiva. — Osrednji uspjeh u učenju... nevrijedan za sport, preosjetljiv, jedino se zanima za dramsku družinu... Mogli ste mu pomoći, ali bilo vam je milije da ga mučite!

Direktor odjednom spazi slabu točku,

— Obavijestili ste policiju? Čudno da me nitko nije došao ispitivati.

— Nisam ih još obavijestio. Smatrao sam da u toj drami najprije treba rješavati najhitnije stvari. Zašto ste odabrali upravo taj način i taj čas da ponizujete mog sina?

Lumsden je neko vrijeme klimao.

— Mislite li da će vam revolver pomoći da dobijete odgovor koji očekujete?

— Oružje je vama namijenjeno. Vi ćete počiniti samoubojstvo.

Direktor napokon osjeti pravi strah.

— Na to me ne možete prisiliti.

— Naravno, na okidač ću ja pritisnuti. Ali istraga će zaključiti da se radi o samoubojstvu.

— Ako me ubijete, to će se saznati.

Dean odmahne glavom,

— Greške se uvijek potkradaju kad se teži za savršenstvom. Ja se držim samo na najjneophodnijeg. Nitko nije vidio da sam došao

ovamo. Nitiko neće vidjeti da izlazim odavde. Okolica je vrlo mirna. Došao sam sasvim običnim, prosječnim automobilom i parkirao ga među sličnim, neupadljivim kolima, po prilici kilometar odavde.

— Odmah će posumnjati na vas, jer vi imate motiv da me ubijete.

— Znači, priznajte! — Deanove riječi odjeknu poput eksplozije bombe.

Lumsden se namršti. Očigledno je načinio grešku.

— To je motiv jednog luđaka. Ali ipak ćete biti prvi na listi osumnjičenih.

— Jedna stvar je sumnja, a druga... dokaz. Dobro sam o svemu promislio. — Dean doda kao da upozorava: — Nemate samo vi monopol na logiku i razum.

— Vjerujte mi — odjednom će direktor s mnogo osjećaja — potpuno dijelim s vama tugu. Ipak, moram vas upozoriti na slabosti vašeg položaja. Ako mislite da je dovoljno da me ubijete, a zatim mi strpate revolver u ruku... — odjednom mu sine jedna ideja. — Zašto ne biste sjeli i porazgovorili sa mnom?

— Zato jer znam koliko ste pametni — odgovori spremno Dean. — Dovoljno bi vam bilo da me uvjerite kako nemam nikakvih izgleda da se izvučem nekažnjen, pa da budete spašeni.

— Upozorio bih vas da uopće ne posjedujem revolver s kojim bi navodno, trebalo da se ubijem.

— Ovo je prastari vojnički revolver. Nitko ga neće moći identificirati. Otkrili ste ga kad ste prije definitivnog odlaska pospremali ladice.

— Kako zamišljate da će itko povjerovati u to?

— To me se ne tiče. Rekao sam već kako svi pokušaji, da se sve predvidi i isplanira, vode u neizbježne greške. — Na Deanovim usnama pojavi se blijedi smiješak, kao da se zabavlja. — Nećemo biti prisutni, niti vi ni ja, da bismo mogli pružiti to objašnjenje. Ali mogao bih se kladiti da će se netko prisjetiti kako je jednom davno vidio kod vas revolver. Sugestija je strašna stvar...

— Policija će možda i povjerovati u samoubojstvo. Ali u to neće povjerovati nitko tko me bolje pozna. Svi oni znaju da mi nikad ne bi palo na pamet da se poslužim vatrenim oružjem... to mi ne leži...

— Možda i ne biste, kad biste mogli birati. Ali kad vam se revolver našao u ruci... To je muževan, brz i lagan način da se izgubite s ovoga svijeta. — Dean načas zašuti, a zatim nastavi grubo. — Imat

ćete brzu, bezbolnu smrt... ne kao moje jadno dijete... izbezumljeno... očajno...

Ta bol učini se Lumsdenu sumnjivom, kao da Dean ponavlja repliku iz nekog komada u kojem je igrao. Trebalo je hitno vratiti razgovor u okvire normale.

— Ja sam posljednja osoba na tom svijetu koja bi pomišljala na samoubojstvo — reče mirno direktor. — Osobito ne danas, posljednjeg dana na čelu ove škole. Vjerojatno imate mašte. Pa lijepo, zamislite što bi rekli moji kolege i prijatelji? »Lumsden se spremio na dugo putovanje kojem se vrlo veselio i jedva je čekao da krene. Osim toga, oduvijek je imao obzira prema đacima i profesorima. Potpuno je neprihvatljiva misao da bi se na kraju uspješne karijere ubio, i to još u samoj školi.« — Lumsden se oduševio govoreći tako sam o sebi. Podrugljiv Deanov smiješak nije ga zaustavio. — Rekli bi: »Bio je sretan što je načinio toliko dobra u svom životu, u sretno dovršenoj karijeri. Cijeli njegov život bio je posvećen radu; nije to za njega bilo namještenje, već zadatak koji je obavljao s najvećim žarom. Odlazio je sa škole s većim ugledom nego što je imao ikada prije«.

Dean kao da se zamislio, ali revolver je držao jednako čvrsto uperen u direktora. Razmisli, pa odgovori:

— Sad razmotrite sve to što ste rekli, ali sa drugačijeg stajališta.

— Ah! — reče podrugljivo Lumsden i nagne se naprijed kao da unaprijed uživa u protuudarcu koji će zadati na drugi napad u dvoboju koji je vodio.

Dean umjesto odgovora samo još jače stisne revolver i malo ga podigne kako bi bio uperen u direktorovu glavu i sad kad se odmakao. Direktor se oprezno nasloni natrag.

— Učenici, profesori i svi ostali namještenici otišli su iz škole oko podne — reče Dean. — Tako je to obično posljednjeg dana tromjesečja. A, ipak, vi ste sve uredili tako da ostanete posljednjeg dana sasvim sami.

— Morao sam urediti mnogo toga prije odlaska pa sam želio biti sam, na miru.

Dean odmahne glavom.

— Zaboravljate još nešto: u samoći škole, na rastanku, preplavljaju vas uspomene. Duboko ste uzbuđeni darovima, željama i zahvalama

svojih kolega i đaka... sve to u vama budi sentimentalnost, slabost kakvu inače ne poznajete. I tada, dok se spušta sumrak, obuzima vas osjećaj osamljenosti, napuštenosti. Čekaju vas godine samoće. Neženja ste, nemate obitelji, čak ni intimnih prijatelja. Pogriješili ste kad ste se orijentirali isključivo na posao, pa vas malo što zanima izvan školskih zidova.

Dean je govorio hladno, glas mu je samo ponekad zadrhtao.

— I dok su pretjecale posljednje minute usred svih tih uspomena što vas vežu za ovo mjesto, shvatili ste da vas očekuje budućnost u kojoj neće biti ništa privlačnoga, da će vam život biti besmislen... a revolver u vašoj ruci vas privlači.

Lumsden hladno prekine njegovo izlaganje:

— Prilično slab razlog za samoubojstvo. Kako, uopće, pogoditi što se događa u glavi onoga koji se sprema na samoubojstvo. Na primjer, vaš sin... — On ga namjerno počne izazivati. — Možda griješite kad tvrdite da je izbacivanje iz škole moglo...

Dean naglo ustane, ali revolver je stezao jednako čvrsto u ruci.

— Ostavio je pisamce. Poput svih samoubojica, i on je je napisao nekoliko redaka u kojima se oprostio od mene napominjući kako mu je žao što me napušta. Ukratko je opisao užasnu scenu koju ste mu priredili, kako ste ga ponizili, osramotili, a zatim mu rekli da za čovjeka, kakav je on, nema mjesta na tom svijetu... nigdje. Uništio sam to pisamce.

Zašuti načas, pa doda:

— I vi ćete napisati pismo.

— Namjeravate imitirati moj rukopis?

— Nemojte misliti da sam tako glup! Napisat ćete ga sami.

— Na to me ne možete prisiliti. Čak niti prijeteći revolverom.

Zvučalo je to tako kao da njegov advokat odgovara mjesto njega. Osjećao se sasvim blizu pobjede, pa neprimjetno zadrscé od radosni.

Dean oprezno zaobiđe pisaći stol pa mu se približi. Zatim naredi:

— Uzmite blot i pero.

Ako plan koji sam zamislio propadne, pomisli Lumsden, mrtav satm. Nije ni takao pero i papir.

Dean nije djelovao iznenađeno. Blok privuče do direktora, zatim uzme pero, kojim je kuckao po stolu u ritmu govora, kao da želi

podvući svoje riječi:

— Čak i očajni, na rubu samoubojstva, vi mislite na stil, pa vam i oproštajno pismo mora biti literarno. Recimo ovako: »Nadao sam se da ću uživati u godinama mira koje me očekuju i grijati se na pomisli da sam ostavio iza sebe dobro obavljeno djelo. Ali, mjesto toga, preda mnom se pruža sumorna, prazna budućnost. Milije mi je sve to završiti...« — Dean načas zašuti. — Da, to ne bi bilo loše — reče.

Lumsden odmahne glavom.

— To uopće nije moj stil.

— Ne zaboravite da ste izvan sebe, da ste se odjednom promijeniti. Pismo mora odavati vaše uzbuđenje...

— Neće... neće povjerovati ni riječi — reče direktor namjerno kirzmajući.

— Policija vjeruje samo očiglednim stvarima i dokazima. A ovdje, očigledno sve, vodi u samoubojstvo. Zašto bi onda uopće tražila druga objašnjenja?

Direktor kao da je tonuo u naslonjač. Dean ga pogleda, zadovoljno iskrivi lice i dobaci mu pero.

— Pišite to što sam rekao. Hajde, pišite!

— Zašto bih vas poslušao? — poviče bijesno Lumsden. — Ubit ćete me ako to napišem.

Dean pogleda na ručni sat,

— Nemam više vremena na razbacivanje. Ta scena je suviše dugo trajala.

Cijev revolvera prsloni na desnu direktorovu sljepoočiou. Ovaj zadržće kad osjeti dodir hladnog metala.

— Psihološki je posve nemoguće odbiti još nekoliko minuta života — nastavi Dean nemilosrdno. — Pisat ćete jer osjećate da je smrt posve blizu, jer... tko zna... možda će upravo tih nekoliko časaka, potrebnih da napišete pismo, biti presudno. Tko kaže da se neće dogoditi nešto neočekivano, spasonosno... Može, na primjer, netko pozvoniti...

Zašutio je načas, kao po zapovijedi režisera koji priprema odlučnu scenu u nekoj drami. Obojica su bili nepokretni kao da nešto očekuju. Ali ništa nije prekinulo posvemašnju tišinu.

Direktor, kao obuzet očajem gledajući kako se glumčev prst svija na odapinjaču, dohvati pero koje mu glumac utrpa u desnicu. Dean s

olakšanjem odahne kad je vidio da je Lumsden počeo pisati.

— Odlično — reče. — Taj drhtavi rukopis odaje čovjeka grozničavo uzbuđenog.

Direktor odloži pero.

— Lijepo — reče Dean zadirkujući. — To zapravo, i nije bilo tako teško, zar ne?

Rukom u rukavici Dean otrgne papir iz bloka pa ga položi na stol.

Sad je čas, pomisli Lumsden. Brzim pokretom odlučno dohvati pero, ali ovaj puta ljevicom, i ponovno napiše oprostajno pismo na novom papiru u bloku.

Dean ga je promatrao napet, zbunjen. Žmirne nekoliko puta očima.

— E, na to nisam mislio... Vi ste ljevak?

Činilo se da ne vjeruje.

Desnicom Lumsden istrgne drugi komad papira iz bloka i položi ga uz prvi. Dean je napeto promatrao jedno i drugo pismo.

— Ovo ste napisali lijevom rukom — reče.

Uspijeva, pomisli direktor.

— Jeste li sigurni? — upita pazeći da ne otkrije svoje zadovoljstvo i trijumf.

— Obmanjujete! — poviče živo Dean. — Uopće niste ljevak! Primijetio bih već prije da se služite ljevicom!

— Kada? Otkad ste došli, nisam se služio ni lijevom ni desnom rukom, jer sam odmah pomislio na tu mogućnost.

Dean se ogleda po sobi.

— Uzalud gledate — nastavi Lumsden. — Ovdje ne postoji ništa što bi vam moglo pomoći. Svi moji papiri i privatne stvari već su upakirani. Vani je još samo odjeća i nekoliko knjiga. Čak i moje ime, stavljeno u okvir na kovčezima, napisala je moja tajnica strojem. U cijeloj ovoj sobi ne postoji baš ništa što bi bilo pisano mojom rukom.

Jedva se suzdržavao da ne preuzme sasvim situaciju u svoje ruke. Još je rano!

— To lukavstvo neće vas spasiti — reče Dean samouvjereno. — Kad vas ubijem, imat ću vremena da prekopam okolo i nađem nešto što bi...

Direktor ga prekine.

— Želite li možda pogledati u moje ladice? — on pokaže na pisaći stol za kojim je sjedio.

— Želite se, očigledno, dokopati prilike da mi preotmete pištolj.

— Ne pomišljam na nasilje; ono mi nije potrebno — odgovori ozbiljno Lumsden. — Borim se protiv vas svojim razumom, a i sami ste već uvidjeli neke slabe točke svojeg djetinjastog plana osvete.

U Deanovu glasu osjetila se nota očaja kad je progovorio:

— Najvažnije je da imam to pismo. Poslije vaše smrti odabrat ću ono koje će mi se učiniti boljim.

Prst u rukavici opet se skvrči na okidaču.

Lumsden se sledi.

— Jeste li sigurni da ste u povoljnoj situaciji da me ubijete?

— Nije se usudio načiniti ni najmanji pokret ali nastavi samouvjeren: — Uopće ne znate jesam li ljevak ili nisam. Kako onda da znate hoćete li opaliti u lijevu ili desnu sljepoočicu?

Dean ne odgovori. Malo pomalo, nakon duge tišine, direktor shvati da revolver više nije uperen u njega. Čekao je strpljivo, onda oprezno okrene glavu i podigne pogled do Deanova lica. To lice djelovalo je tako različito od onoga što je vidio maločas da je jedva suzdržao krik. Činilo se kao oličenje umora.

Lumsden je netremice gledao Deana. Ruka mu je sad bespomoćno visjela, revolver je bio uperen u pod. Glumac se polagano pokrene i pođe prema svom naslonjaču sav pogrbljen oslanjajući se teško na stol. Gotovo padne u naslonjač.

Direktor ne pokaže odmah kako mu je laknulo. Superiornost njegova razuma kao da mu je osigurala pobjedu, ali Deanova ruka još je uvijek počivala pokraj ruke koju je mrtvo položio na stol ispred sebe.

— Sutra — reče Lumsden — bit ćete mi zahvalni što nisam dopustio da počinite zločin.

Učinilo mu se da ga Dean uopće ne sluša. Gledao je izgubljeno, kao da mu misli lutaju negdje daleko.

Direktor podigne glas da preskoči tu čudnu barijeru koja se stvorila među njima.

— Nisam ja zao čovjek. Neću podići tužbu protiv vas. Ne želim da mi policija svojim ispitivanjima poremeti planove za putovanje.

Pogleda na sat. Preostalo mu je još manje od dvadeset minuta da se riješi tog neželjenog posjetioca. Mora to učiniti što prije, kako on ne bi uspio utvrditi je li dešnjak ili ljevak.

Dean uzdahne tako čudno kao da taj uzdah dolazi iz nekog drugog svijeta.

— Molim vas... — glas mu se jedva čuo. Pokaže na vrč s vodom na pisaćem stolu — Mogu li piti?

Lumsden se na vrijeme zadrži da mu ne pruži čašu.

— Poslužite se — odgovori kratko.

Voda malo oživi Deana. Ogleda se izgubljeno oko sebe. Lumsden osjeti sažaljenje prema njemu.

— Sada morate otići, gospodine Deane. Obećavam vam da nikome neću reći ni riječi o ovome. — Bez napora nastavio je govoriti normalnim glasom. — Pokušajte hladnije razmisliti o smrti svog sina. Tko zna kakvih bi vam još boli nanio? U njemu je zlo pustilo duboke korijene.

U nastojanju da se opravda, govorio je sve vatrenije.

— Znao sam sve, baš sve o njemu, znate... čak i za nedopuštene osjećaje koje je gajio prema jednom od profesora i prema Bowenu. jednom od učenika. U muškoj školi moramo paziti na te stvari. Svojem sam nasljedniku to povjerio. I sami možete zamisliti, nisam želio da zatekne u školi takvu nezdravu situaciju. Napokon, već i radi prijevare... — Naglo se prekine. Da se nije zaletio? Nije li rekao previše?

Neugodnu tišinu napokon prekine Dean.

— Oprostite, ali ne shvaćam o čemu govorite. Sve mi je to neshvatljivo. Nisam vas želio prekidati.

Lumsden jedva prikrije svoje likovanje. Posjetilac se još jednom ogleda po tamnoj sobi.

— Prije nego što sve objasnimo, hoćete li biti ljubazni i umjesto mene obaviti telefonski razgovor? — zamoli Dean.

Lumsden se ukoči.

— Previše zahtijevate.

— Ali to je neobično važno — Dean je proklinjao. — Mogu li onda sam nazvati?

Direktor potvrdno kimne glavom. Dean privuče telefonski aparat. Pri tom je nadlanicom pokrio revolver, ali se činilo da toga uopće nije svjestan... zapravo, činilo se da uopće nije svjestan svega što se događa; bio je zbunjen, uzbuđen.

— Halo, je li tamo bolnica St. Andrews? — upita umornim glasom.
— Molim vas doktora Boycea. Ovdje George Denham.

Zaklopio je oči.

— St. Andrews? Psihijatrijska bolnica? — direktorovo pitanje nalikovalo je više na tvrdnju.

Posjetilac kratko kimne.

— Halo, doktor Boyce?... Da, dođite odmah... brzo... — zatim pogleda Lumsdena. — Gdje se, zapravo, nalazim?

— Michelsonova škola. Parkway.

Čovjek ponovi ime i adresu, a onda spusti slušalicu.

— U toj sam bolnici već gotovo dvije godine.

— Šizofrenija? — upita oprezno Lumsden.

Drugi slegne ramenima.

— Nego, koliko je vremena potrebno da dođu dovde od St. Andrewsa?

— Deset do petnaest minuta.

— Rekli su mi da će poslati bolničara s vozačem. Liječnik neće doći.

Lumsden podigne obrve.

— Već vam se događalo, tako nešto? ... Hoću reći, nešto slično kao danas?

— Tri puta... ne, četiri — rekao je to indiferentnim glasom. — Više se ne sjećam. — Polako sjedne natrag na naslonjač i tek tada primijeti revolver. — Ja... ja sam to... donio sa sobom?

— Da. I čak ste mi njime prijeli.

Direktor bi se vrlo rado dokopao revolvera, ali još se nije usuđivao pomaknuti ni lijevu ni desnu ruku.

— A, ipak — mrmljao je posjetilac — dosad još nije bilo nasilja... To je prvi puta... — glas mu prepukne u očajanju.

— Nemojte odmah gubiti povjerenje u sebe. Medicina se danas vrlo brzo razvija. Čime se bavite u životu, gospodine...?

— Denham... George Denham — čovjek se sad neprekidno vrpeljio i pogledavao na sat, osluškivao dolazi li automobil. — Zašto vas to zanima?

— Došli ste ovamo tvrdeći da ste otac jednog od naših učenika. Željeli ste me ubiti tvrdeći da za to imate razloga. Zar se ne sjećate?

— Uopće ne — odgovori obeshrabreno posjetilac. Zatim stisne obim rukama glavu. — Pustite da se pokušam nečega prisjetiti. Sjećam se da sam pio čaj u blagovaonici... kruh, maslac, kolač s voćem... Zatim sam prešao u salon i odabrao najudobniji naslonjač. Uzeo sam u ruke novine. Ako se ne varam, »Chronicle«. Počeo sam čitati — zašuti i uzdahne. — Otada se više ničega ne mogu sjetiti...

Lumsden je gorio od želje da mu povjeruje, da uvjeri samoga sebe da je mladi Dean još živ.

— Kad ste već bili ovdje, u kojem času ste prestali biti otac opsjednut smrću svog djeteta da biste odjednom ponovo postali psihijatrijski bolesnik?

— Ne ide to samo tako... kao kad na fotografskom aparatu otvorite i zatvorite objektiv. Postoji neka vrsta »ničije zemlje.

— Odakle vam revolver?

— Ne znam — čovjek izvadi iz džepa lisnicu i prebroji novac. — Mora da sam ga usput kupio, jer znam da sam imao više novaca nego što sada imam.

Gotovo sasvim uvjeren u posjetiočevu iskrenost. Lumsden postavi ključno pitanje:

— Kako ste znali da je mladi Dean izbačen iz ove škole?

— Izbačen... jadni dječak...

Direktor sabere sav svoj uobičajeni autoritet.

— Kako je moguće da ste došli ovamo, a da za to niste znali? Zar izmišljate?

— Ja... ja... — mrmljao je čovjek više zbunjen nego posramljen. Počne čeprkati po džepovima, pa zajedno s rupčićem izvuče i izrezak iz novina.

Užasnim naporom volje direktor se suzdrži da ne pruži ruku i dohvati izrezak. Posjetilac mu pruži rupčić.

— Inicijali G. D., George Denham.

— Ili Gregory Dean — reče naglo Lumsden.

Posjetilac slegne ramenima kao da ga se to ne tiče mnogo. Pogleda na sat.

— Već bi morali biti ovdje.

— Nema sumnje.

Čovjek je trenutak razmišljao. U času kad je krenuo da spremi novinski izrezak i rupčić u džep, nešto mu privuče pogled, pa komad

papira pruži direktoru. Ovaj, još uvijek na oprezu, pruži obje ruke.

»Čuveni glumac Gregory Dean iznenada se avionom vratio s gostovanja. Njegov sin, Christopher, izbačen je iz Michelsonove škole.«

Lumsden opet postane sumnjičav.

— Ovdje se ne spominje samoubojstvo.

— Samoubojstvo? — zaprepasti se čovjek. Čas kasnije se snuži i reče tiho. — To nije vaša greška.

— Kako ste, na temelju ove kratke vijesti, izmislili priču o djetetovu samoubojstvu i o pismu koje je ostavio prije tog čina? — Lumsden je očajnički želio potvrdu da je Christopher Dean još živ i da mu nikakva policijska istraga neće pokvariti planove za putovanje.

Čovjek oblizne suhe usnice. Lice mu se grčilo.

— Zar sam ja... to rekao? Kako sam vas mogao tako mučiti? — on uzdahne. — Ja se strastveno identificiram s osobom identitet koje preuzmem. Neka pojedinost, sitnica, dovoljni su da odjednom postanem netko drugi... U ovom slučaju to su, možda, bili isti inicijali.

Odjednom se naglo digne.

— Evo... stigao je automobil.

Odjednom kao da mu se jako žurilo.

Lumsden se odluči za posljednji izazov, da vidi radi li se doista o bolesniku.

— Možda bi bilo najbolje da vas otpratim do bolnice i porazgovorom s liječnikom.

— Da, odlična ideja. Hajde, požurimo.

Direktor se ipak ne pokrene. Oklijevao je. Ako sada ode u bolnicu, tko zna kako će se dugo tamo zadržati. Možda čak zakasni da pođe na putovanje. U tom slučaju morao bi promijeniti sve planove, ponovno organizirati karte, rezervacije po hotelima, a to u ovo doba godine uopće nije jednostavna stvar. A posjetilac je na zadovoljavajući način dokazao tko je zapravo, pa nisu potrebne daljnje provjere.

— Hajde, idete ili ne? — pozove ga čovjek koji je već bio u hodniku.

— Pa, ne bi mi sad bilo zgodno. Imam još dosta toga da obavim.

— Hoćete li se barem javiti u bolnicu?

— Da. Čim se vratim s puta. Kako se zove vaš liječnik?

— Doktor Boyce.

— U redu, Neću zaboraviti.

Direktor ustane i pođe do vrata. Vidio je posjetioca kako nestaje u mraku hodnika.

Čas kasnije učinilo mu se da čuje automobilski motor. No odmah i posumnja. Što je ono govorio posjetilac o snazi sugestije?

Odjednom spazi da dršće cijelim tijelom, da je obliven hladnim znojem. Nervozno otvori nekoliko pretinaca, pa tek onda nađe bocu s ostatkom nekog alkoholnog pića, Pohlepno to ispije. Alkohol mu je pomogao da se malo sabere.

Pažnju mu privuče nešto blistavo što je ležalo pokraj njegova pisaćeg stola. Sagne se. Tek nakon nekoliko časaka shvati da u ruci drži tubu s kazališnom šminkom.

Sledi se.

U telefonskom imeniku pronađe broj bolnice St. Andrews. Okrene taj broj.

— Halo, je li tamo bolnica St, Andrews? Molim vas doktora Boycea. Hitno je.

Istog časa začuje se odrešit glas.

— Jeste li sigurni da ste nazvali pravu bolnicu? Kod nas nema liječnika s tim imenom,

— Samo da vas upitam još za jednog bolesnika — gotovo je vikao Lumsden. — Zove se George Denham,

Dok je grčevito stiskao slušalicu na uho, pogled mu padne na dva smiješna oproštajna pisma uz koja je ležao izrezak iz novina.

Ali revolver? gdje je revolver?

— Nema niti bolesnika koji bi se tako zvao — odjekne mu u uhu odrešit glas.

Lumsden ispusti slušalicu na telefon. Istoga časa pogled mu privuku dvostruke zavjese na prozorima. Pojavi se ruka u rukavici i razmakne zastore. Pojavi se i druga ruka koja je stezala pištolj.

Dean se skrivao iza zavjesa! Lumsden je bio siguran da je odanle mogao odlično vidjeti kako prihvaća bocu s pićem i prinosi je ustima kako podiže s poda tubu sa šminkom, kako lista telefonski imenik, okreće brojeve telefona... i to sve desnom rukom!

Dean se već približavao pisaćem stolu. Obišao ga je da bi se našao u pravom položaju... da bi opalio.

Kraj

ŽELEZNI

www.CroWarez.org

www.BosnaUnited.net

George Harmon Coxe - Čist posao

Zvala se Mary Heath, a kad je u službi nosila cipele sa srednje visokom potpeticom, bila je visoka metar šezdeset i osam. Težila je nepuna pedeset i dva kilograma; imala je sjajnu, crnu kosu i tamnoplave oči. Čvrsta donja čeljust, odavala je odlučnost i samopouzdanje.

Za uredovnih sati Maryno carstvo bilo je prvo od triju dizala u Caswell Buildingu. Kako je bila mlada — tek je navršila devetnaest — i prijazna, namještenici su se najradije većinom vozili s njome.

Iz nje je uvijek zračila neka radost; muškarci su to smatrali simpatičnim i u njenoj prisutnosti vladali bi se besprijekorno. Svoje šale i dvosmislenosti štedjeli su za Ethel i Lorettu iz druga dva dizala; Maryne starije kolegice bile su udate i vještije odgovaranju na golicave primjedbe.

Mary je već nekoliko mjeseci radila u prvom dizalu i redoviti su putnici u međuvremenu zamijetili da ona najviše drži do čistoće. Nije mogla utjecati na putnike izvana, no svi ostali nisu dopuštali da im pepeo cigarete padne na sag u njenom dizalu. Kad bi u vožnji pripalili cigaretu, šibicu bi odbacili tek napolju; prilikom otvaranja kutije cigareta u Marynoj kabini pripazili bi na to da gornji dio celofana opet stave u džep.

Ta sklonost redu i čistoći bila je za Mary podjednako tipična kao i čestitost i prijaznost. Pazila je na svoju vanjštinu; na neki joj je način uspijevalo da u svojoj sivoplavoj uniformi izgleda bolje od prsate Ethel ili Lorette s plavo obojenom kosom.

Kako je Mary u svom malom stanu održavala savršenu čistoću, nije uvidjela zašto kabina dizala, u kojoj je radila pet dana u tjednu, ne bi mogla biti isto tako čista i uredna. Tako je barem objasnila kad je Ethel jednoga dana iza preklopnog sjedala njene kabine otkrila metlicu. Ta tko bi prigovorio tome što je ona ponekad zaustavljala prazno dizalo između katova kako bi metlicom čistila sag?

Kad je Harry Gilmore, jednoga lipanjskog petka, u tri sata i pet minuta poslije podne ušao u predvorje Caswell Buildinga i krenuo prema Marynu praznu dizalu, njena ljubav prema redu opet je došla do izražaja. Kao drugi pazikuća i mehaničar, Harry je bio dužan da pregledava sve strojeve, počevši od uljnog grijanja do dizala. Na

sebi je imao prljavi kombinezon, a pod rukom sandučić sa alatom. Iz desnog kuta usta visila mu je cigareta.

— Mogu li se povesti, mala? — zapita on, ne izvadiвши cigaretu iz usta. — Moram popraviti vodovod u trećem katu.

Mary pogleda na veliki sat iznad ulaza i ustanovi da se za četiri minute mora naći u sedmom katu kako bi povezla Stana Nortona; drugi pogled baci na dugi pepeo na vrhu Gilmoreove cigarete.

— Naravno, Harry — odgovori tada. — No hoćeš li, molim te, otresti pepeo?

Harry se nasmiješi. Izvadi cigaretu iz usta, pogleda je sa svih strana, a onda svečanom kretnjom otrese pepeo.

— Vrlo rado, bakice — reče pri tome. — No što li ćeš samo raditi kad se udaš? Naravno, ako tvoj muž bude pušio. Hoćeš li ga odviknuti od tog prljavog tinjala pod nosom?

— Neću, sasvim pouzdano! Moći će pušiti koliko bude htio.

— Zar možda u kuhinjskom katu, lica okrenutog k zidu?

Mary se nevoljko nasmiješi. To je opet onaj tipični Harry.

Prisjeti se kako joj je odmah upao u oči kad se prije šest, ili pet mjeseci zaposlila ovdje. I kad neka žena ne bi bila naročito sklona crnokosim muškarcima, morala bi priznati da je Harry zgodan; malo prebučan i umišljen, no unatoč tome nipošto nesimpatičan.

Mary se to dojmilo. No ipak nije dopustila da se išta zamijeti, sve dok nekoliko dana poslije toga nije morao popraviti neku sitnicu na njenom dizalu.

Kad je Harry završio rad, na sagu su ostale mrlje od ulja — mast za podmazivanje i kudolja dospjele su u dizalo kroz otvoreni poklopac na stropu; sva ta prljavština bila je čak i ugažena u sag... Zamijetivši taj nemili poklon, Mary je bila previše ogorčena da bi se mogla savladati. Harryju je tako temeljito izrazila svoje mišljenje o tome da je mogao samo šutke zuriti u nju, a onda bijedno uteći. Čistačice su utrošile mnogo vremena da bi naposljetku uklonile mrlje, a Mary se potuži čak i Georgeu Allenu, prvom pazikući. Alien je, doduše, pokazao razumijevanje, no naposljetku je ipak otpratio Mary, ustanovivši kako su dizala uvijek prljava, a Harry je još srazmjerno čist u svome poslu.

Mary je već gotovo zaboravila taj slučaj kadli je Harry zaustavi jednoga dana po svršetku radnog vremena, upravo kad je htjela

napustiti zgradu. Isprića se zbog uprljanog saga i pozove Mary na večeru, kako bi barem djelimice popravio štetu. A Mary nije vidjela nikakva razloga da taj poziv odbije.

Poslije toga još tri puta iziđe s njime. No kako joj se nisu svidjeli njegovi prijatelji, ni njegovo vladanje, uz zahvalu je odbila daljnje pozive. A kad je on zamijetio da je neće moći nagovoriti, odustao je od daljnjih pokušaja zbližavanja. No unatoč tome ostali su prijatelji.

A u međuvremenu se Stan Norton potrudio oko Mary. Stan, sa svojim oklijevajućim smiješkom i ozbiljnošću, uistinu bi godinama mogao biti vjeran i pouzdan prijatelj.

No Mary se još uvijek voljela našaliti s Harryjem, pa je to učinila i sada.

— Moj suprug može pušiti posvuda i uvijek — uvjeravala ga je. — Pobrinit ću se da se u kući nađe dovoljno pepeljara i uvjerena sam da će biti toliko ljubazan da ih upotrijebi.

Prsata Ethel se upravo riješila nekoliko putnika i odmah pokuša iskoristiti povoljnu zgodu.

— Dođite, Harry — pozove ga — možete se povesti sa mnom. Na moj sag smijete uvijek otresti pepeo. Osim toga, Mary mora odmah prevesti poštu.

Harry odmah prihvati njenu ponudu.

— Povest ću se! — kimne Mary i nasmiješi joj se. — Neka ti ostane ta tvoja nauka, bakice!

Kad je Ethel spomenula poštu, Mary se sjeti svog tjednog zadatka, što ju je uvijek činilo pomalo nervoznom.

Napola zatvori vrata, a Cliff Forbes, vratar, koji bi inače zamjenjivao djevojike kad bi pošle na ručak ili na kavu, priđe dizalu kako bi joj pomogao.

Stajao je otprilike pola minute pred napola otvorenim vratima i upućivao posjetitelje na druga dva dizala. A onda su Mary i on kroz pancirano staklo što je sačinjavalo zid predvorja promatrali unutrašnjost City Banke, čiji se glavni ulaz nalazio na uglu zgrade.

Taj postupak osiguravanja novaca za isplatu plaća u »Tracy Construction Company« razrađen je tijekom vremena i bio je doista pouzdan, ukoliko je to uopće moguće.

Stan Norton je tog petka ujutro stigao u banku u deset sati, sa smeđim kožnatim kovčegom u ruci, kako bi odnio već izbrojane i u snopiće povezane novčanice. Ed Ewald, stražar na ulazu, napusti svoje mjesto na jednu minutu, kako bi Stana otpratio kroz predvorje do dizala kojim će ga Mary odvesti do sedmog kata, bez zaustavljanja. Tamo su postojala još samo dva poduzeća: »Tracy Construction Company« je unajmila pola kata, dok se u drugoj polovici smjestila neka škola za tajnice. Tijekom dana novac je podijeljen u isplatne vrećice, a čim bi se banka poslije podne zatvorila, započinjao bi drugi dio operacije.

U tri sata Ed Ewald je iznutra zaključao ulaze u banku, a onda se presvukao. Deset minuta zatim Mary ga je ugledala kako sa šešikom i u kaputu ulazi u predvorje. Klimne joj, posegne za slušalicom u vratarskoj loži i odabere broj »Tracy Com« parny« kako bi javio da je spreman. Tada spusti slušalicu i opet kimne prema dizalu.

— Sve u redu, Mary — reče Cliff Fojbses i iziđe pred vrata.

Vrata se nečujno zatvore. Dizalo se pokrene uz zujanje, a Mary osjeti napetost živaca... veću negoli ikada prije. Nije se pribojavala da bi se moglo što dogoditi... dizalo će se zaustaviti samo u sedmom katu, a onda opet u predvorju.

Ed Ewald je bio umirovljeni policajac, a prateći Stana jednom na tjedan, poboljšavao je svoj dohodak. Čim Stan stigne u predvorje. Ed će mu se pridružiti i pri tome zadržati ruku u džepu s pištoljem. Tada će se njih dvojica voziti desetak minuta taksijem do velikog gradilišta uz rijeku, tamo predati kovčeg s isplatnim vrećicama i vratiti se za pola sata.

Stan ju je u nekoliko navrata uvjeravao kako je sve to sasvim bezazleno, no Mary je bilo jasno da se pri tome ipak može nešto dogoditi. I stoga se bojala svakog petka, i uvijek bi joj laknulo kad bi ugledala kako su se Stan i Ed vratili.

Maryno dizalo uspori vožnju i zaustavi se. Vrata bešumno skliznu... i tada ga ugleda.

Zacijelo je stajao tik pokraj vrata, jer se našao u dizalu prije nego što se Mary uspjela pomaknuti. U prvom je trenutku bila toliko zaprepaštena da je ustanovila samo to kako muškarac drži u ruci revolver kratke cijevi, i kako je preko glave nabio papirnatu vreću s prorezom za oči.

Osjeti revolver na rebrima, a onda muškarac stane tik pokraj nje. Smeđa vreća, ispod koje je sakrio lice, djelovala je gotovo groteskno. Na trenutak mu pogleda u oči, ne zapazivši pri tome njihov oblik ni boju.

Glasno je sada izdavao zapovijedi zvučao je muklo i iskrivljeno:

— Ne mičite se! Ostanite gdje jeste! Ni glasa, inače ste mrtvi!

Ni za kakav novac na svijetu Mary ne bi mogla kriknuti niti se pomaknuti. Grlo joj se osušilo, stajala je kao ukopana.

— Provirite malo glavom — zapovijedi joj glas — kao da ga očekujete. Kad ga ugledate, nasmiješite mu se.

Mary poslušna i zapazi kako su se vrata na kraju hodnika otvorila. Gospodin O'Connor, predstojnik ureda, iziđe u hodnik i pogleda na obje strane. Pošto se odmakao, iza njega se pojavi Stan Norton i smiješeći se priđe Mary.

Zakrabuljeni je čuo vrata i korake kako se približavaju. Zato gurne Mary još čvršće cijev revolvera među rebra. To je zaboli, no Mary ipak nije dala glasa od sebe. Ugleda Stanov smiješak i začuje ga kako govori:

— Zdravo, draga! Točno kao uvijek!

Jednom je nogom već zakoračio u dizalo, a onda ugleda zakrabuljenu priliku pokraj Mary; no već je bilo prekasno. Sve se ostalo odvijalo tako brzo da se Mary poslije samo s mukom mogla prisjetiti točnog toka događaja.

Vidjela je kako je Stan zaprepašteno razrogačio oči. Vidjela je kako je naglo problijedio. A onda se našao u dizalu, no smeđeg kovčega odjednom više nije bilo u njegovog ruci. Zakrabuljeni mu je već oteo kovčeg i sada više nije prijetio Mary, već Stanu.

— Šesti kat! Ali nešto brže!

Ni sama nije znala kako, ali ipak je naposljetku uspjela pritisnuti pravo dugme. Vrata se zatvore. Dizalo se spusti za jedan kat niže, a onda se zaustavi. Kad su se vrata otvorila, zakrabuljeni gurne Stana u hodnik. Dohvati Mary za ručni zglob, i ona izgubi ravnotežu i posrne kroz vrata. Cipele joj skliznu po glatkom podu. Prije nego što joj je uspjelo ponovo pronaći ravnotežu i okrenuti se, dizalo se već automatski zatvorilo.

Hodnik je odjednom bio sasvim miran i prazan, a kad se ona okrenula za Stanom, ovaj se već pokrenuo. Lice mu je bilo kao od

kamena i nije se ni zanimao da li se Mary što dogodilo.

— Potrči do najbližeg telefona! — zapovjedi joj. — Požuri! Nazovi policiju!

Mary je razumjela, no u svojoj je zbunjenosti najprije pošla za Stanom, iako nije znala što je on htio kod željeznih protupožarnih vrata na kraju hodnika. Tek kad je otvorio vrata, bilo joj je jasno da je namjeravao spustiti se niz stube i pokušati razbojnika dočekati u predvorju. Uvidjela je također da će mu to vjerojatno uspjeti; no to ju je i prestrašilo, jer je znala da je razbojnik naoružan.

— Nemoj, Stan! Molim te...

Nalazili su se na stubama između katova kad se Stan okrenuo k njoj i uhvatio je za ramena. Mary se trgne... sada je zamijetila očaj u izrazu njegova lica.

— Nazovi policiju! — zapovjedi joj. — Brzo!

Tada potrči dolje preskakujući po tri stube odjednom. Mary se okrene i pobraza uza stube. Napusti stubište u sedmom katu i potrči u ured »Tracy Company« kako bi tamo našla pomoć.

Ni sama nije točno znala što je rekla, no postala je nestrpljiva, jer zbunjena tajnica u prijemnoj sobi nije shvatila što ona želi. Kad je tajnica naposljetku podigla slušalicu i počela birati broj, gospodin O'Connor slučajno iziđe iz svog ureda. Mary ga zamoli za pomoć, i gospodin O'Connor shvati brže. Nije gubio vrijeme, već samo zamoli svoju tajnicu da alarmira policiju; tada dohvati Mary za ruku i požuri s njome napolje.

Slijedeće minute bile su za Mary Heath sasvim zbrkane. Kad su stigli u predvorje, ona ugleda Stana kako uzrujano razgovara s Edom Ewaldom i uzdahne s laknućem, jer mu se ništa nije dogodilo. Tada zamijeti da su vrata njenog dizala zatvorena. Osvijetljeno dugme pokazivalo je da se dizalo nalazi u prvom katu. Čula je kako je gospodin O'Connor zapovijedio Ewaldu da do dolaska policije pretraži svakoga tko bi htio napustiti zgradu. Gospodin O'Connor uđe u drugo dizalo, a Stan pođe za njim.

Nitko nije zahtijevao od Mary da im se pridruži, no ona to ipak učini. Ethel, koja je do sada sve to nijemo promatrala, bila je dovoljno inteligentna da ne postavlja nikakva pitanja, a gospodin O'Connor je govorio samo jednom.

— Jeste li u posljednjih nekoliko minuta dovezli koga iz prvoga kata?

— Nisam, gospodine — uzvratila Ethel.

Pošto su ustanovili da je Maryno dizalo prazno, Stan se okrene i potrči k protupožarnim vratima. Gospodin O'Connor poviče za njim i zapita ga kamo namjerava, a Stan mu uzvratila:

— U podrum! Kako nije bio u predvorju, možda se sakrio tamo dolje!

Gospodin O'Connor duboko udahne. Pogleda Mary.

— Ovdje više ništa ne možemo učiniti — reče on. — Bit će najbolje da pođemo u moj ured i tamo pričekamo policiju.

Narednik Cheney, koji je stigao tri ili četiri minute nakon dvojice ljudi iz patrolnog automobila, preuzme rukovođenje istragom. Veći dio vremena provede u uredu gospodina O'Connora gdje je razgovarao s nekoliko ljudi i primio izvještaj svojih suradnika.

Dva sata nakon pljačkaškog prepada još uvijek je sjedio na istom mjestu, a Mary je također bila tamo.

Nije više napuštala tu prostoriju, a ono što se tamo događalo samo je pojačalo njen prvi dojam o naredniku Cheneyu: smatrala ga je neugodnim čovjekom i osjećala je strah pred njim. Cheneyu je bilo otprilike četrdeset i pet godina, kosa mu je na sljepoočicama posijedila, a lice mu je bilo nepomično i četvrtasto, dok se vrlo tanke usne nisu nikad nasmiješile. Govorio je ravnomjerno, no glas mu je uvijek zvučao pomalo nepovjerljivo, a svijetle sive oči, što su oštro promatrale svaku pojedinost, izgledale su kao da mogu čitati čak i misli.

Mary nije znala je li on poklonio povjerenje njenoj izjavi, a Cheney nije dopustio da se zamijeti kako je prepoznao Stana Nortona, sve dok o svemu nije porazgovarao, sve dok sve nije bilo zapisano.

A tada reče nešto od čega Mary još i danas podilazi jeza kad se toga sjeti. Ona se prisjeti kako je on pogledao Stana i rekao:

— Ta mi se poznamo, zar ne, Nortone?

— Točno — složi se Stan.

— Slučaj Lollar, zar ne?

— Da, gospodine.

— Hrom... čini se da se povijest i ovoga puta ponovila.

Gospodin O'Connor, koji je slušao bez razumijevanja, raspita se sada za slučaj Lollar, a narednik mu ga opiše.

Maryn očaj postajao je iz trenutka u trenutak sve veći dok je slušala kako Cheney opisuje onu prijašnju uspješnu pljačku novca za isplatu plaća u koju su bili upleteni Stan i jedan naoružani stražar prije tri godine. Pa ni činjenica što je Stanova nevinost poslije nesumnjivo dokazana nije sada više mogla poslužiti kao opravdanje za to da je on taj slučaj prešutio. Gospodin O'Connor se izrazio u skladu s time, a Stan mu objasni da nije stvar držao dovoljno važnom.

— Kad sam ovdje započeo, nisam imao nikakva posla s novcem za isplatu plaća, gospodine.

— No kad sam vam poslije povjerio taj zadatak...

— Znam, gospodine — reče Stan. — Nisam smatrao mogućim da bi mi se to moglo dogoditi drugi put.

Gospodin O'Connor nije više govorio o tome. Pričekao je da Cheney sasluša Eda Ewala, Georgea Aliena i Harryja Gilmorea. Čuo je što su policajci izvijestili nakon toga što su pretražili zgradu i ispitali svakoga tko ju je htio napustiti.

Nakon ukupno dva sata Cheney ponovo progovori i ustanovi da je tijekom godina naučio kako najočitije rješenje obično predstavlja i ispravno rješenje.

— Gdje ste sakrili kovčeg, Nortone? Tko vam je pomogao?

Stan se usprotivio; Mary također. Rekli su istinu. Sve se dogodilo upravo onako kako su opisali, a Stan je stigao u predvorje praznih ruku. Ed Ewald i Cliff Forbes mogli su potvrditi tu izjavu.

— Jasno — reče Cheney. —

— Međutim, u prvom je katu bio otvoren prozor na stubama. — Okrene se k Stanu: — Bilo je potrebno da na putu prema dolje samo izbacite kovčeg kroz prozor. Neposredno ispod njega nalazi se asfaltirano unutrašnje dvorište u koje se može doći kroz stražnji izlaz Taylor Buildinga u slijedećoj ulici. Vaš sudionik trebalo je samo da pričeka u dvorištu, a onda prihvati kovčeg i sasvim mirno odnese ga odavde.

Mary je očekivala da će se Stan još jednom usprotiviti. Očekivala je odlučno i ogorčeno poricanje; no umjesto toga vidjela je samo beznadno klimanje glavom. Stanovo držanje izazvalo je u njoj

potištenost, no to je nije spriječilo da Cheneyu kaže što misli o njegovoj besciljnoj tvrdnji.

Složila se s time da je počinitelj pažljivo planirao pljačku i da ju je izvršio s upravo zapanjujućim poznavanjem svih pojedinosti mjesta zločina. No kako je s ostalima? Što je, na primjer, s Georgeom Allenom, prvim pazikućom, koji se navodno nalazio u podrumu, iako to nije mogao dokazati? I kako je s Harryjem Gilmoreom, koji je navodno popravljao vodovod u trećem katu?

Cheney joj dopusti da izgovori sve što je naumila, a onda joj odgovori na svako pitanje. George Allen se nalazio sam u svojoj radionici u podrumu, no tamo policajci nisu pronašli ni novac ni kovčeg... prema tome, kako bi Alien mogao biti počinitelj? A Harryja Gilmorea vidio je u trećem katu jedan službenik: u zahodu za muškarce popravljao je vodovod.

— Čovjek se nije mogao prisjetiti točnog vremena — reče Cheney — no to je bilo između tri i deset i tri i petnaest.

U uredu gospodina O'Connora sve se smiri. Namještenici su već otišli, tako da su ostali samo narednik Cheney i njegovi ljudi.

Cheney pogleda na pisaći stol gospodina O'Connora i pripali lulu. Mary nasluti da je preslušavanje završeno; Cheney se okrene k Stanu.

— Slušajte, Stanley — reče on — ne biste li pošli na policijsku stanicu kako biste nam dali nekoliko izjava?

Mary pogleda Stana koji jedva primjetno tržne ramenima. Ona osjeti kako on izbjegava njen pogled.

— Rekao sam sve što znam — uzvрати on.

— Onda ćete morati to još jednom ispričati. Poručnika će zacijelo zanimati vaša priča. Možda će vam i sam postaviti nekoliko pitanja. A možda ću se i ja sjetiti još kojeg pitanja. Ne znam koliko će nam vremena za to biti potrebno... možda bismo do četiri ujutro mogli završiti. No vremena imamo koliko hoćemo.

Cheney ustane i uzdahne.

— Vi i Mary namjeravate se uskoro ženiti?

Stan kimne bez riječi.

— Danas poslije podne postigli ste lijep uspjeh... gotovo deset tisuća dolara.

— Slušajte ... koliko ću vam put još morati reći da nisam ništa...

— Znam — prekine ga Cheney.

— No mogu vam već sada obećati da nećete moći u miru uživati taj novac ukoliko se nalazi kod vas. Od sada ćemo vas neprestano pratiti. Uбудućе ćete morati položiti račun za svaki cent što ga potrošite, a mi ćemo vam neprestano biti za petama. Nije to nikakva dječja igra... to je čak prokleta loš start za mladi brak. Pođite samnom!

Krene sa Stanom prema vratima, ali tamo još porazgovori s jednim od svojih ljudi. Tada se još jednom vrati i zastane ispred Mary.

— Bit će nam potrebna i vaša izjava, no neka pričeka do sutra ujutro.

— Rekla sam istinu — ponovi Mary.

— Pomalo vam počinjem čak vjerovati.

Nije znala je li ga dobro razumjela.

— Ako vjerujete meni, morate vjerovati i Stanu.

Cheney strese glavom.

— Koliko je vama poznato, sve se dogodilo upravo onako kako ste nam opisali. No postoji još jedna mogućnost što je niste uzeli u obzir.

— Cheney izvadi lulu iz usta. — pretpostavimo ovako: jedan čovjek, za kojega još nikada niste čuli, čovjek koji točno pozna vremenski tok i sve pojedinosti, ušao je u predvorje nešto poslije tri sata s revolverom u džepu i presavijenom papirnatom vrećom ispod kaputa.

Cheney zastane na trenutak i povuče iz svoje lule.

— Prepad se odvija upravo onako kako ste nam vi ispričali. Vi i Stanley nalazite se u šestom katu, i sada vas je onaj treći gurnuo iz dizala. Stanley je otrčao. Vi ste pojurili k obližnjem telefonu. U međuvremenu je momak s kovčegom stigao u prvi kat, potrčao k otvorenom prozoru i izbacio kovčeg napolje. Tada se opet penje uza stube i prvom se prilikom iz drugog ili trećeg kata vraća dolje. Tko će ga sada zadržati? On uopće nije sumnjiv, nema uza se nikakva paketa i može napustiti zgradu nakon kratkog pretraživanja od strane stražara i vratara. Tada obilazi blok, ulazi u unutrašnje dvorište iza Taylor Buildinga...

Mary ga prekine. Misao koja se nalazila iza Cheneyeve rekonstrukcije nije joj se nimalo svidjela.

— Ali kako bi to netko mogao učiniti bez Stanove pomoći?

— To se i ja pitam — škrto uzvratu Cheney.

Nije više govorio. To bi bilo suvišno. Mary je sasvim točno znala što je mislio, a kad su napustili ured i u hodniku pričekali dizalo, misli su joj se još uvijek vrtjele oko iste teme. Tada se prisjeti prve pljačke novaca za plaće, u koju je Stan bio upleten, no odmah se utješi kako stan sasvim pouzdano nije bio povezan s time... barem ne Stan kojega je ona poznala i voljela. Cheney je zacijelo u zabludi.

Vrata dizala se otvore. Ušavši u kabinu i zamijetivši mrlje od ulja na sagu, Mary se morala savladati da ne brizne u plač. Zašto je ovdje bilo sve tako prljavo uvijek kad bi ona na nekoliko sati napustila svoje mjesto? Nitko se nije brinuo je li dizalo čisto ili prljavo. Oči joj se ispune suzama. Glava joj je bila oborena sve dok nisu stigli u predvorje.

— Moram još jednom u prvi kat — ustanovi ona; kako je Cheney očito nije razumio, objasni:

— Moram se presvući.

Vrata se opet zatvore. Mary ponovo pogleda u pod. Tamne mrlje doista su bile od ulja i ona se zapita hoće li ih čistačice moći ukloniti do sutra ujutro. Sag je do sada samo jednom bio uprljan, no tada...

Mary se brzo spusti na koljeno. Da, mrlje doista potječu od ulja. Tada joj srce odjednom brže zakuca: padne joj na um što to znači.

Ustane i polagano se okrene. U bočnoj stijeni dizala bila su gotovo nevidljiva vrata; odavali su ih samo mali procijepi i vrlo mala ključanica. Ta su vrata bila predviđena za spasavanje putnika kad bi dizalo zastalo između katova. U tom bi se slučaju susjedno dizalo dovelo na istu visinu, a putnici bi mogli prijeći u drugo dizalo kroz otvorene izlaze za nuždu. No ipak je postojao još i drugi izlaz iz kabine, a kad je Mary pogledala prema stropu, osjeti kako se njena napetost penje do krajnjih granica.

Mary se nije osvrnula na to što se dizalo već zaustavilo, već se prisjećala dana kad su mast za podmazivanje i uljem natopljena kudelja pale na njen sag kroz otvoreni poklopac.

Kad je preklopno sjedalo pritisnula prema dolje, na pod padne mala metla, no ovoga se puta nije osvrnula za nju. Stane na sjedalo, osloni se na stijenu rukama i tako zadrži ravnotežu. Lagani pritisak prstom bio je dovoljan da pomakne zasun otvora za nuždu. Mary se još više

uspravi, odmakne poklopac u stranu i opipa rub otvora i tada naiđe na nešto sasvim različito od mašču namazanog metala.

Mary se podigne na vrške prstiju kako bi to mogla bolje dohvatiti. Noktima privuče predmet tako da ga je naposljetku mogla uhvatiti. Tada u otvoru ugleda rub kovčega. Povlačila je i dalje, sve dok kovčeg nije pretegnuo, skliznuo joj iz ruke i pao na sag.

Skoči na pod i prebaci preklopno sjedalo. Još je uvijek zurila u smeđi kožnati kovčeg na kojemu su se vidjele velike mrlje od masti... a onda začuje iza sebe slabi šum. Prije nego što se mogla okrenuti, doslovce se skamenila kad joj je poznati glas rekao podrugljivim tonom:

— Vidi, vidi, tko bi to pomislio! Stan i ti... ipak ste vi to učinili?

Harry Gilmore stajao je na vratima i smješкао se. Na sebi je imao dobro krojeno plavo odijelo i ogrtač preko ruke. Zamišljeno je promatrao Mary i pri tome stiskao oči.

— Nismo mi imali nikakve veze s time — ogorčeno uzvratila Mary.

— Odakle si onda znala da se kovčeg nalazi tamo gore?

— Nisam to znala. — Pokaže na uprljani sag. — No palo mi je na um da je sag već jednom bio uprljan kad si ti radio tamo gore pokraj otvorenog poklopca. Tada mi je odjednom postalo jasno gdje je sakriven kovčeg. Ne znam kako ti je to pošlo za rukom, Harry... no policija to mora saznati... — Nije više govorila, jer je on učinio neočekivanu kretnju rukom. Tada odjednom ugleda pred sobom isti onaj revolver što ga se tog poslijepodneva već jednom uplašila. Prije nego što je shvatila što to znači, Harry je ušao u dizalo i opet zatvorio poklopac. Dohvati kovčeg i gurne Mary.

— Dođi, mala!

— Kamo?

— U vašu garderobu. Potrebno mi je malo vremena kako bih mogao razmisliti o svemu.

Harry je izgura ispred sebe u hodnik. Pođu dalje jedno do drugoga, skrenu ulijevo i zastanu pred jednim vratima na kraju drugog hodnika. Mary izvadi svoj ključ iz torbice, a kad je brava škljocnula, uđu u odužu prostoriju čiji se namještaj sastojao od metalnih ormara na jednom zidu, tri stolca od željeznih cijevi, kauča, okruglog stolića i električnog kuhala.

— Samo se ne daj smetati — reče joj Harry nasmiješivši se. — Presvuci se!

Mary se učini da je to mislio sasvim ozbiljno. Kad je uvidjela kako nema nikakva drugog izbora, priđe svom ormariću i otvori bravu na brojčanu šifru. Izvadi sivu haljinu i kaput, a onda ih položi na kauč pokraj torbice. Tada okrene Harryju leđa, brzo svuče uniformu i navuče haljinu preko glave. Nije ni pokušala pogađati kakav je Harryjev naum s njom; no unatoč tome napregnuto je razmišljala, jer je bezuvjetno htjela saznati kako je Harry izvršio taj zločin.

— Kad si Stana i mene ostavio u šestom katu, spustio si se u prvi kat — ustanovi Mary. — Za vožnje si imao dovoljno vremena da sakriješ kovčeg tamo gore. Izišao si na stube, uvjerio se da su prazne... Stan je vjerojatno već sišao u predvorje, a onda si se opet popeo u treći kat. No kada si se presvukao?

— U trećem katu postoji prazna uredska prostorija, pokraj zahoda za muškarce. Kad sam se s Ethel odvezao gore, ispod kombinezona sam imao staro odijelo. U onoj praznoj uredskoj prostoriji morao sam samo skinuti kombinezon i ostaviti sandučić s alatom.

— No jedan te namještenik navodno vidio u zahodu...

— Bila je to sretna slučajnost koju, naravno, nisam očekivao — reče Harry. — Nitko me nije vidio na povratku iz prvog kata, sve dok se nisam ponovo obukao i uzeo alat iz praznog ureda. U zahod sam svratio samo zato da bih razderao papirmaim vreću, bacio komadiće u zahodsku školjku i spustio vodu. Momak je naišao na mene upravo kad sam izlazio.

— A večeras si čekao da ja napustim kabinu...

— Točno, mala, da nisi tako znatiželjna, sve bi bilo sasvim jednostavno. — Harry prokume tiho preda se. — Taj prokleti poklopac ne može se otvoriti, a da pri tome ne ispadne nešto ulja i prljavštine... no to je samo tebi upalo u oči.

— A kako ćeš odnijeti sve te isplatne vrećice, a da to nitko ne zamijeti? — zapita ga Mary.

— Zato sam i ponio ogrtač. U dva džepa stane sav sanduk naranči. No sada mi i ti možeš pomoći.

Uzme njenu torbicu i pažljivo je pregleda. Torbica je bila prilično velika, tako da je Mary u njoj donosila i svoj ručak. Harry otvori kovčeg i nekoliko vrećica prebaci u Maryinu torbicu. Preostale

vrećice strpa u džepove svog ogrtača. Dok je Mary stavljala uniformu u ormar, Harry ubaci smeđi kožnati kovčeg na dno ormara.

— To je najbolje mjesto — reče Harry. — Ako ga policajci ujutro pronađu, tvom će prijatelju biti još teže.

— Zašto? — začudi se Mary. — Jednostavno ću reći istinu.

— Nećeš reći uopće ništa, mala! S tobom imam drugačije namjere. — Pokaže revolverom prema vratima. — Sada ćemo zajedno napustiti zgradu. U predvorju vjerojatno sjedi noćni stražar, a možda su mu pridali i jednog policajca kao pojačanje. No mi nećemo dopustiti da nas zaustave, razumiješ li? Već sam dva puta sjedio u Pennsylvaniji, a ovoga sam puta preduboko zaglibio da bih mogao odustali. U slučaju potrebe pucat ću bez obzira na sve, a ti ćeš biti prva na redu, razumiješ li?

Mary se izmenadila kad je zamijetila da je dizalo još uvijek čeka, no tada joj padne na um da su bili odsutni samo nekoliko minuta. Ogrtač s ovećim dijelom vrećica Harry Gilmore prebaci preko ruke kako bi sakrio revolver. Dok se dizalo spuštalo, Mary je jedva slušala Harryja koji je još jednom upozori da ne smije učiniti pogrešan korak. U mislima se bavila sasvim drugim problemom. Nije znala kakve su daljnje Harryjeve namjere s njom, no nešto drugo bilo joj je sasvim jasno: dogodi li joj se nešto, ne vrati li se, policija će posve sigurno pronaći smeđi kožnati kovčeg u njenom ormaru, i Stan će biti nevin osuđen.

No kad je izišla iz dizala, ugleda narednika Cheneya kako stoji a kutu pokraj prodavaonice novina i razgovara s noćnim stražarom. Mary je postalo jasno da je to jedina mogućnost... ujedno i posljednja. Bila je duboko uvjerena da je Harry Gilmore u stanju ostvariti svoju prijetnju. Znala je da će u slučaju potrebe bezobzirno pucati, kako bi izbjegao još jedno uhićenje. Nije mogla viknuti i tako privući pažnju Cheneya, no na svu sreću mogla je neupadljivom kretnjom otvoriti torbicu, tako da je otvor zijevnuo.

Mary se mogla samo ponadala da će Cheney pogledati u otvorenu torbicu i ugledati isplatne vrećice. Polovičan smiješak sledi joj se na licu; blizina Harryja Gilmorea sada je bila upravo neugodna. Kad su prolazili pokraj prodavaonice novina, Cheney i Charlie Doyle, noćni stražar, polagano su se uspravili.

— Sjetio sam se da bih vas mogao povesti kući — reče Cheney.

— Ne, mnogo vam hvala, naredniče — odgovori Mary savladavši se s mukom. — Harry me već prati

— Točno — složi se Gilmore. — Čak i s užitkom!

Dok je govorila, Mary zastane, tako da je Cheney morao jasno vidjeti otvorenu torbicu. No ništa se nije dogodilo i Gilmore je neupadljivo gurne naprijed. Mary se polagano pomakne. U tom trenutku Cheney naposljetku zapazi njenu torbicu. Zagledao se u nju i čini se da isprva nije shvatio što vidi.

— Trenutak, Mary — reče konačno.

Tada ona odjednom prihvati inicijativu. Okrene se na desnoj potpetici, pa istodobno zamahne rukom i torbicom prema Harryjevu revolveru. Zaprepašteno i užasnuto očekivala je hitac. A onda konačno shvati da je Harry u prvom trenutku bio zatečen od iznenađenja.

Torbica pogodi ruku s revolverom. Mary začuje prigušeni prasak hica što je naposljetku pao, a onda ugleda dvanaestak vrećica kako padaju prema tlu. Znala je da nije povrijeđena, no kad je zbog zamaha naletjela na Harryja, on je žestoko odgurne od sebe. Mary padne, udari obim koljenima o mramorni pod, a onda začuje i drugi hitac.

Kada je polagano podigla glavu, Harry je ležao na podu ispred Cheneyja i noćnog stražara. Chaney je držao u ruci revolver kratke cijevi, a Charlie Doyle je povlačio Harryja za ovratnik.

Chaney je još uvijek bio previše zbunjen da bi pomogao Mary koja je trljala bolna koljena. Nije se naljutila na njega no sada je nastupila prirodna reakcija i jedno ju je koljeno žestoko zaboljelo. Stoga joj je glas zvučao oštrije nego što je namjeravala kad se okrenula k Cheneyu.

— Shvaćate li pomalo da Stan nije imao nikakve veze s pljačkom novaca za isplatu plaća? — zapita glasno. — Zar je potrebno da vam sve najprije objasnim kako biste ga ostavili u miru?

Mary odmah požali zbog te drskosti, no Cheney se samo nasmije. Priđe joj, pomogne joj da ustane i zapita je nije li povrijeđena. Tada mu Mary ispriča što se dogodilo u dizalu i sve što je znala. Nije to dugo potrajalo, a onda Cheney postupi odlučno: Harryju Gilmoereu stavi lisice na ruke, a Charlieju Doyleu zapovjedi da sakupi vrećice.

Nakon toga nazove policijsku stanicu.

— Povest ću mladića — reče tada Cheney — a po vas, Mary, odmah će stići automobil. Za vama je dan pun uzbuđenja i mogu zamisliti koliko želite kući kako biste stavili hladan oblog na koljeno.

— A kamo ćete odvesti Harryja? — zapita Marry.

— U stanicu.

— Je li Stan tamo?

— Da.

— Onda ću i ja s vama. Bude li me uopće tko danas pratio kući, onda će to biti Stan.

— Dobro... dobro... — otegne Cheney odmahnuvši rukom i nasmiješivši se pri tome.

Mary otrese kaput, pogleda u zrcalo kako bi provjerila je li joj kosa uredna, a onda se okrene Charlieju Doyleu.

— Hoćete li mi učiniti uslugu, Charlie?

— Naravno, Mary.

— Kažite, molim vas, čistačici da očisti sag u mojem dizalu kako bi ujutro pristojno izgledao.

Charlie joj obeća... a Mary je bila spremna povesti se sa Cheneyem — k Stanu.

Kraj

ŽELEZNI

www.CroWarez.org

www.BosnaUnited.net

**Dashiell Hammett -Samo se
jednom može biti obješen**

— Zovem se Romald Ames — progovori Samuel Spade. — Želio bih razgovarati s gospodinom Binnettom, gospodinom Timothyjem Binnettom.

— Gospodin Binnett se odmara, gospodine — uzvratil glavni sobar sa stanovitim oklijevanjem.

— Hoćete li, molim vas, ustanoviti kad će me moći primiti? Važno je. — Spade se nakašlja. — Upravo se vraćam iz Australije. Radi se o njegovim tamošnjim poslovima.

Glavni sobar se okrenu.

— Odmah ću se raspitati, gospodine.

Požuri uza stube i nestade.

Spade pripali cigaretu.

Glavni sobar se opet pojavi.

— Žao mi je, gospodine — Ne smijemo ga smetati... Međutim, može vas primiti gospodin Wallace Binnett, nećak gospodina Timothyja...

— Puno hvala — promrmlja Spade i pođe za glavnim sobarom prema stubištu...

Wallace Binnett bijaše vitak tamnokosi muškarac Spadeovih, dakle četrdesetih godina, dobra izgleda. Sa smiješkom ustade iz klubskog naslonjača.

— Molim vas, zauzmite mjesto, gospodine Ames — ponudi posjetitelja, a onda i sam sjede. — Kažu mi, dolazite iz Australije...

— Točno. Vratio sam se upravo jutros.

— I želite poslovno razgovarati s mojim stricem?

Spade strese glavom.

— To svakako ne... ali raspoložem nekim obavještenjima... po mom mišljenju hitnim...

Wallace Binnett se zamišljeno zagleda u pod; naposljetku podiže glavu.

— Učinit ću sve što mogu kako bih ga nagovorio da vas primi, gospodine Ames... no ne mogu vam jamčiti za uspjeh...

Spade bijaše pomalo iznenađen.

— A zašto ne?

Binnett sleže ramenima.

— Zapravo je on pomalo neobičan. No molim vas, nemojte me krivo shvatiti. Mozak mu, čini se, radi sasvim normalno, ali je osjetljiv i sklon pretjerivanju, poput svih starih ljudi koji više nisu sasvim zdravi... Eto, ponekad zna biti poprilično težak.

— Prema tome, već je jednom odbio da me primi? — zapita Spade sasvim polagano.

— Da.

Spade ustade. Na licu mu se nisu zapažale nikakve promjene; bijaše bezizražajno kao i prije.

Binnett hitro podiže ruku.

— Pričekajte... ta pričekajte malo! — zaustavljaše ga. — Potrudit ću se da ga nagovorim. Možda... — Njegove tamne oči odjednom poprime oprezan izraz. — Ne želite li mu možda ipak nešto prodati?

— Ne.

— Dobro, onda ću možda...

Na vratima se pojavi mlada žena. Bijesno doviknu:

— Wally, onaj stari luđak je...

Zastade u po rečenice i sa zaprepaštenjem prekri usta rukom.

Spade i Binnett ustadoše istodobno. Binnett će joj sasvim ravnodušnim tonom:

— Joyce, to je gospodin Ames. Moja šurjakinja Joyce Court.

Spade se lagano nakloni.

Joyce Court se zbunjeno nasmiješi.

— Oprostite mi, molim vas...

Bila je visoka, plavooka, tamnokosa i približno dvadeset i pet godina stara. Lice joj je

djelovalo osebujno. Na sebi je imala kućno odijelo od plavog satena.

Binnett je zapita sa smiješkom:

— I što se tako strašno dogodilo?

Mlada žena učini bijesan pokret rukom i htjede nešto reći. Naposljetku strese glavom, pogleda prema Spadeu i reče:

— Ne smijemo gospodinu Amesu dodijavati takvim stvarima. Ukoliko vi...

Tu zastade.

Spade se još jednom nakloni.

— Razumljivo samo po sebi — reče uljudno.

— Neće dugo potrajati — obeća Binnett i sa Joyce napusti sobu.

Spade priđe k otvorenim vratima, zastade na pragu i napregnuto osluhnu. Koraci bijahu sve tiši. Uskoro se više nisu čuli...

Kad je odjeknuo krik, Spade je još uvijek stajao na istom mjestu. Bio je to krik žene... visok, vrištav, ispunjen strahom. Tada prasnu hitac iz pištolja čija se jeka usporeno odbijala od zidova i stropova. Spade potrči u hodnik.

Stube su započinjale šest metara daleko od vrata. Spade potrča uz njih, preskačući po tri odjednom. Krenu ulijevo. U hodniku pred njim ležala je žena.

Wallace Binnett klečao je pokraj nje, držao je za desnu ruku i vikao glasom u kojemu se razabirao prizvuk zaklinjanja:

— Draga, Molly, najdraža!

Joyce Court stajala je iza njega, lomila ruke i jecala.

Žena na podu nalikovala je Joyce Court, no bila je od nje starija, a i izraz lica bio joj je tvrdi.

— Mrtva je, ubijena... — reče Wallace Binnett s nevjerdom u glasu i pogleda prema Spadeu. Lice mu je bilo blijedo poput krede.

Na svijetloj haljini mrtve pojavi se tamna mrlja što se sve brže širila.

Spade dotaknu ruku Joyce Court.

— Pozovite policiju i hitnu pomoć — reče joj. Kad je ona potrčala prema stubama, Spade se obrati Wallaceu Binnettu: — Tko je...

Iza Spadea netko tiho zajeca.

Okrenu se i kroz otvorena vrata sobe ugleda nekog starca kako u kućnom odijelu leži poprijeko na krevetu. Glava, ramena i jedna ruka tromo su mu visjeli preko ruba kreveta. Drugom se rukom držao za grlo. Stari prostenja još jednom; vjeđe mu zatreptaše, ali ne otvori oči.

Spade priđe krevetu i oprezno pridignu starca na jastuke. Stari opet prostenja i mače ruku s grla. Tamo su se vidjeli crveni tragovi davljenja. Čovjek je bio mršav, a naborano ga lice činilo starijim od njegove stvarne dobi.

Na stolu pokraj kreveta nalazila se boca za vodu od brušena stakla i jedna čaša. Spade poprskala, starčevo lice. Kad su mu se pokrenule vjeđe, nagnu se nad čovjeka i tiho ga zapita:

— Tko vas je napao?

Vjeđe se otvoriše, tek toliko da pokažu sive oči oblivene krvlju. Stari se ponovno uhvati za grlo, a onda odgovori zamuckujući:

— Jedan muškarac. On...

Spade učini nestrpljivi pokret rukom.

— Kamo je otišao?

Starac s mukom podiže ruku prema stražnjem dijelu kuće, a onda mu se ruka opet spusti.

Pokraj Wallacea Binnetta koji je još uvijek klečao uz mrtvu ženu, sada bijahu glavni sobar i dvije djevojke.

— Tko je to učinio? — zapita ih Spade.

Njihovi pogledi bijahu bezizražajni.

— Netko se mora pobrinuti za starca — reče Spade i pođe hodnikom.

Na kraju hodnika pronađe stube. Spusti se njima i dospije u kuhinju. Tamo ne bijaše nikoga. Vrata što su vodila iz kuhinje na dvorište bijahu zatvorena, ali ne i zaključana. Spade prođe malim prostorom iza kure i stigne do vrtnih vrata. U maloj pokrajnjoj ulici također ne bijaše nikoga. Uzdahne, zatvori vrtna vrata i vrati se u kuću.

Spade se udobno zavalj u kožnatom naslonjaču u velikoj sobi na prvom katu kuće. Zidovi su bili pokriveni dugim ormarima za knjige, a obje stojeće svjetiljke osvjetljavale su prostoriju ugodnim svjetlom. Sa ceste je ulazilo svjetlo ulične svjetiljke i obasjavalo strop knjižnice. Narednik Polhiaus, visoki, površno obrijani podeblji čovjek u loše izglačanom odijelu, sjedio je nasuprot njemu u drugom naslonjaču; poručnik Dundy, omanji mišićavi muškarac kukasta nosa i oštih očiju ostao je stajati nasred prostorije.

— ... i taj liječnik mi je dopustio da svega nekoliko minuta razgovaram s njime, kako ne bih premorio starca. Moći ćemo još jednom pokušati kad se malo oporavi, no čini se da taj stari dječak ne zna mnogo. Malo je zađrijemao, a probudio se tek kad ga je netko ščepao za grkljan i povukao preko kreveta. Samo je površno vidio momka koji ga je pokušao ugušiti. Prema njegovu sjećanju, bio je to snažno građeni muškarac, neobrijane brade, s mekanim šeširom što ga je nabio duboko na čelo. Nešto kao Tom...

Spade pogleda prema Polhausu.

Narednik se nasmiješi, no poručnik će samo:

— Dalje molim.

Spade kimnu sa smiješkom i nastavi:

— Kad je začuo krik gospođe Binnett, stari dječak jedva da je bio pri svijesti. Samo je još vidio kako je čovjek visoka rasta pobjegao prema stražnjem izlazu, dok je gospođa Binnett pala na pod... Nikada ranije nije vidio napadača ...

— Pištolj? — zanimao se Dundy.

— Devet šezdeset i pet... Ostali stanovnici kuće ne mogu mnogo reći o onome što se dogodilo. Wallace i njegova šurjakinja Joyce navodno su se nalazili u njenoj sobi. Kad su istrčali u hodnik, vidjeli su samo pokojnu. Njima se ipak čini da su nešto čuli... kao da je netko potrčao niz stražnje stube... Glavni sobar, zove se Jarboe, bio je navodno ovdje u knjižnici i odavde čuo krik i hitac. Sobarica Irene Kelly bila je, kako kaže, u prizemlju, a kuharica Margaret Finn u svojoj sobi na drugom katu i nije ništa čula. No od ostalih sam saznao kako je ona sasvim gluha. Stražnji izlaz i vrtna vrata nisu bili zaključani, premda su svi bili uvjereni u suprotno. U kritično doba nije izgleda nikoga bilo u kuhinji, a ni u vrtu. — Spade raširi ruke. — To je sve.

Dundy zaklima glavom.

— Ipak nije sve — nadoveže odmah. — Što ste vi tražili ovdje?

Spade se odjednom nasmiješi.

— Možda ju je ubio moj klijent — reče. — Zove se Ira Binnett, a Wallaceov je nećak. Poznate li ga?

Dundy strese glavom. I dalje je nepovjerljivo promatrao Spadea.

— Moj klijent je odvjetnik u San Franciscu — reče Spade. — Ugledan, cijenjen i tako dalje. Prije nekoliko dana bio je u mene kako bi mi pripovijedao o svom stricu Timothyju. Taj stari momak je, čini se, bio prava škrtica. Uvijek je bio crna ovca u obitelji i godinama se nikome nije javljao. Međutim, prije sedam ili osam mjeseci odjednom se pojavio neobično bogat. Stigao je iz Australije i namjeravao posljednje dane provesti u svojih jedinim rođaka, nećaka Wallacea i Ire. Obojica su se suglasili s time, jer je po njihovu shvaćanju »jedini rođaci« značilo i »jedini nasljednici«. No već nakon nekoliko tjedana nećaci su počeli razmišljati kako bi bilo mnogo ljepše kad naslijedstvo ne bi morali dijeliti jedan s drugim. Posljedica: počeli su se ulizivati starome... To mi je barem Ira ispričao o Wallaceu, no

nimalo se ne bih iznenadio kad bi Wallace to isto rekao o svom bratiću Iri, premda je Wallaceu, čini se, novac potrebniji. Nećaci su se počupali, a stric Tim, koji je do tada živio u Ire, preselio se ovamo. To je bilo prije nekoliko mjeseci i od tada Ira više nije vidio strica; nisu se niti dopisivali. Stoga je Ira naumio unajmiti privatnog detektiva. Nipošto nije sumnjao da bi stric Tim mogao ovdje nastradati... oh ne, on to izričito osporava... no smatra mogućim da bi stari momak mogao biti izložen pritisku... Htio je, dakle, da se ustanovi dokle je to uznapredovalo... A ja sam čekao do danas, jer je najprije morao pristati kakav brod iz Australije, da kao Ronald Ames javim stricu Timu neke važne poslovne vijesti... Htio sam samo četvrt sata porazgovarati sa starim. — Spade zamišljeno nabora čelo. — Eto, nije mi uspjelo. Wallace mi je rekao kako je stari momak odbio da me primi. Doista ne znam.

Dundy nepovjerljivo žmirnu očima.

— A gdje je sada taj Ira Binnett? — zapita odmah.

Spadeov smiješak bio je nevin poput njegova pogleda.

— I ja bih to rado znao. Nazivao sam ga doma, a i u ured, ali...

Netko odlučno zakuca na vrata. Sva trojica se okrenu.

— Naprijed! — doviknu Dundy.

Mladi policajac otvori vrata ugura u knjižnicu podebljeg muškarca od kojih četrdeset i pet godina.

— Prtljao je nešto oko stražnjeg ulaza u kuhinju — reče svom pretpostavljenom.

Spade podiže glavu.

— Ah! — zausti zadovoljno.

— Gospodin Ira Binnett... poručnik Dundy... narednik Polhaus...

— Gospodine Spade, možete li objasniti tom čovjeku kako ja... — započe Ira Binnett uzrujanim glasom.

Dundy se okrenu policajcu:

— Dobro ste učinili, Simons. Sada ga možete ostaviti ovdje.

Policajac s dva prsta dotaknu kapu pa iziđe.

— Dakle? — reče Dundy Iri Binnettu i pogleda ga ispitujućim pogledom.

— Zar nešto... — Binnett pogleda Spadea.

— Bit će najbolje da mu najprije kažete što ste tražili na stražnjem ulazu, umjesto da se poslužite uobičajenim putem — savjetova mu

Spade.

Ira Binnett odjednom pocrvenje i zbunjeno se nakašlja.

— Ja... Da, to doista moram objasniti. Naravno, nije to bila moja pogreška... Kad me nazvao Jarboe, glavni sobar, ne bi li mi saopćio kako me stric Tim želi vidjeti, obećao mi je da će kuhinjska vrata ostaviti otvorena... tako da Wallace ne sazna kako sam...

— A zašto ste morali posjetiti strica? — zapita Dundy.

— Ne znam. Nije mi rekao. Navodno se radilo o vrlo važnoj stvari.

— Zar moju obavijest niste primili? — zapita Spade.

Ira Binnett začuđeno strese glavom.

— Ne, nisam. Što ste mi htjeli reći? Zar se nešto dogodilo? Što je... Spade pođe k vratima.

— Nastavite samo — reče Dundyju. — Odmah ću se vratiti.

Zatvori za sobom vrata i krenu na drugi kat.

Glavni sobar Jarboe klečao je pred vratima Timothyja Binnetta i zurio kroz ključanicu. Na podu pokraj njega nalazio se pladanj sa stalkom za meko kuhano jaje, preprženim kruhom, čajnikom, porculanom, srebrnim priborom i ubrusom.

— Preprženi kruh će se ohladiti — reče Spade.

Jarboe se uspravi tako brzo da je gotovo izvrnuo čajnik. Pocrvenje poput raka i zbunjeno promuća:

— Op... oprostite, gospodine. Htio sam samo vidjeti je li gospodin Timothy budan kako bih ga mogao poslužiti.

— Uze s poda pladanj. — Naravno, nisam ga htio smetati ukoliko on...

— Pa jasno! — prijazno se suglasi Spade, sagnu, pa i sam pogleda kroz ključanicu. Tada se uspravi i reče: — Krevet se ne vidi... samo jedna stolica i dio prozora...

— Točno, gospodine. I ja sam to primijetio — odmah potvrdi glavni sobar.

Spade se nasmija.

Jarboe se nakašlja, razjapi usta kao da želi nešto reći, no ipak ne progovori. Trenutak je oklijevao, a onda zakuca na vrata.

— Naprijed! — oglasi se umoran glas.

— Gdje je gospođica Court? — poluglasno zapita Spade.

— Mislim da je u svojoj sobi, gospodine. Druga soba lijevo.

— Ta uđite već jednom! — progundā starac.

Glavni sobar otvori vrata i uđe u sobu. Prije negoli je zatvorio vrata. Spade ugleda starca kako sjedi u krevetu.

Spade pođe do obližnjih vrata i zakuca. Joyce Court se gotovo istog trenutka pojavi na pragu. Nasmiješi se ne rekavši ništa; pričekava da Spade objasni svrhu posjeta;

— Gospođice Court... Kad ste ušli u prostoriju u kojoj sam sjedio s vašim šurjakom, uzviknuli ste: »Wally, onaj stari luđak je... « Jeste li time mislili na Timothyja?

Trenutak je nepokretno zurila u Spadea.

— Jesam — uzvratila naposljetku.

— Biste li mi mogli kazati drugi dio rečenice?

— Ne znam tko ste i s kojim me pravom zapitkujete — reče Joyce Court — no, što se mene tiče, doista vam to mogu reći. Htjela sam dodati: »... pozvao Iru.« Tada sam to saznala od Jarboea.

— Hvala.

Zalupila je vratima prije no što se okrenuo.

Spade se vrati do sobe Tymoethyja Binnetta i pokuca.

— Što je sad opet? — zapita starac.

Spade otvori vrata. Starac je sjedio u krevetu.

— Taj Jarboe je prije nekoliko minuta zavirivao kroz vašu ključanicu — ustanovi Spade i vrati se u knjižnicu.

Ira Binnett, zavaljen u njegov naslonjač, upravo je govorio Dundyju i Polhausu.

— Poput svih nas, i Wallace je u vrijeme krize pretrpio teške gubitke no on je, po svemu sudeći, održavao ravnotežu s tuđim kapitalom. Tako su ga isključili iz burze.

Pokretom ruke Dundy obuhvati prostoriju i namještaj.

— Poprilično raskošno za čovjeka koji je zapravo bankrotirao, zar ne?

— Žena mu ima nešto novaca — objasni Ira. — A on je uvijek živio iznad svojih mogućnosti.

Dundy nabere čelo.

— Zar vi uistinu vjerujete da odnosi između njega i žene u posljednje vrijeme nisu baš najbolji?

— Nije za to potrebno vjerovanje — uzvratila Binnett. — Ja znam! Dundy sumnjičavo kimnu.

— Znete li također da on udvara svojoj šurjakinji Joyce Court?

— Ne bih se mogao zakleti... Ali, postoje glasine...

Dundy nešto progundā, a onda zapita oštrim tonom:

— Što piše u starčevoj oporuci?

— Ne znam. Ne znam čak ni to je li je uopće načinio.

Binnett se okrenu Spadeu.

— Sad sam doista rekao sve što znam... bez ikakva ostatka!

— To nije dovoljno — reče Dundy i pokaže palcem prema vratima.

— pokažite mu gdje da pričeka, Tome. Dovedite još jednom udovca!

— Dobro! — odgovori narednik Polhaus. Iziđe s Irom Binnettom, a vrati se s Wallaceom Binnettom, na čijem je blijedom licu počivao beščutan izraz.

— Je li vaš stric načinio oporuku? — zapita ga Dundy.

— Nemam pojma — uzvрати Binnett.

— A vaša supruga? — zapita Spade.

Binnett se ozlojeđeno nasmiješi.

— Reći ću vam nešto što bih najradije zadržao za sebe. Moja žena ranije nije imala ni centa. Kad sam prije stanovitog vremena upao u novčane poteškoće, prepisao sam na nju dio svog imetka, kako bih ga spasio od vjerovnika. Bez mog znanja, ona je imetak pretvorila u novac, a dijelom tog novca plaćala naše životne troškove. No odbila je da mi vrati preostali novac. Čak je rekla da od toga neću vidjeti ni centa, i to ni pod kojim okolnostima, bez obzira hoće li ona živjeti ili umrijeti, hoćemo li nastaviti s brakom ili se razići.

— Zar ste se vi htjeli rastaviti? — zapita Dundy.

— Da.

— Zašto?

— Naš brak nije bio sretan.

— Joyce Court?

Binnett pocrveni.

— Obožavam Joyce Court, no ja bih se rastavio i inače.

— I sasvim ste uvjereni da ne znate nikog tko bi nalikovao na napadača kojega je opisao vaš stric? — zapita Spade.

— Sasvim sam uvjeren.

Uto na kućnim vratima zazvoni.

— Dobro... Za sada je dovoljno — reče Dundy s prizvukom nezadovoljstva u glasu.

Binnett napusti sobu.

— S tim momkom nešto nije u redu — reče Polhaus. — On je...

U katu ispod njih odjeknu revolverski hitac.

Svjetlo se ugasi.

Trojica detektiva istrčaše istodobno. Spade prvi stiže do stuba. Začu iza sebe brze korake, ali ne vidje ništa sve dok se ne dokopa najdonje stube. Tek je tamo padalo dovoljno svjetla kroz otvorena kućna vrata. Ugleda tamnu priliku muškarca koji je kućnim vratima bio okrenut leđima.

U Dundyjevoj ruci, koji stiže iza Spadea, upali se džepna svjetiljka i osvijetli muškarčevo lice. Bio je to Ira Binnett. Zasljepljen snopom svjetla on žmirnu i pokaza na pod.

Dundy spusti svjetiljku. Dolje je na truhu ležao Jarboe i krvario iz rane na zatiljku.

Spade se zagleda u mrtvaca.

Tom Polhaus se teško spusti niza stube; Wallace Binnett mu je bio za petama. Odozgo se začu zaprepašteni glas Joyce Court:

— Oh, što se dogodilo? Wally, što je?

— Gdje je glavna sklopka? — odrešito zapita Dundy.

— Odmah pokraj podrumskih vrata, ispod ovih stuba — odgovori Wallace Binnett. — Što je sada?

Polhaus se progura do podrumskih vrata.

Spade se odmah pokrenu, gurnu Wallacea Binnetta u stranu i potrči uza stube. Jurne pokraj Joyce Court, ne osvrćući se na njene zaprepaštene krikove. Kad je stigao do stuba što vode na drugi kat, odjeknu još jedan hitac.

Potrča prema vratima sobe Timothyja Binnetta. Bijahu otvorena. Uđe u sobu.

Nešto tvrdo i bridovito pogodi ga preko desnog uha; spotakne se, spusti na koljena i zamalo pade. Napolju nešto tresne na pod.

Svjetlo se ponovo upali.

Timothy Binnett je ležao na podu i krvario iz rane na lijevoj podlaktici. Haljetak njegove pidžame bio je razderan. Oči su mu bile sklopljene.

Spade se uspravi i protrlja glavu. Naborana čela pogleda starca na podu i crni revolver u hodniku ispred vrata. Tada reče:

— Hajde, ustanite, stara gulikožo! Sjednite prijeko u naslonjač kako bih zaustavio krvarenje dok ne dođe liječnik.

Čovjek na podu ostane nepokretan.

U hodniku odjeknuše koraci. Uđe Dundy i dovede sa sobom oba mlađa Binnetta. Dundy je očito bio bijesan.

— Kuhinjska vrata opet su bila širom otvorena — gundao je. — Ovdje je kao u nekom...

— Ostavite to — odbije ga Spade. — Moramo se pobrinuti samo za strica Tima. — Nije se osvrtao na nepovjerljivi smiješak Wallacea Binnetta, ni na zbunjene izraze lica Ire Binnetta i poručnika Dundyja. — Hajde, ustanite napokon! — reče starcu. — I kažite nam što je glavni sluga vidio kad je zavirio kroz ključanicu!

Stari ostade nepokretan.

— Ustrijelio je glavnog sobara, jer sam mu rekao kako ga je ovaj uhodio — nastavi Spade. — I ja sam pogledao kroz ključanicu, no vidio sam samo jednu stolicu i prozor. Dovoljno smo bučili kako bismo ga uplašili i potjerali natrag u krevet. Bit će najbolje da naslonjač rastavite, dok ću se ja pobrinuti za prozor...

Priđe prozoru i poče ga pažljivo ispitivati, a onda strese glavom, ispruži ruku i reče:

— Posudite mi vašu džepnu svjetiljku.

Dundy mu pruži svjetiljku.

Spade otvori prozor, nagnu se napolje, a onda u svjetlu svjetiljke poče pažljivo pretraživati zid. Tada svjetiljku postavi na prozorsku dasku, ispruži i drugu ruku, te dohvati opeku što se nalazila tik ispod prozorske daske. Izvuče je, položi pokraj sebe i posegnu u šupljinu. Iz nje izvuče crne korice za revolver, napola praznu kutiju za municiju i jednu otvorenu omotnicu.

Joyce Court uđe s pliticom vode i nekoliko poveza, a onda kleče pokraj Timothyja Binnetta. Spade stavi korice i municiju na stol i otvori omotnicu. Sadržavala je dva velika lista, s obje strane ispisana odrešitim rukopisom. Spade prvi odlomak pročita poluglasno, a onda se odjednom nasmija i poče čitati na glas:

»Ja, Timothy Kieran Binnett, ipri punom tjelesnom i duševnom zdravlju, izjavljujem ovo kao svoju posljednju volju i oporuku. Mojim dragim nećacima Iri i Wallaceu Binnettu koji su me tako ljubazno prihvatili i uljepšali mi posljednje godine života, ostavljam jednake polovice svega što imam na ovome svijetu, to jest vlastitog leša i odjeće na sebi. Povrh toga im ostavljam pogrebne troškove i

nekoliko milih uspomena: prvo, uspomenu na njihovu lakovjernost koja je odmah povjerovala da sam petnaest godina, što sam ih stvarno odsjedio u SingSingu, proveo u Australiji; drugo, uspomenu na njihovu čudesnu kratkovidnost što je pretpostavljala da sam se u tih petnaest godina obogatio, te se samo mojom bolećivoj škrtosti može pripisati činjenica da ne isplaćujem nikakav novac; treće, uspomenu na njihovo budalasto uvjerenje kako će nakon moje smrti jednome od njih pripasti mnogo novaca... Eh, da sam ikada imao išta više od onoga što sam od njih izmamio... Žalim jedino što nijedan od njih nema dovoljno smisla za humor kako bi mogao shvatiti da je sve ovo zapravo bilo vrlo duhovito.

Potpisano i zapečaćeno dne...«

Spade podiže pogled i doda:

— Datum nije naznačen, a potpis glasi: Timothy Kieran Binnett.

Lice Ire Binnetta poprimi tamnocrvenu boju; lice Wallacea Binnetta probljedi, a onda on zadrhta cijelim tijelom. Joyce Court spusti ruke umjesto da previja starčevu podlakticu.

Timothy Binnett se uspravi i otvori oči. Pogleda svoje nećake i poče se smijati. Smijeh mu nije zvučao histerično ni ludo; smijao se sasvim srdačno i dugo mu je trebalo da se napokon smiri.

— Dobro, vragolija vam je izgleda uspjela — prekide ga Spade. — A sada nam ispričajte što znate o ubojstvima!

— Ne mogu vam reći ništa više nego prvi put — odgovori starac — a u mojem slučaju ne radi se o ubojstvu, jer sam samo...

Wallace Binnett je još uvijek drhtao. Zatim procijedi kroz stisnute zube:

— To je laž! Ti se ubio Molly! Joyce i ja smo upravo bili izašli iz njene sobe, kad smo začuli Mollyjin krik i vidjeli je kako tetura iz tvoje sobe nakon što je prasnuo hitac. Nikoga drugog nije bilo u blizini!

Starac je mirno kimnuo.

— Pa lijepo... u tim okolnostima više neću lagati. Bio je to nesretan slučaj... Čuo sam da je stigao neki čovjek iz Australije kako bi sa mnom razgovarao o mojim tamošnjim poslovima. Naravno, to mi je bilo sumnjivo, jer ja nikad nisam bio u toj zemlji. — Bezбриžno se nasmiješio. — Nisam mogao ocijeniti nije li koji od mojih nećaka postao sumnjičav i želio me staviti na kušnju, niti je li se spremala kakva druga opasnost. No svakako sam znao da će Wally pokušati

preslušati tobožnjeg posjetitelja iz Australije, pa bi se lako moglo dogoditi da izgubim jedno od svojih besplatnih skloništa...

Zahihota se preda se.

— Stoga sam se htio ponovo povezati s Irom kako bih se mogao vratiti k njemu ukoliko ovdje nešto pođe ukoso. — Podrugljivo se nasmija nećaku. — Wally me je uvijek smatrao pomalo luckastim; pri tome se uglavnom pribojavao da ne dospijem u ludnicu prije negoli načinim valjanu oporuku u njegovu korist. Kako je poznato, nakon one nezgode na burzi stekao je loš glas i točno je znao kako ga nijedan sud ne bi imenovao mojim tutorom kad bih ja sišao s uma, tim više što postoji i rugi nećak koji je ugledni odvjetnik.

Sada se stari naceri Iri.

— Stoga mi je bilo jasno da će on radije otpremiti posjetitelja negoli meni dati povod za napad bjesnila koje bi me moglo odvesti u ludnicu... Molly se sasvim slučajno našla u blizini, i ja sam joj pripremio malo kazalište, no ona ga je na žalost shvatila ozbiljno — U ruci sam imao revolver i tvrdio da me progone neprijatelji iz Australije, te kako ću sići dolje i ustrijeliti momka. No Molly je bila previše uzrujana; pokušala mi je oteti revolver, i prije nego što sam je mogao upozoriti, odjeknuo je hitac. Prema tome, morao sam se pobrinuti za tragove davljenja i izmisliti priču o velikom nepoznatom čovjeku.

— Prijezirno pogleda Wallacea. — Nisam znao da si me ti pokrio. Nisam te naročito cijenio, ali nisam mogao niti pomisliti da bi ti mogao biti takav nitkov i zatajiti ubojicu svoje žene... unatoč tome što je nisi podnosio... samo da bi možda nešto naslijedio...

— Ostavimo to — prekide ga Spade. — A što je s glavnim sobarom?

— Ništa ne znam ni o kakvom glavnom sobaru — uzvratiti stari izbjegavajući Spadeov pogled.

— Morali ste ga ubiti prije negoli nešto poduzme ili kaže — nastavi Spade. — prema tome, tiho ste sišli stražnjim stubama, otvorili kuhinjska vrata kako biste policiju naveli na krivi trag, a onda pošli na glavna vrata i tamo pozvonili, zatvorili vrata i sakrili se u sjeni podrumskih vrata pod stubištem. Jarboe je otvorio vrata, a vi ste ga ustrijelili... zbog toga je imao ranu na zatiljku... Zatim ste pritisnuli glavnu sklopku pokraj podrumskim vrata, u mraku se odšuljali na kat

i ranili se u podlakticu. Ja sam prebrzo stigao; zbog toga ste me revolverom udarili po glavi, bacili pucaljku u hodnik, a onda se opružili na podu dok su meni pred očima još kolutale zvijezde.

Starac zlovoljno otpuhnu.

— Sve ste vi to samo...

— Hajde, hajde — nestrpljivo ga prekide Spade. — No, ne moramo raspravljati o tome... Dobro, što se mene tiče, prvi je hitac možda doista bio nehotačan... žalosna nesreća. No drugi je bio sasvim točno usmjeren. Stručnjak će sasvim lako dokazati kako sva tri taneta, dakle i ono u vašoj podlaktici, potječu iz istog oružja. Nije li naposljetku svejedno u kojem će vam slučaju biti dokazano ubojstvo? Samo se jednom možete zanjihati. — Spade mu se prijazno nasmiješi i doda; — A to vas neće mimoići.

Kraj
ŽELEZNI

www.CroWarez.org
www.BosnaUnited.net

Table of Contents

Henry Hart: DOKAZ U SMEĐOJ OMOTNICI

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Kraj

Miriam Sherman:Posjetilac

Kraj

George Harmon Coxe - Čist posao

Kraj

Dashiell Hammett -Samo se jednom može biti obješen

Kraj